

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבק שדה

ירחון חסידי ברסלב

בס"ד | גליון 32 | חשוון תש"פ

תפילה לארץ חיי

אורו הודו והבהיר של הבעל תפילה חי ושוטן ביותר בלב אותם המוסרים נפשם ומכניסים את כל אותם וכוחם בנשמת אותיות התפילה

שקופת בוערת

ארבעים שנה להסתלקות החסיד רבי הירש לייב ליפל - שביבי אור מעבודתו היוקדת מפי איש אמונו הרה"ח ר' אהרון דוד ברוסקי

אליך זעקו

זיקות לבו הגדול של החסיד רבי מאיר שמעון הילברמן שהתחילו ביערות ירושלים ומירון - זיכרונות מלבבים מפי בנו הרה"ח ר' חיים

ובהר ציון תהיה פליטה

התקרבותו ועלייתו ארצה של החסיד ר' יוסף יצחק הרשעביים מלודז, נחשפים לראשונה

עין עושה פרי

דברי זיכרון אחר מיטתו של הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים ז"ל שרבעיר את אש רבינו הק' בלבבות רבים

”תראו להתקבץ יחד ולהתפלל יחד, כי אם תתפללו בכונה, אולי תוכלו להמשיך אותי לכאן עוד הפעם”

לעמוד בהיכל המלך, ולשוח עמו פנים אל פנים ללא חיץ ומחיצה. וביותר מסוגלים לדבקות באור התפילה, הלימוד בתורת העליזנה של הנחל נובע מקור חכמה, זו הנמשכת מהמעייין היוצא מבית התפילה, ובפרט התורות המדברות ומפליגות בנפלאות התפילה.

אין כמו מאמריו הקדושים לפתוח צוהר וחלונות משוכצים באבנים טובות, להאיר בהם את כל המחשכים ולהניס בכח קדושתם את כל הצללים האופפים את הלכבות כשעת התפילה, ומבקשים להרחיק את נפש המתפלל לסגת מלבדק עצמו ביחודו של עולם.

...

וביותר מכל, עבודת התפילה היא בציפור נפשנו ממש ויסוד קיומנו. באשר כל חיתונו ותקוותינו תלויים ועומדים עליה.

שכן, כל ההשגחה והמשכת אורו של אור האורות אלינו כעת, היא עד כמה שמתאמצים מקושריו ובני בריתו להתקבץ יחד ולהתפלל יחדיו בכח ובכונה, וכדבריו הקדושים בנסיעתו האחרונה, בעת צאתו מעיר ברסלב לאומן, להסתלק ולעסוק שם בתיקון העולם לדורות:

”קדם שִׁצְאָא מִבְּרַסְלָב לְאֹמְנֵי לְהַסְתַּלַּק שָׁם. בְּעֵת שִׁצְאָא מִפְּתַח הַבַּיִת וְלִחְצוֹן לְעֵלֹת עַל הַעֲגֵלָה, עָנָה עָמַד אֶצֶל הַמְּזוּזָה וְהִנִּיחַ יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה. עָנָה וְאָמַר לְהַעֲלֹם: 'תְּרָאוּ לְהַתְקַבֵּץ יַחַד וְלִהְתַּפְּלֵל יַחַד, כִּי אִם תִּתְפַּלְלוּ בְכֹנֶה, אוֹלַי תּוּכְלוּ לְהַמְשִׁיךְ אוֹתִי לְכָאן עוֹד הַפְּעָם'” (חיי מוהר”ן קפז).

החיבור וההתקשרות אל אותו אור תביון, תיקון ותקוות כל הדורות, הוא כמידת חיבורנו לעבודת התפילה. ככל שזוכים להכניס כוחות ויגיעה בה, כך ממשיכים את אורו הנצחי להאיר בנו כבחיים חיותו יותר ויותר.

...

בימים ובשכונות אלו בהם קוראים על אבות העולם איתני ומצוקי ארץ, שכונו ויסוד את שלושת עמודי התפילה, ועוד הוסיפו לחצוב ולחפור ולהמציא בהם בארות מים חיים להחיות בהם נפשות ישראל עד סוף כל הדורות.

זה הזמן הראוי יחד עם הקריאה המעוררת לאזור חלצינו ולחגור מותנינו להיכנס בכל כוחות נפשינו וגופינו לחיבת התפילה, להיבצל מימי המבול השוטפים כל חצות, ולזכות על ידם לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, להזריח את אור האמונה הקדושה, ולהחיש את הגלות וביאת בן דוד משיח ה' אשר ברחו וריחו ימלא פני תבל תפילה ותהילה בפסיונות נפש כל חי.

אין דבר שכל כך הרבה לדבר עליו רבינו הק' כעבודת התפילה. תורות עמוקות הואיל לגלות במעלת התפילה העולה למעלה מן הכל ואשר על ידה עיקר החיבור והדבקות בו יתברך.

ובשיחותיו לא חזל מלהזהיר ולזרז על ההכרח להכניס את כל הכוחות בתפילה, שממנה נמשך חיות לכל הנבראים, והיא הסולם המוצב ארצה שעל ידה יכול כל איש מישראל לעלות ולהגיע עד לשמי השמים העליונים והטמירים ביותר.

...

אורה של התפילה ואורו של צדיק הדורות כרוכים וכלולים הם זה בזה, ומאירים זה לזה. וכמו שהעיד על עצמו איש האלקים 'שכל ענינו וכל עסקו הוא התפילה.

ותאחר שהם שלוחים יחד גורל אחד להם. כשם שהתפילה עם היותה עומדת ברום רומן של עולם בני אדם מזלזלין בה. כך אורו הגדול למרות שהוא אור נשגב המאיר בכל העולמות, עדיין הוא נעלם ונסתר ומכוסה בתכלית ההסתרה.

ואולם כפי שכל עסקו של ראש בני ישראל הוא התפילה ובה הוא פועל את תיקון כל הברואים. בודאי זה צריך להיות גם כל עסקם וענינם של כל מי החושקים לחסות בצילו להיכלל בו ולהיקרא על שמו הקדוש. להיות מעייניהם כל ימיהם לערוך מערכות איך לזכות להכין לבנם לעמוד ולהכניס כל כוחותיהם בעת תפילתם לפני בראם.

...

”מה יש להאדם לעשות בזה העולם. אין צריך קייאם להתפלל וללמוד ולהתפלל (שיחות הר”ן רפז) - ענה ואמר בעל התפילה אור העולם.

הכל מתחיל ונגמר בתפילה. כל הפעולות וכל המעשים ובעיקר כל הדברים שבקדושה אינם באים לשלימותם ותיקונם רק כאשר הם עטופים מלפנים ומאחור בתפילה ובשיחה לפניו יתברך.

כי על כך, כל מהותה של התפילה הוא כשמה, חיבור גמור והתבררות שלימה והתכללות בתכלית השלימות כבורא יתברך שמו עילת העילת המהווה ומחיה את כל ההוויות.

...

אכן, את הרצון והתשוקה הזאת להכניס את כל כוחנו בתפילה, ניתן לשאוב ולקבל באמצעות אותיות התורה - היא הדעת המחברת בין היצור ליצרו - כח קדושת התורה, היא זאת שמעניקה לנו את היכולת

בגליון:

20 **נהלני לציון קודש גורלי**
קורות התקרבותו ועלייתו של החסיד ר' יוסף יצחק הרשנבויס לארץ הקודש

28 **לא יכנה בלילה נרה**
במלאת ארבעים שנה להסתלקות החסיד המופלא ר' הירש לייב ליפל מהאריות שבחבורה באומן - מקורבו בעדוב ימיו הרה"ח ר' אהרון דוד ברוסקי שליט”א בשיחה נלבבת על דמותו היוקדת כבבשן אש

36 **ויצעקו אל ה'**
כך זעקו ר' מאיר שמעון זילברמן והחבראי כדי להינצל מרשת היצר | בנו הרה"ח ר' חיים שליט”א מגולל למאיר בשיחה מקיפה פרקים עלומים מחייו

48 **עעמה כי טוב סחרה**
נעמי דמעה ודברי זכרון אחר מיטתו של הרה"ח ר' אברהם מרדכי פלברבוים וצ”ל אשר זכה לקרב ולהלהיט נפשות יקרות לאילן הקדוש ולהעמיסם מטעם עץ החיים

בשער: קבר דוד המלך

יָד שְׁעִשׂוּעִים

שמחת תורה שְׁחַל בֵּיט
חֲשׂוֹן - מֵאָמֵר

צְמֵת-פִּנְעָן - שְׁעִשׂוּעוֹן

מִפְחַד אֵנִי לֹא לְנֶסֶךְ / פֶּרֶק
שְׁנֵי - סִפּוּר

עמוד 60

יחל ענין
מערכת אבקשה
טל': 02-539-63-63
פקס: 077-318-0237

© כל הזכויות שמורות.
הערכת קטעי מאמרים,
או תמונות, אין ורק
באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: א. שפירא

גאולה לתפילה

היכלות של הדר ויופי, שיר וניגון, אור ותענוג שאין דומה להם, חבויים בתוככי האותיות והתיבות הקדושות של התפילה, המרחק מהם הוא לאין שיעור ובכל זאת הכניסה פשוטה וקרובה מכל...

האותיות נפתחים ומתנוצצים...

הרי לב מי לא יתפעם וימס ויהי למים נוכח נפלאות שירתו של בעל השדה בדברו אודות הדת יקר מעלתם, הנו אונכם מחדש לנעימות שלא מעלמא הדין, הדרא דלא אפשר למפרט בשפותא: 'כי קל דבור ודבור הוא עולם מלא, וג'ש'אדם עומד להתפלל ומדבר דבארי התפילה, אזי הוא מקלט ציצים ופרחים וש'שנים נאים, פאדם הולך בשדה ומקלט שושנים ופרחים נאים אחת לאחת עד שעושה אגדה אחת, ואחר כך מקלט עוד אחת לאחת ועושה אגדה אחרת ומתבסס יחד, וכן הולך ומקלט ומקפץ פקה נכפה אגדות יפים נאים, כמו כן הוא הולך בתפילה מאות לאות, עד שמתחברים פקה אותיות, ונעשה מהם דבור וכן עושה תבנות שלמות, ואחר כך מתחברין שתי התבנות ואחר כך הולך ומקלט יותר, עד שגומר ברכה אחת ואחר כך מקלט יותר ויותר, הולך מאבות לנבירות, ומקבוצות לקשיות, וכן הולך לתלן יותר, מי יפאר גדל פאר הלקוטים והקבוצים, שאדם מקלט ומקפץ בדבורי התפילה.

פנימיות הכוונה הזאת המצליחה להיות קשורה לדיבורים גם כשבחוץ קרובעת מאיזושהי 'מקיף', ששכל זאת יש כאן משהו... שבכל זאת אני מתפלל כעת ממש...

'אלקשה דבור יוצא, והדבור הוא יוצא מהנפש... והדבור פא ונשקע לאזניו... אזי הדבור מבקש ומתחנן מהנפש לבל תפריד מפנה, ומתוך נשיוצא אות ראשונה, כגון אות ב"ת מתבאר ברה, אזי מבקש ומתחנן מהנפש לבל תפריד מפנה, כי איך תוכל להתפריד מפני, לגדל ההתקשרות והאגדה שיש בינינו, כי אהרן רואה את יקר ייפי וחי והתארת, ואיך תוכל לנפק עצמך מפני ולמיר מאתי, הו צמת שאנה צריך לילך יותר, כדי ללקט עוד קטלות קרות ותמחדות גדולות, אבל איך תוכל לפרד מפני ולשכח אותי, על כל פנים תראה שבכל מקום שמלך ותבוא לשם לא תשכח אותי ולא תפריד מפני. מקל שכן פשוטו, תבנה אתה, אזי קל התבנה במקשית כל הניל ומלפפת וממקשות אותו, ואינה מנחת אותו לילך מאתה כפ"ל (ליקוטי מהר"ן סה).

ואם אמת ידענו כהא אנו רחוקים מקל וכל מהקשינות האלה, כי אנו רחוקים מקפלה מאד מאד בתקלית הרחוק בקפה הרחוקות בלי שיעור (ליקוטי תפילות סה), אולם זאת נקלט בימי לבנו וכמאן דארת ריחא מרחוק התודענו, כי באותם תיבות ואותיות שאנו פוגשים שלש פעמים מדי יום ביזנו טמונים וגדולים אוצרי אצרות, ובתוכם מפיכים מעיינות זכים של חיים אמיתיים הממתנים עבורינו, 'כי לא דבר ריק הוא מכם', ואם ריק הוא.

'מכם' - 'לפי שאין אתם יגעין בה' (כ"ד א).

לך נא ראה מה שכתב רבינו הק' בתורה ד ח"ל: "וזה שאנו רואים שלפנינו נחלה אדם בתוך התפילה ואומר פקה תבנות התלהבות גדול, זה בתמלת ה' עליו, שנפתח לו אור אין סוף והאיר לו, והלך אה אדם התנוצצות האות, אף-על-גב דאיהו לא תיז מזליה חזי, תכף נתלהב נשמתו לך בקיות גדול, לך בק את עצמו פאור אין סוף, וקשעור התגלות אין סוף, לפי מנין התבנות שנתחזו והתנוצצו, כל אלו התבנות אומר ברכות גדול ובמסירת נפשו וגבטול כחוציו".

הראנו לדעת כי התיבות הקדושות של התפילה אוצרים וגונים בתוכם 'אור אין סוף', וכאשר רק יפתחו ויתנוצצו: 'תכף נתלהב נשמתו לך בקיות גדול לך בק את עצמו פאור אין סוף'...

מסגר ובריח במדבר צחיה

אכן, שאפנו לרנע אוויר פסגות, ולאחננו הגיעו צלילים ממרחקי מרחקים, אודות הדר ויופי, שיר וניגון, אור ותענוג שאין דומה להם, החבויים בתוככי האותיות והתיבות הקדושות של התפילה, אך עד מהרה אנו נחתיים אל מציאות יום-יומית של כל אטום וסתום ומח מפחד ומפורד ושפתיים קפואות ממאונות לנוע, כשכל כל נסיון להתרחק למשך הגיית תיבה אחת נדרשת מסירות נפש של ממש.

וכאן הבן שואל, מה נותר אם כן בדינו מכל אותם תיאורים נפלאים על המתחולל פנימה, כשלמעשה הגנו עומדים דלים וריקים מול אותיות חתומות ונעולות על מסגר ובריח, ומסביב מדבר צחיה... ובכן אחים ורעים, בל נטעה, כלל לא ביקוש מאתנו לפרוש כנפיים סמיכות ולדאות אל מעבר לחומות, אדרבה, הכניסה הכונה פנימה אל ההיכלות המוארים הוא דווקא דרך הפתח הצר והפשוט.

כל הגדולות והנפלאות שהצדיקים מהדהים אלינו ולפנים, הוא אך ורק בכדי לעודד אותנו ומתדמנתו לשלוף את המפתח הפשוט שבאמתחנתו לשייף אותו היטב מחלדתו ולתחוב אותו עמוק אל חור המנעול ולסובב אט אט...

ולענייננו, הדרכות ועצות המעשית של רבינו הק' בענין התפילה פשוטה מאד ושיוה לכל נפש ומזומנת ביד כל אחד, עיקרה: אבות, פשיטות, פירוש המילתו, אפילו מחשבה אודות כביה נחשבת למחשבה זרה שצריכים לדחותה (ליקוטי תניא טה), 'כי העקר לפרד הדבור פאקו לפני השם והתברך בלי שום מקשבות אחרות כלל' (סו), 'אמר ששקף שלמות התפילה הוא: ברוך אהרן ה' קפשוטו, וזה עשר קנות התפילה, שיקבו פרוש הפלות וישמע היטב מה שהוא אומר' (שיתות הר"ן עה).

ועל קוטב זה נמצאים לרוב בספרי רבינו הק' מים קרים על נפש עייפה, הדרכות קרות ותמימות כיצד לרכז את המחשבה ולכוון את הלב להוציא את הדיבור באמת, הפך בהם והפך בהם ומהם לא תזוע שאין לך מידה טובה מהם.

לך נא ראה באותה שיחה נפלאה שבשיחות הר"ן (שיחה טה) בה נקבצו ובאו כל הון יקר ונעים, מור ולבונה מכל אבקות ריחל, כיצד היא קולעת בדיק לקשיים וההתמודדות בהם אנו מתנסים מדי תפילה, כתבם על לוח לבך

וקשרם על גרגרותיך, [נעוד חזון למועד בע"ה להרחיב בכל ענין ועצה ולהעשירה ממקומות אחרים, כי הרי ציון].
זוהי אפוא העבודה המוטלת עלינו למעשה בשעת התפילה.

שמועה טובה מארץ מרחק

אלא שסאן ראוי להתבונן, כי הנה כלל גדול בתורה, כי לכל 'נעשה' יש 'נשמע' שמקיף אותו ומחיה אותו, [ראה תורה כב בענין 'נעשה ונשמע', ותורה כא בענין 'שכל פנימי ושכל מקיף ואכמ"ל], וביתר שאת הדברים אמורים בעבודת התפילה שכל מהותה מורכבת מביטא ותאה' וביטא עילאה' [ראה תורה מט]. הדברים אמנם ארוכים ורחבים מאד, אולם בנוגע לענייננו בצדקה, הרי כל לב מבין כי 'פירוש המילות' עליו רבינו מדבר אין כוונתו להבנת הנקרא 'אור', ופשיטות' אין משמעותה 'תפילה יבשה' ח"ו, אלא כפי שאכן הדגים זאת רבינו בענין תלמידיו, כמוכא בחיי מוהר"ן (מח): 'אמר אז לפנינו אלו הדבורים' 'קאל הגדול הגבור והנורא' כמו מי שמדבר בתלישת פת בקרירות בלי התלהבות כלל, ואף על פי כן פנימיות כנותו קשורה בהדבורים, ואי אפשר לצדד זאת בקנה, אך הפשטיל 'כול להבין עצות מהו בתפלתו פשאין יבולים להתפלל'.

'פנימיות הכוונה' הזאת המצליחה להיות קשורה לדיבורים גם כשבחוץ קר ויבש ללא כל התלהבות, נובעת מאיזושהי 'מקיף', מאיזושהי 'שמועה טובה מארץ מרחק' (משלי טו), שמספרת שבכל זאת יש כאן משהו... שבכל זאת יש כאן משהו שלפניו אני מתפלל כעת ממש...

שייכות פנימית זאת יש בה דרגות לאין שיעור, והיא ודאי קיימת גם ברמה הכי נמוכה של קיום העצות האמיתיות בפשיטות, אך זאת ראוי לדעת, כי ככל שהנעשה היינו הקיום הפשוט של העצות ההמיימות והפשוטות של רבינו הק' בעבודת התפילה, יהיה מוקף בהשראת הנשמע, בהשגה הנשגבה והעליונה של רבינו הק' עליה הוא מספר לנו בתורתיו הגבוהות, אזי יאיר ויתנוצץ הנעשה הפשוט בכפלי כפליים.

ככל שנעודר ונחיה ביצרוננו ובכיסופינו את אותו 'נשמע', את אותם 'מקיפים', גם אם הם רחוקים מאד ואינם ברי השגה כלל ודווקא משום כך, הם יחזרו וישפכו אל תוך הנעשה ויעניקו לו משמעות חדשה.

כי כאשר מתאחדים בליבנו השמועה טובה הבאה אלינו מארץ מרחק' (משלי כה), ההשגה העליונה של בעל השירה בהדרת תפארת רוממות כל אות ותיבה שבתפילה שנראית כל כך רחוקה מאיתנו ושווקא לכן מעניקה לנו את תחושת המרחק העצום, יחד עם המים קרים על נפש עייפה' (משלי שם וראה תורה טו), העצות הקרות הקרובים כל כך והמקריבים כל כך - 'השלוש' הנפלאה הזה בין הרחוק והקרוב, בין תחושת המרחק העצום להרגשת הקירבה הפשוטה, הוא הוא זה ש'בורא את הניב שמתיים' (שיעה ט) הנכון והרצוי לפני מי שהוא 'דחוק מכל רחוק והוא קרוב ואין קרוב ממנו' (מדרש שחר' סוג' ד ע"ש, וראה בארכה ליקוטי הלכות שילוח הקן ה).

וכן, להוטים אחר השמועה הטובה' - ניחוחות גן עדן ובארות המים החיים שבמרחקי שדות התפילה, ומצדידים במים קרים - 'טכטיסי מלחמה' עמוקים שבמרחקי הפשוטים בתכלית הקרירות הקרובים כל כך והמקריבים את הסיודר המוקף ונתחיל לומר בפשיטות גמור 'אזון עולם אשר מלך'...

ההתפעלות שמביאה את הדביקות בתורת רבינו

כיצד זוכים שיהיו מחשבותיו משוטטות בדברי התורה? | "אפוי בלב רבינו", על ידי מה?

במאמרו זה נעלה חלק חשוב והכרחי בדרכי ההליכה עם התורה, כיצד יזכה האדם שיהיו מחשבותיו משוטטות בדברי התורה, לחשוב תמיד בה בשכנתו בביתו ובלכתו בדרך, בשכבו ובקומו, מבוקר ועד ערב יהיה כל מעיינו בה, ובעיקר יתהלך עם השתקקות רצונות וכיסופים כיצד יזכה לקיים את האמור באותה התורה.

על אף שלתורה נראה להרבה כדבר רחוק לחוש קשר נפשי לענייני המאמר כראוי עד כדי שיוכל להחזיק את המחשבה לחשוך ולכסוף באמת ולהיות דבוק בתורה מבלי הפסק והיסח דעת, אך ישנה דרך פשוטה ונפלאה בה יכול כל אחד להתרומם ולזכות באמת שמחשבותיו והגיון לבו יהיו זוכים על התורה, וכל רצונו כיסופו ומאוויו יהיה בהתורה לזכות לקיימה.

הפלגת מעלת חורחו

כי הנה נודע בשערים שכל מאמרו של רבינו ז"ל נמשכו ממקום עליון ונורא מאד, מראוריית דעתיקא סתימאה¹ העתידה להתגלות לעתיד לבוא וראה רבי רב שמאל הורוין ז"ל בהקדמה לספר חמדת ובהנהגה² "שכפירוש אמר רבינו ז"ל שכל תורותיהם מנתקין"³ וכבר נשמע מפיו הקדוש שאמר בכירוש שהספר הקדוש שלו לקיטוי מוהר"ן שיצא בעולם הוא "אתחלתא דנאולה"⁴ (חיי מוהר"ן ש"ס), וכנודע שיחת מוהר"ן ש"רבינו הקדוש כבר הכין הכלים למשיח, שאותן העצות שנותן לנו רבינו, אותם העצות ממש יתן משיח לכל אחד מישראל, אלא שלמשיח ישמענו בקולו ורצייתו לו, ולרבינו עדיין לא" (שיח שריפי קדוש ח"ו, מ-ז, ובין זה יש שיחה מרבינו ז"ל בנצטו בחיי מוהר"ן ר"ד).

כשאדם מפנים בקרבו את עוצם מעלת הפלגת תורתו הקדושה, איז הוא לומד והולך עם התורה מתוך הרגשה והתנוצצות נוראה זו בלב, שהנה הוא זוכה עתה לילך עם תורה קדושה ונוראה, תורה של נאולה ועולם התיקון, שבעת שיבוא משיח צדיקו יתנהגו וילכו בו העולם כולו לאורה, תורה של לעתיד לבוא, וכמו שכתב הרב מטשערהרין זצ"ל (פרספראות להלכה פ"ח סי' ט"ז) זה לשונו: "אמר המחבר, באחי להעיר לב מעניין זכרון **הטוב המאמרי** ישמענו **ז"ל** שעל פי רוב מדברים **מעניין עולם התיקון**, ו**מהמשתכח ההנהגה שלעתידי**, ו**מהנאולה העתידה** לבוא במהרה בימינו, וכן כל כיוצא בזה, כי זה כל חפצו וכל ישעו ז"ל להאיר האמת בעולם, ולהמשיח הארה שלימה מאמתית מעין ההנהגה שלעתידי (ומביא גם דומאות מס' ורחוק כיצד הכי טוב והולך ז"ל קוטב זמ), **גם ישים לבו לענוק נפלאות המאמרים**, ו**ממי הוא מדבר**".

לכן, רצוי מאוד ללמוד ולשנן הרבה את השיות הנוראות המובאות בספר הקדוש חיי מוהר"ן במעלת תורתו, ולקלוט הדברים בקרבו היטב עמוק עמוק בתוך לבו ובנפשו, באופן שבעת למוד את התורה ובעת הליכתו עמה יתעורר מאוד בנפשו בכיסופים והשתקקות גדולה לעוצם הפלגת מעלת תורתו ונוראה, ויציר בדעתו כאילו הוא אדם קטן העומד מרחוק מול צדיק גדול ונורא, ומציין מן הדברים בנפלאות נוראות תורתו הקדושה והנוראה שאי אפשר להשיג עד היכן נוגע קדושתו, וכן מתוך ההתפעלות הגדולה בנפשו

בהפלגת מעלתם, ישתוקק ויכסוף שיהיה לו איזה נגיעה כפי ערכו בקדושת התורה ובקיום העצות הנוראות המובאות בתורה.

הפלגת עצם העניינים המבוארים בהתורה

וביותר יתעורר לשים לב להפלגת עצם קדושת המעלה המבואר שם בתורה, שבכל תורה מדבר רבינו ז"ל מאיזה ענין מופלג במעלה מאד, וגם ישים לב לנפלאות לשון המאמר, להתפעל מהלשון הנפלא והמעורר מאד ויאה עולם לתרופה במכתב א' לך תי"א על הלשון המזכיר בתורה ב' "עיקר כלי יויט של הוי", וז"ל מוהר"ן שם: "כי כל לשון לשון הקדוש והנורא של רבינו ז"ל שמכיר אצל כל דבר, יש לו כח מיוחד לעורר ולתקן את הלב וישיא ליסוף בחי", ולשון העצה היא לשון כללית הכוללת בתוכה את כל הבחינות והדרגות שבעולם מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין.

וכן יתעורר לשים לב ולהתפעל מרחוק מעוצם נפלאות נוראות הקשרים הנפלאים והבנין הנפלא שיש בכלל המאמר, וכן כיצד הם מתלבשים בהפסוק או בדברי רבה בר בר חנה וכדו'.

טיול בארמון התורה מחדר לחדר מתוך התפעלות

ובפרט אם זוכה ללמוד את התורה בעיון רב, בדרך שלימדנו רבינו ומוהר"ן וכמבואר בדברי רבי אברהם בר"ן ז"ל, איז יוכל לילך עם התורה באופן של התפעלות נפלאה כמו מטייל בארמון ופלטין נפלא שיש בו היכלות וחדרים ואכסדראות ופשפשים נאים נפלאים ונוראים נאים מאד, ועליות על-גבי עליות שונות בדרכי חידושים נוראים, ותנף כשנכנסין בחדר אחד ומתחילין להסתכל בו ולהתפלל על נפלאות החידושים אשר בו, בתוך כך רואין שנפתח לו פתח נפלא לחדר אחר, וכן מחדר זה לחדר עדו וכן מחדר לחדר ומחדר לעלה וכי מכלם פתוחים מזה לזה פתחים וחלונות ומקושרים ומשולבים זה בזה בסדר נפלא ומבכמה עמוקה ובתכלית היפיו והגיו' (מבשרא בחיי מוהר"ן הקדור).

"כי כל תורה ותורה מדברי התורות הנאמרים בספר הקדוש הזה, הוא בנין גדול נפלא ונורא חזק מאד, בנין לתפירות, תל שהכל פונים בו, לכל כמנה וכמה חדרים, חדר לפנים מחדר, וחדר לפנים מחדר, וחלונות ופתחים פתוחים מזה לזה מזה לזה, וכל חדר וחדר וכל טעם וענין וקדמה הנמצאים בפרטות בכל תורה ותורה, יש בכל אחד ואחד עמקות גדול מאד מאד, וכל מה שהולכין ומתרכיבן הטעמים והעניינים יש בהם עמקות עמוקות יותר ויותר, כנים לים מכסים, וערום יבין לאשורו כי בכל פעם שהוא נכנס ויוצא מפלטין לפלטין ומחדר לחדר ומענין לענין באותו ענין, צריך לחזור לאחוריו בכל פעם ולהביט מאחוריו להבין היטב מתיקות עמקות הדברים אחרית דבר מראשיתו וראשיתו מאחריתו, כולו קשור ומחובר ונעוץ וסופו בתחלתו ותחלתו בסופו, וכן באמצעיתו ובצדדיו, שיטטט מעינין וירבה הדעת, וביותר בכללות התורה שהיא מחוברת ונסגרת ונכללת, מכמה מעינין ועניינים שונים נפלאים

ועמקים ורחבים מני ים" (מוהר"ן בהקדמת ליקוטי מוהר"ן).

"כי רצונו של רבינו הקדוש ז"ל היה גם כן שהעוסקים בלימוד ספריו הקדושים יגידלו ועמיקו דעתם להבין היטב נפלאות דרכים הנפלאים שיש בכל מאמר ומאמר, ונפלאות הקשר והחיבור שיש בין כל ענין וענין מהעניינים המבוארים בכל מאמר ומאמר" (פרפראות להכמה בהקדמה).

הפלאות גדולת הצדיק המבואר בתורה

וכן ישים לב תמיד ממי מדבר בתורה זו, מאיזה צדיקים נוראים וקדושים, כי תמיד מזכיר בתוך דבריו הקדושים איזה פסוק וכדומה שמדבר מצדיק גדול וקדוש, כגון דוד משיח או בועז, וכדומה.

והדבר המרכזי והיסודי שהוא כחוט השזור אצל כל תלמידי רבינו ומוהר"ן ואצל אנ"ש בכל הדורות, הוא לשים לב בכל תורה, שכל מדרגה המוזכרת בהתורה, מי שזכה בעצם לשלימותה באמת בתכלית המעלה, הוא הצדיק הגדול שגילה אותה - רבינו הננמ"ח ז"ע, וכל אחיזתנו בזה הוא רק באמצעות התקשרותנו אליו ז"ל, וכך נתפעל האדם מהפלגת גדולת הצדיק ומעוצם תיקונו הקדושים וכחוה הגדול לזכותנו להביאנו אל התכלית (וביחוד נראה זאת המלא ופלא בדברי ראב"ד בספר ביאור הקליקוטי בכל תורה ממש).

ונעתיק לשונו הזהב של הרב מטשערהרין זצ"ל (שם) המיטיב לצייר אופן קיום דבר זה:

"כלל דברינו אלה הנ"ל המה להעיר כל מעיין להבין ולהשכיל היטב בקדושת דברי תורתו ומאמרי הקדושים ז"ל, כי מלבד העמקות הקדוש שיש בהם לפי פשוטן של דברים הגלויים לכל, מלבד הסודות הגבוהים והרמזים והגנוזים ועלמים בהם, על פי סודות דרכי הקבלה הקדושים שבזוה"ק וכתבי האר"ז"ל, מלבד כל זה, **צריך המעיין לצייר בדעתו כאילו עומד מרחוק ומציין מן החרכים**, [א] **נפלאות הבנינים והקשרים** הקדושים שבכל מאמר ומאמר, [ב] **ונפלאות נוראות** התגלות קדושת ההשגות בעצמן, [ג] **ונפלאות נוראות** הלכשות ההשגות ורמיזותם בהתורה הקדושה שכתבם והשתכל פה, כגון באיזה פסוק או מאמר מדברי רז"ל.

"וכן **לשים עיניו היטב בכל מאמר ממה הוא מדבר**, היינו [א] מאיזה עניינים של בניית עולם התיקון, [ב] וגדולות קדושת הצדיקים ומעלת המתקשרים אליהם עם כל כיוצא בזה כניל.

"וכן **ממי הוא מדבר**, כי ברוב דבריו ז"ל מביא פסוק או מאמר רז"ל, שמדבר מצדיק קדמון גדול וקדוש מאד, כגון יעקב יוסף משה משיח דוד בועז וכל כיוצא בזה".

התפעלות מוהר"ן מעצם נוראות התורה

ואכן, כל הרגיל בלימוד הספר "עלים לתרופה" רואה אך מוהר"ן ז"ל היה חי כל הזמן באופן העלה והנשגב ביותר עם המאמרים של רבינו ז"ל, שמלבד

הדבר המרכזי והיסודי השזור כחוט השני אצל כל תלמידי רבינו בכל הדורות, הוא לשים לב בכל תורה, שכל מדרגה המוזכרת בהתורה, מי שזכה לה בתכלית השלימות שאין שלימות אחריו, הוא הצדיק הגדול שגילה אותה, וכל אחיזתנו בזה הוא רק באמצעות התקשרותנו אליו ז"ל

העצות העמוקות היוצאות מהתורה, היה יוקד ומתלהט בהתפעלות עצומה ונוראה מעצם נפלאות תורתו הקדושה והנוראה של רבינו. ונביא רק דוגמא אחת מספר עלים לתרופה (אחרי סוכות תקצ"ח), וזה לשונו: "אשרי האזניים והעיניים השומעים והרואים הצירופים הקדושים והנוראים שגילה על סוד חודש תשרי שהוא צירוף אתה פוררת בעון ים ש'ברת ראשי ת'נינים וכו', ואתם ידעתם את נפש הגר' כי גר"ם, רעם גבורתו מי יתבונן, מי יתבונן בוודאי, מי יתבונן, דמי יתבונן אך נתקרב וזכו רחוקים כאלו להתקרב לאור כזה לידע מצירופים כאלה, כפרט עם חיבור כל התורה הקדושה שנתגלה שם צירופים נוראים האלו, ובאמת אני מודיע לך בני חביבי יוקרי, שבכל עת שהזכרתי עצמי בכונה תיבת 'תשרי' עם הצירופים הנוראים והנשגבים האלו, התחזקתי עצמי הרבה על כל מה שעבר עלי".

נמצא שאם ישים האדם אל ליבו את עוצם מעלת גדולת רבינו ז"ל והפלגת קדושת תורתו הקדושים והנוראים, וילמד ילך עם התורה מתוך התנוצצות הרגשה זו, ומתוך התקשרות אליו ז"ל, כך יפעל בנפשו קשר אמיתי להתורה, ויתעוררו אצלו כיסופים גדולים ורצונות חזקים לזכות לאור קדושתה ולבוא לקיימה, ויוכל בכל עת לזכור ולהיכיר עצמו בהתורה, ולהחיות עצמו במשך כל

היום עם אור תורתו הקדושה.

הכיתה השלישית שהם אפויים בלב רבינו

ידועה שיחת רבינו הקדוש (שיח שריפי קדוש ח"ב קב) "יש לי שלש כיתות חסידים, כיתה שבאה לחטוף שריינים, וכיתה שבאה לשמוע תורה, וכיתה שהם איינעבאקן (אמיים) אצלי בלב".

והנה יש להבין מה הכוונה 'אפוי בלב רבינו', לכאורה היה מתאים יותר לומר 'רבינו אפוי בלבי, אלא אפשר לבאר בזה שמאמר וכאמור תורת רבינו הינה תורה של לעתיד לבוא, והיא נמוכה אלפי אלפים ורבי רבבות מדרגות מכפי מה שהוא השיגה, ואינו אומר כי אם הפסולת, ואינו יכול לומר נמוך יותר (מבשרא שיחתו הקדושה בחיי מוהר"ן ש"ס), ואף אחרי כל ההשתלשלות עד למטה עדיין מושגי התורה הם גבוהים רמים ונישאים, משום כך העצה היא 'לילך עמה', דהיינו שהאדם יעלה ויתרומם מתוך מקומו אל גוהים והמושגים המבוארים בהתורה, שיעור ואימץ שכאמרת הם עצות של נאולה מעולם התיקון, ויכסוף וישתוקק להיכלל בתוך המבואר המרומם הזה, והנה 'לחיות אפוי בלב רבינו'.

אמנם כבר מובא בחיי מוהר"ן (סי' פ"ח - במעשה מחארות י"ט) שעל ידי שהיה מדבק מחשבתו אל הצדיק היה פורח עמו למעלה ועולה למקום הצדיק, דהיינו שנעשה אפוי בלב רבינו ונכלל בעולם התיקון, ואע"פ שעדיין לא יצא האדם מנקמונו הנמוך באמת, והראיה שהרי ברעג שהפסיק מחשבתו מננו אז מיד חזר למטה למקומו (מבשרא שם י"ט), אך ברעג שמעלה ומרומם מחשבתו להיכלל בהצדיק מיד פורח למעלה, וכבר אמר רבינו (שם י"ט) שהוא מוליך את הפחות שבאנשיו בדרך של צדיק גדול, וזאת על ידי ההליכה עם תורתו הקדושים שהם דרכי הצדיקים הגדולים שאנו כוילים להיכלל בהם על ידי ההליכה בהם.

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַצֹּמֵנִי מִלִּי אֶסְחֶיךָ הַרְלֹאנִים
וְלִי מִלִּימָהֶם (ח"י)

מאמך כ"ג
ההתייחסות ללימוד קבלה (א)

וְכָל זֶד לֹא יֵאָכֵל קִדְשֵׁי

מי וכמה ראויים ללמוד קבלה
הראויים, ומה עושים אלו שאינם
ראויים – על כך במאמך שלפניכם

אחר שבארנו את התייחסותם של אנשי לספרי החסידות,
ראינו לנכון לבאר גם את ההתייחסות הנכונה לתורת הקבלה;
מי ראוי ללמוד אותה, וכיצד.

במאמר שלפניכם נבאר ראשית כל: מי ראוי ללימוד הקבלה, ומה
עושים אלו שאינם ראויים. כשבמאמר הבא נתייחס בסדר לאותם
הראויים ללימוד זה, ונבאר כיצד עליהם ללמוד אותה; באיזה צורה,
ולאיו מטרות עליהם לכוון את דעתם ולבם.

חובת לימוד הקבלה

טרם נחיל בשאלה 'מי ראוי ללימוד הקבלה', נקדים בקוצר
אמרים עד כמה מוכרח לימוד הקבלה.

ובכן:
לימוד קבלת האר"ל אינה מעלה טובה גרידא, אלא היא 'מוכרחת'
לתיקון נשמת האדם, וכבטוי של רבי אברהם ב"ר נחמן:

לְהִרְאוּיִים לָזֶה, מֵאֵד מֵאֵד מִקְרָחִים דְּדַבְרֵי וְהַשְׁגָּחוּיִי הַקְדוּשִׁים!
(כוכבי אור, שיחות וסיפורים, יב)
שכן, עיקר סגולת התורה - כתבלין נגד היצר הרע, וכאמצעי
להצלחת הנפש והתקוותה לה' - נמצאת בימינו בנסתרות התורה.
וכלשונו:

מִיָּסוּם הַתְּפִלָּה הַסְּתֵימָה תוֹרָה שְׁפוֹתֶיהָ הַקְדוּשָׁה תְּהִיָּה בְּזֶה לְבָד
הַסְּגָלָה לְהַצְלַחַת הַנְּפֶשֶׁת, כִּמְבָאָר בְּזֶה מִדְּבַרֵי הָאָרִי י"ל גַּם
לְעֵצָה הַלְמוּד בְּכָל חֻמַּת הַסְּפָלָה שְׁתַּנְּבֵלָה עַל יָדוֹ.

ואם לא הפדרש הוא העקר - בסגולתם - אלא הפעשה והקיום
שבהם. נמצא בכל זאת סגולת נפלאות, רמאה ופרפא, גם
במקדשיהם ולמודיהם. כי קל העוסק בתורתם ולמודם,
מעורר ומאיר הפאור שבהם, לתשיבו ולהביאו לידי מעשה.
והעקר מסגל לזה למוד הפנימי והנסתר שבתורה, כמבאר
מדברי האר"ל על אודות הלמוד שבספריו הקדושים.

(ביאור הליקוטים, הקדמה)
וכפי שהאריך בזה רבי חיים ויטאל בהקדמתו לספר 'עץ חיים',
כשתבחר דבריו הוא כותב:

אֵין לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָמוֹ אֵלָא כְּאִשְׁרֵי
עוֹסְקִים בְּחֻמָּהּ זוֹ, וְכִמוֹ שֶׁתְּפֹתוֹ בְּמִלְמוּד בְּכָל אוֹתוֹם
הַפְּעֻשִׁים שֶׁל רַבּוֹ וְיָחֵנוּ בּוֹ וְפִאי וְשֶׁל רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲרֵד
וְרַבִּי יוֹסִי הַסֵּנֶזֶר, כְּשֶׁהָיוּ דוֹרְשִׁים בְּמַעֲשֵׂה מִרְכָּבָה דְּרָדָה אֵשׁ
שְׂכִינָתוֹ וְיִתְבָּרַךְ סִבָּבָה קַל הַאֲלִינּוֹת, מִה שְׂאִין בֶּן בְּהוֹתוֹם
עוֹסְקִים בְּפִשְׁטִים ... וְלֹא עוֹד, אֵלָא שְׁלֹא נִבְרָא הָאָדָם אֵלָא
כְּדִי שִׁלְמוֹד חֻמַּת הַסְּפָלָה!

(עץ חיים, הקדמת מורה"י)

ואף לא ניתן להיכנס לגן עדן העליון, כל זמן שלא למדו את תורת
הנסתר.

פי שֶׁכֵּר מִצּוֹת וְתוֹרָה הַשְּׁפִטָּיִת היא פְּעוֹלָם הוּא וְכֵן עָדוֹ
הָאָרִי, הַאֲמָנָם לְמִיעַל לְעִלְמָא עֵילָאָה אי אִפְשֵׁר עַד שְׁיַעֲסֵק
הָאָדָם כְּפִי יְקָלְתוּ כְּפִי אִשְׁרֵי מִשִׁי יָדוּ בְּחֻמַּת הַתּוֹרָה, וְאִי לֹא,
כְּדִין מְסִי לִיה מְקַל מְרַעֵי דְעִלְמָא עֵילָאָה, אִף עַל גַּב דְּאִתִּי
כְּפִי בְּמִצּוֹת וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, וְלִכֵּן חִלְק הַנְּפֶשֶׁת וְהַרְיוֹת נְשָׂאָרִים
לְמַשְׁתֵּי בְּפוֹ עָדוֹ הָאָרִי, אֲמָנָם הַנְּשִׁמָּה שְׁהִיא חֻמַּת הַסְּפָלָה
הַתּוֹרָה, נְעֻשְׂתָּה וְאוֹתוֹקֵרֵת לְכַר מַהֲכִילֵין עֵילָאִין דְּמוֹ עָדוֹ הַעֲלִיִין.
(שם)

ומי שלא למד תורת הקבלה, יצטרך לחזור לעולם הזה בגלגול כדי
להשלים וללמוד אותה, כמוכבא בשער הגלגולים, וזה לשונו:

תְּלִמּוּד תּוֹרָה כְּגַדְדֵי קֶלֶם, וְיֵשׁ בָּהּ ר' פְּרוּשִׁים, שְׁפִימָנָם פְּרִדִּים;
פְּשֻט, רְמוֹ, וְרֵשׁ, סוּד, וְצִרְיָה לְטִרְחַן וְלַעֲסֵק בְּכֶלֶם, עַד מְקוֹם
שֶׁדִּבְרֵי שְׂכָלוֹ מְנַעֵת, וְיִבְקֶשׁ לוֹ רַב שְׁלִלְפִדְהוּ, וְאִם חִסֵּר אַחַת
מֵאֲרְבַּעָתָם כְּפִי הַשְּׁתָּה, יִתְגַּלְגַּל עַל זֶה.

(שער הגלגולים, הקדמה יא)

מלבד ההכרח שבלימוד הקבלה, יש בה גם מתיקות נפלאה, שכן
'יש בהם חידושים נוראים מאד מאד המאירים עיניים ומתוקים
מדבש', וכל הנולד בקדושה אמור להימשך אל מתיקותם הנפלאה...
ומה שאנו רואים שיש בני אדם שאין דעתם נמשכת אחר
ספרים קדושים ונוראים מאד, כגון ספרי הזהר וספרי האר"י
וְצַ"ל וכו'. אף על פי שיש בהם חידושים נוראים מאד מאד
הפאירים עינים ומתוקים מדבש, והם נמשכים ויקרא אחר
ענינים אחרים, כגון חסידות, דע פי זה מחמת מזגם, כי מזגם
בטבעם הוא קָזָר רַע מִן הַהוֹלָדָה, שְׂוֹלָדוֹ בְּמִזְג רַע שְׂאִינָם
יְכוֹלִים לְסַבֵּל אֶת הַדְּבָר הַקְדוּשׁ בְּאֵמֶת, וְכִאֲמֶת, בְּנִדְאִי יֵשׁ לוֹ
בְּחִיָּה וְיֵשׁ לוֹ פִּחַ לְשִׁבֵר אֶת מִזְגוֹ הַרַע, אֲבָל מֵאֲחֵר שְׂוֹלָד
בְּמִזְג רַע כָּזֶה, הוּא צְרִיךְ לְסַבֵּל מִרִירוֹת דָּוָל לְשִׁבֵר אֶת מִזְגוֹ
וְיִטְבְּעוּ הַרַע, וְאִשְׁרֵי לְאָדָם שְׂוֹלָד בְּקִרְיָשָׁה.

(שיחות הר"ן, ב)
בהזדמנות נוספת, הפליג רבינו עד מאד בנפלאות חידושי האר"ל,
וכמסופר:

הִיא מְשֻׁבָּח מֵאֵד מֵאֵד אֶת כְּתִבֵי הָאָרִי, לְשִׁגְלָה חֲדוּשִׁים
נְפִלְאִים כְּמִסְפָּרָם לְכָל הָעוֹלָם. פִּי הִיא מְעִין בְּאוֹתוֹ הַמִּזְמֹר
בְּסִפְרֵי "לְקוּשֵׁי תוֹרָה" שֶׁל הָאָרִי, וְשֵׁם יֵשׁ חֲדוּשִׁים נְפִלְאִים
כְּמִסְפָּרָם. וְתַפְסֵי לְדָמָה הַסְּסִיק "שְׂמוֹנֶה אֵלֶּה יְלָדָה מִלְּפָה",
שְׁגִלָּה שֵׁם הָאָרִי, חֲדוּשׁ נְפִלְאִי, כִּי שְׂמוֹנֶה פְּעֻמִּים אֵלֶּה!
וכי, עֵין שֵׁם.

(חיי מוהר"ן, רט)

א ברענו היה להקדיש מאמר נוסף לליבון עינינו זה, לסתום פי המשתנים והמקטרגים אשר חדשים מקרוב באו לערער על מסורת אנשי מדור דור
או לגלות בה פנים שלא כהלכה, אך בעצמם של חותיקי אנשי שלישיא המשכח לדרכנו, שכן כבר הקדמנו בחיילת המאמרים שלא באנו כדברינו אלה
להתחכם ולהתנבא, אלא לשון ולהבדיל לעצמנו את הדעות לנו מכבר, מי שאינו חש בנחו עם הנכתב כאן, כל ידועם עלינו, אלא ילך קשילו ואנו קשלת.
מסרתנו אינה אלא להעלות על הכתב ולהנציח את הדרגשות הפשוטות והבסיסיות של כל חסיד ברסלב, הדרגשות הטובעות ממוקם פנימיות הדרת
ברסלב בכח ובעל פה, למען יעמוד לדורות, בבחינת 'הודיעתם לבניך ולבני בניך'.
[ואם בכל זאת יהיה צורך לאנשי בוטסת בירוד בטוגיא זו, נסוף א"ה מאמר לליבון העינין בספר אשר בו יודפסו כלל המאמרים בס"ד].

- ב נדפס גם כ'פתיחה' לספר 'ביאור הליקוטים'.
- ג לביאור מפורט, ראה ספר 'ביאור הליקוטים המבואר' עמודים קכ"ב-קכ"ד.
- ד הרב"ם נכתבו בהקדמה ל'שער ההקדמות', אך הם מופיעים בהקדמת העץ חיים.
- ה "כי כל מחדה על האמת יבין ודאה בעיני שכל שאי אפשר לשכל אנשי לגלות חידושים כאלה בשום אופן, כי אם מאת ה' בצאות יצאו, והוא יתברך
בנסוד הופיע עליהם והודיעם כל הנפלאות והנוראות האלה" (ליקוטי הלכות, שם ט, י, ק"ש).

ואכן, הווכים לעסוק בתורת הגסתר, רואים נפלאות.

מי עליהם נאמר ברוחניות "יודי' הים באניות עושי מלאכה במים רביים, כי רק הם יורדים בים הקמה במלאכה גדולה ונפלאה, ורק הם רואים מעשה ה' ונפלאותיו הנוראים. בחינת "המה ראו מעשה ה' ונפלאותיו" וכו'. כי אין מי שידע וישיג גדלת הבורא יתברך ונפלאותיו ונוראותיו העצומים, כמו בעלי סודות התורה, כמו שאיתא בזהר הקדוש ובתקונים.

(ליקוטי הלכות, תרומה ה, ז)

ורק באמצעותה ניתן להבין לאשורם את כל דברי התורה שבכתב ובעל פה, וכלשהו רבי אברהם ב"ר נחמן:

קמה אמת ונכון למודי הנסתר והפנימיות שבתורה, אשר זכינו מימי רבי שמעון בר יוחאי ז"ל והלאה, אשר פהם סללו האר"י ז"ל, ותבעל שם טוב ז"ל, רבנו ז"ל, וכל המקבלים והולכים בדרךיהם, ובהם לבד, נחשבים ונתפרשים כל הפליאות שבתורה שכתב בתורה שבעל פה.

(ביאר הליקוטים, תורה ה, אות ב)

לימוד קבלה אצל חסיד ברסלב

ואכן, כבר בימי געוריו של רבינו הקדוש, עסק רבות בתורת הקבלה.

הנה מתמיד בלמודו מאד, ולמד הרבה מאד, ש"ס ופוסקים ונבי"ד וציון ועקוב, וספרי הנהו ותקונים, וכל כתבי האר"י ז"ל, ושאר ספרים הרבה מאד, וספרי מוסר הרבה מאד ... וגדל בקיאותו בכל הספרים. כפי מה שראינו בעינינו קצת. הנה בלי שיעור, ובפרט בספרי נבי"ד וציון ועקוב וכל כתבי האר"י וספרי הנהו ותקונים - לא נמצא דגמתו בעולם! כי כל התורה כלה היתה מוכנת לפניו ושגור בפיו כשלקו העידו מקושי, כדבר הנזכר לפני האדם לפני עיניו שכולם לקח לעצמו מה שידעה, כן ממש היו כל הספרים הקדושים מוכנים לפני עיניו שכלו הקדוש בכל צת שרצה, וקצת מהו וכולים לראות ולקביו בספרי הקדושים.

(שכחי הר"ן, ז)

כשכבר בימי געוריו ידע להשיג ולהבין את דברי האר"י משרושם בזהר הקדוש ותיקוני הזהר, וכמובא:

ספר שבשבו שידע כל דברי היעוץ חיים" ופרי עץ חיים" וכל כתבי האר"י מוסר הזהר והעקר התקונים, והמנון מדקרינו הנה שנה הנה בימי געוריו.

(שיחות הר"ן, כחה)

גם את מוהר"ת, הכניס רבינו בשלב מסוים בשערי לימוד תורת הקבלה, כשבקיץ תקס"ד הוא מצווה עליו שלא יחדש בתורה עד אשר ילמד ספרי קבלה.

וכפי שמוסר מוהר"ת:

בשנת תקס"ד ... בקיץ צוה עלי להתחיל ללמוד קבלה. ומעשה שהיה קד הנה, שאני קאתי אליו עם רבי נפתלי, ואמר לי: אני הבאתי אותך עתה, כי רציתי לומר לך הנהגה חדשה (הינו ללמוד קבלה). ורצה שאבוא אליו, ועל ידי זה סבב השם יתברך עד שפאתי אליו.

(ימי מוהר"ת, ד)

ואף שכבר התחיל לחדש בתורת רבינו בשנת תקס"ג

אף על פי כן אחר כך הכרחתי להפסיק מלחדש עד שאלמד פוסק הרבה ואחר כך ספרי קבלה וכו', עד שאחר כך צוה לי לחדש, ואחר כך צוה לי לכתב, כאשר מובא מהו במקום אחר.

(ימי מוהר"ת, ב)

ואכן, משך ימי חייו, היה לימוד תורת הקבלה לתם חוקו דבר יום ביומו, וכתבי האר"י היו מהספרים אשר היו צריכים לו בכל יום, עד שגם בשבת בבית הסוהר דאג שיובאו לפניו כתיבי האר"י למען יוכל להנות בהם יום יום.

וכמוספר:

שתמל השם יתברך ויתו אותו לתן בעיני שר בית הספר והושיבו בחדר מיוחד, והניח שיתנו לו כל הספרים אשר היו צריכים לו בכל יום, והניח שהאריך בזה חלקי שלמו ערוך הגדולים, ונקרא ונתן כתבי האר"י ז"ל, וכיצא עוד ספרים הו מנגלה והו מנסתרה.

(עלם לתרופה, מכתב קצו, הספת המענית"ק)

זאת בהתאם לדברי רבינו, אשר:

פעם אהד חשב רבנו ז"ל מה שהאדם צריך ללמוד בכל יום, עד שאין חיים מספיק, דהינו: לגמור בכל שנה ש"ס עם תרי"ף והרא"ש, וארבעה שלחו-צורה הגדולים, וכל המדרשים כלם, וכל ספרי הנהו ותקונים ונתן קדש, וכל ספרי קבלה מהאר"י ז"ל.

(שיחות הר"ן, עז)

ועל שליטתו המופלאה בכל כתבי האר"י ז"ל, מוספר:

כשפטר מוהר"ת בקרימניטשוק, בבית מדרשו רבנו, שנשאף לתרב הדיק רבי אהרן המגנה רבי ארבע, וקדו של הרב בעל התניא, בזווגה השני, דבר שם בארובה עם קבלה רבי ארבע. אחר כך הפליג רבי אהרן במעלתו של מוהר"ת, ואמר: כל כתבי האר"י מונחים אצלו בכפי ידו

(שישי"ב, תקלב)

בהמשך הדורות אנו מוצאים כמה מאנשי שעסקו בתורת הקבלה, והרי כמה מהם לדוגמא:

על רבי אברהם ב"ר נחמן מוספר:

כשקבע דירתו ביישובים עיר הקדש היו פונשים אותו בקושכת ליל ואפלה שישושב וטוסק בבית הנקנת צנוע במשך לילות שלמים בספר עץ חיים' להאר"י ז"ל.

(הכמה וזכונת, הקדמת המר"ל)

גם תלמידו של רבי אברהם, רבי שלמה וועקסלער, היה ידוע כמקובל גדול, ואף למד עם גדולי גאוני ומקובלי ירושלים, כמסופר:

רבי שמואל שיינקר ממקבלי ירושלים, חתנו של רבי יוסף חיים זונסקלר, למד עם רבי שלמה (ווקסלער) בקברותא את תורת חז"ן במשך שנים ארוכות. גם שאר מקבלי ירושלים - קרבי ניסן שוקטר (= הסנדלר), עליו התבטא הספר"ל דיקון שהוא צדיק נסתר. רבי שמעון לידר, ורבי קן ציון פן רבי הירש מיכל שפיא - היו הגוים בצוותא עם רבי שלמה בתורת הגסתר.

(בצלו של הרבי עמי 95)

תלמיד נוסף של רבי אברהם, ה"ה רבי שמואל העשיל פרידמן הי"ד, עסק אף הוא בקביעות בכתבי האר"י ז"ל, כפי שהוא מציין רבות ביומן חייו, והרי כמה ציטוטים משם:

בשנת תרס"ג הוא כותב:

לשנת אצל וקני ר' ישראל בנימין את הספר עץ חיים' ה' יתברך וזכני ללמד וללמד לשמר ולעשות, וגם לנסע על ראש השנה על ציון רבנו הקדוש.

(תולדות שמואל, מרשת נשא, שנת תרס"ג)

וששה שנים לאחר מכן, הוא מספר:

בשביעי העברה יום ג' ברוך ה' גמרתו העץ חיים' הקדוש, ועשינו סעודה גדולה בבית הרב דודיק, והיינו שם בערך שלשה מננים, וברוך ה' כל היום היינו בשמחה וגם נקדנו הרבה. ויהי רצון שנתחיל עוד כמה ספרים קדושים ולנמנם, ונקנה ללמוד וללמד לשמר ולעשות ולקום את כל התורה הקדושה.

(שם, מרשת נשא, שנת תרס"ט)

כך גם למד את שאר כתבי האר"י ז"ל:

ליל ה' [י' ניסן]: ברוך ה' סימתי ספר 'שער התקדמות', והקניא שאופה להתחיל עוד ספרים ולסיים, ללמד וללמד לשמר ולעשות ולקום; ברוך ה' התחלתי ספר 'פרי עץ חיים'.

(שם, שנת תרע"ג)

בהמשך אף קבע חברותא זימיונית - עם אחד שאינו מאנשי - ללימוד היעוץ חיים:

שבת קדש פרשת ויגש התחלתי ללמוד עם ר' יוסף סופר את היעוץ חיים', אהנינו ולקדים בכל ערב.

(שם, מרשת ויגש, שנת תרע"ז)

וכמו כל חסיד ברסלב, ניסה כמוכ"ל להשחיל כמה שיותר דיבורים מרבינו הקדוש, כדי 'לקרב' את החברותא...

אחר כך בא ירידו ר' יוסף סופר לביתי, ולמדנו עוד כתבי האר"י ז"ל, ובכל מה דאפשר אני מטעים אותו מדברי רבנו הקדוש הנזכר נבע מקור חכמה, אשר כל דבריו נהמדים מוקב ומקור רב ומהוקים מדקש ונפת צופים וכו', והמה כל כך על כך ולעמים ונסתרים מקועלם וכו', פלא פלאות וכו'.

(שם, מרשת ויגש, שנת תרע"ז)

רבי שמואל הורביץ עסק אף הוא רבות בכתבי האר"י ז"ל, ובשנת ת"ש, בהיותו אברך בן 35, הוא מספיר כבדרך אגב:

והנה, בקיץ הזה עברתי על כל כתבי האר"י ז"ל [1] וראיתי

אז גדל התקונים הנעשה על ידי פתיחת הארון וכו', ומאז נעשה לי חשק גם על זה.

(ימי שמואל, חלק ג סרק א)

וכן היו משך הדורות עוד כמה וכמה מאנשי שעסקו בתורת הקבלה.

"וכל זר לא יאכל קודש"

אמנם, שימו לב:

סתרי תורה נקראים 'קדש', וכל זר לא יאכל קדש, ולא יאכל בו אלא מקדשיו ומקראיו.

(ליקוטי ערות, תלמוד תורה כא, ע"פ ליקוטי מוהר"ן, טו)

גם אם בימינו ישנה אצל רבים תחושה רווחת שכל החפץ יכול לקנות ספר 'עץ חיים' ולקבוע בו את לימודו, הרי שאצל רבינו אין הדברים פשוטים כלל וכלל.

לא כל אחד ראוי לכך, וכשאתה שאינו ראוי, מתעלם מהוסר התאמתו, ופוחת ספרי קבלה ולומד - לא זו בלבד שאינו משיג את התועלת הרצויה, אלא אף גורם לעצמו נזק רוחני.

שכן:

לא כל אחד ראוי לזה הלימוד שבקבלת האר"י ז"ל, מלשונות התנשקה אשר בה, ולהבילי ראוי מגיע קלוקל חס ושלום, כמוכא מהו בספר תי מוהר"ן.

(מכ"כ אור, שיחות וסיפורים, יב)

וכך מסופר בספר חיי מוהר"ן:

איש אחד עמד לפניו שהיה עוסק ללמוד בספרי קבלה, ובאמת לא היה ראוי ללמוד קבלה, והוכיח אותו שלא ילמד קבלה, ואמר לו: 'קבלה בגימטריא ינאף' (137).

ושבו שמעתי מאחד, שהיה מדבר עם איש אחד, והנה אותו האיש קובל לפניו שאין לו לב, הינו שאין לו התעוררות הלב להתפלה ועבודה. השיב לו רבנו ז"ל שונו בשביל שלומד קבלה, כי ינאף אשה חסר לב, וקבלה בגימטריא נאף.

(חיי מוהר"ן, תקכו)

הרי שלימוד קבלה, למי שאינו

ראוי, מביא נזק רוחני עצום, וגורם

לו לאבד את תבערת הלב ולהגיע

למצב בו "אין לו התעוררות

הלב לתפילה ועבודה".

כמה מפליא הדבר, שהדחף

ללמוד קבלה ולהתעלם

מההנבלות, נובע אצל רבים

מהרצון למוא להתלהבות הלב,

כשלאמור של דבר, ההיפך הוא

הנכון, ומי שאינו ראוי, לא די

שלא יזכה להתלהבות הלב אלא

אף יססיד את המעט שריה לו...

כהמשך לכך, יש לציון לסיפור

א' אגב, כאשר הדפיס רבי מנחם מענדל היילפרין את המהדורה המפורסמת של 'עץ חיים', היה רבי שמואל העשיל מהמטייעים, וכפי שהוא מספר: "ר' מענדל היילפרין רוצה להדפיס את היעוץ חיים כמו שזרעם בוראשא עם תהנותו וכו', ואני עושה על ג"ל פרימיטיוואטען" (תולדות שמואל, שנת תרס"ט).

ב' רמז טאה: "מסדס אף תבא נפשי עולה ג"כ בגימטריא 137 ודו"ק.

ג' וגם את מחילת הכניסה ללימוד הקבלה, מהלכת הלימוד החדש מהדיעות הרבות והנשנות, וחש תחושת התרוממות ואף התלהבות, הרי שבהמשך - אם אינו ראוי ללימוד הקבלה - הוא נופל לרירות גדולה, וכפי שניתן לראות בחוש אצל רבים מהמקובלים החרדים, ביצר כל צברותם היא כבודה סכנית של כוונה רוחנית, וגם

נוסף שהיה אצל רבינו:

אחד עמד לפניו בכפר ושמו וכו', וקהו מקבל גדול ולקמן. אכל דרכו קנה שהיה ככעס תמיד וקהו רע לכרית מאד, וקהו כועס תמיד רע ופוליו ומשקמו וכו' וקהו, וקהו אותם וכו' וקהו. וקהו רבנו ז"ל וקהו: מפני מה קתיב "קהו ער כבוד וקהו רע בעיני ה"י" מדוע קתיב "רע" ולא רשע? אה מי שעובר עברה זו של ער הם שוליים, הוא רע תמיד (שקורו בלשון אשכנז "בייז"), וקהו שהוא איש רע וככעס תמיד, ולא אהר רבנו ז"ל יותר.

והכף כששמע האיש הפיל דברים אלו, כנדעע לאחוריו ונפל עליו רתת וזיע ופחד ואימה גדולה ונראה מאד מאד בלי שיעור וערה, וכפח קומתו ולא קנה יכול להגביה ראשו, ולא קנה יכול עוד לעמד כלל לפני הרתת קדשת רבנו ז"ל. ונשמע מן תפית אל החוץ והתחיל לבכות, וקהו הרבה הרבה מאד בדקעוץ שלישי, ובקש מאד מאד מהמלמד שלו, שהיה המלמד שלו מאנשי רבנו ז"ל, שיקרב אותו לרבנו ז"ל.

ואחר כך ראה רבנו ז"ל שמפח אצלו על הקורבן, ושאול איהו ספר הוא, ונדעע לו שהוא ספר קבלה, ואמר רבנו ז"ל נושא וכו' כפ"ל. אחר כך נסע אחר רבנו ז"ל, וכששב לביתו חזר בתשובה גדולה וקח לו תור מקוד ונשב שם וצטק בתורה ותפלה בהתעוררות גדול פכה שביעות, אה אחר כך חזר לכתבו, אה אה על פי כן קנה קרוב תמיד אחר רבנו ז"ל.

(שחות הר"ן, רמט)

כלל הדברים:

לא כל אחד ראוי ללימוד קבלה, והדוחק את עצמו לפנים ממדרגתו ולומד קבלה, לא רק שאינו מרוויח מכך מאומה, אלא אף גורם לעצמו נזק רוחני.

וקל זה למי שאינו ראוי לזה, אכל לכה אגשים הוהיר בעצמו שילמדו קבלה, וצריכו להתפלל להשם ותברך שילוחו בדרך האמת אם ללמד קבלה ואם לחלו.

(שם)

וצריכים הרבה קמיי שמים לידע ולקבוני מי זה ואיהו אשר ראוי לבוא אל מקדש פנימה לזכות ללימוד הקדוש והנורא הזה של חכמת הנסתר, והשם יתברך יזהה לכל אחד ואחד. שידע את הדרך אשר ילך בה ואת המעשה אשר יעשה, אה לאלה הראויים ללימוד הנה, מאד מאד מקרב ללימוד הנה לתקון נפשו.

(קונטרס תורה אור, את ב)

אם היה מקום לחשוב שאלו שאינם ראויים מועטים הם, והרוב המכריע יכול ללימוד קבלה כאוות נפשו, בא רבי אברהם ב"ר נחמן וכותב:

בזה הדור, מספק אנכי אם נמצא אחד ממאה [1] שיהיה ראוי והגון לבוא בדבריו הנעלמים, והלגלל מופטר היצויים ונעשישים, השוטק ועובר על פני חוצותיהם.

(ביאור הליקוטיו, הקדמה)

ומדבריו אתה למד, שלימוד חכמת הקבלה - על פי דעת רבינו הקדוש - היא נחלת יחידים, ולא נחלת הרבים.

ואכן, אצל אנשי שלומנו משך כל הדורות, על אף שהיו כמה מהם שלמדו קבלה, הרי שמעולם לא היה הדבר בפרהסיא ובריש גלי, ואבותינו סיפרו לנו שבקליו באומן אף לא היו מונחים ספרי קבלה בספריית בית המדרש, ולא ראו מעולם את אחד מאנשי יושב בקלויז ולומד קבלה, שכן גם הראויים שבהם לא למדו אלא בינם לבין עצמם.

הדים לכך ניתן למצוא גם ביומנו של רבי שמואל הורביץ, שמוסר על מורת רוחם של אנשי בראותם כיצד מייסדים מוקובלים 'שיעור קבלה' בביהמ"ד דחסידו ברסלב בירושלים שבין התומות, כשמלבד קפידתם על הפליטה לבית המדרש לא רשות, לא ראו את עצם קיום השיעור בעין יפה, "כי רבינו ז"ל לא היה מסכים שילמדו קבלה רק הראויים לזה", כך שאין לקבוע שיעור שכזה ברבים בבית מדרש של חסידו ברסלב...

הרי לשנוי:

ובקיץ הזה היו באים כל בעלי המקבלים והרב מראוב, ללמד איהו שעות בספרי קבלה בבית מדרשו. ורבי שמואל שיינקר קנה משלם להם שך חדשי על זה, ואני

החסידים שבהם, מאבדים את חיובם בלימוד ספרי רבינו, ובפרט החלקים הלכניים וה"פשוטים" שבהם, כדוגמת ליקוטי תפילות ועלים לתרופה, ואכמ"ל. ושמענו תחת אחד השחים, על כמה מאנשי שכורו האחרון - ביניהם גדולים והשוטים - אשר בראת רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שבנכחו ללימוד הקבלה, עורר את תשומת לב שומעינו להבחין עד כמה איבדו הללו את התלככותם הברסלבאית התמימה והפשוטה, וזאת אודות לימוד הקבלה.

יד' להרה"ח ר' שמואל ציציק זצ"ל.

טו רש לציון ולהדגיש, שמדבריו מוכן, שלגבי סכנת ההגשמה, אין מועיל מה שיועצים הקדמות מסוימות [שם חסידות או כד"ב, ומהם המופיעים פעם אחר פעם אף בדברי המקובלים עצמם] המוציאים מיד סכנת ההגשמה. דא"כ מדוע אין אחד ממאור' שראוי ללימוד הקבלה, הרי יכולים למסור להם ב' או ג' שיעורים ולהסביר להם כיצד אין לגשם את המושגים, אלא על כרח' שמדובר בסכנה מוחותית ושושית, שגם אם מבין הלומד שבכלו שאין כאן דברים גשמיים חז', אעפ"כ מאחר שאינו ראוי, מתגשמים הדברים במוחו ולבו (על דרך המבאר בליקוטי מוהר"ן סימן ק"י על הפסוק "לא ימוש ספר התורה הזה מפני", עיי"ש והבן לעניינו), ואינם מביאים אותו אל התכלית הנרצח, אלא אורבא רח"ל, ודוק.

טז בדומה למה שכתב רבינו: "התורה שבכללה הכל צריכין לה, אבל התורה שבנסתר עידין אינו צריכין לה" (ליקוטי מוהר"ן, טו), "כי מי בא בטודו של האלקי אור"י זל? זעירין אינו דמתדבקין ליה" (מסכת רבי נע"ש).

יד' כן העיר רבי יצחק בנדר זצ"ל, כפי ששמענו מתלמידיו.

יז מהחיתוב "וגם כי רבינו ז"ל ע"ד ה"ראויים לזה" נשמט בנדפס מטעמים מובנים, ואנו השתקנו מתוך הכתי'.

בקל יום בעת אכילתי בעיקריי הייתי רואה אותם ושומע לבורם. ורבי יצחק מענדל כאשר נתנדע לו שקבעו לשיבתם בבית מדרשו, קרה לו על ששעש את זאת בקל נטילת רשות מאתנו, וגם כי רבנו ז"ל לא קנה מסכים שילמדו קבלה רק הראויים לזה.

(יבי שמואל, פרק קטא)

"רדא ביה כולא ביה"

ועתה, שימו לב:

כל אותם שאינם ראויים ללימוד הקבלה, אינם נשארים בחוץ כלל וכלל, שכן, זכינו גם זכינו באחרית הימים האלה לתורתו של רבינו, אשר מצד אחד היא אף גבוהה כי לאין שיעור מתורת האר"י ז"ל הכלולה בה', ומאידך שווה היא לכל נפש, ללא שום חשש.

כי באמת, כל דברי הספר הנורא הזה הם השגות עליונות גבוהות ונעמקות מאד מאד עד אין סוף ואין תכלית, ונעלם ונסתר ונתלבש בהם דברים גבוהים ועליונים מאד אשר אינם מוקרים כלל בתוך התורה כי אם בדרך רמז וסוד, וכל כתבי ה"ראי" ז"ל ומאמרי הוהר הקדוש ותקונים וכל דרכי הקבלה הקדושה, כלם כאחד כלולים בדברי הספר הקדוש הזה, וכל תורה ותורה מתבררת מפינות מיוחדות מאיזה מצנה ומשער מיוחד מהיצע חיים" בדרך נפלא ונורא מאד, כאשר עינינו ראו ולא יד אשר פתח עינינו ותרצה לנו לפעמים כטפה מן הים מעצם בנתנו, וכאשר הובא בתוך הספר לפרקים איהו רמזים בעלמא, כי כל תורה ותורה כלול מפרד"ס, ובכל אחד ואחד מן הדרך פשט מן הדרך רמז וכו', בכלם יש בהם עמקות גדול נפלא ונורא מאד.

(ליקוטי מוהר"ן, הקדמה)

ומאידך, על אף עוצם עמוקותם, הרי הם שווים לכל נפש ממש.

והו מן גבורותיו, הו מן נוראותיו, אשר השיגה יד שכלו הקדוש הרם ונשא, להלביש ולהוריד דברים גבוהים ונוראים קאלה, דברים קדושים ועדים ורוחניים מאד, להלבישם בלבושים רבים וצמזומים, עד אשר יהיו דברים השוים לכל נפש! להודיע לבני האדם גבורותיו ותברך, לגלות עצות ודרכים וגמיבות להגיע לעבודתו יתברך באמת, "למען דעת כל עפי תארין כי הו הוא האלקים אין עוד".

(שם)

ובענין:

מה גדלו חסדי ה' ונפלאותיו, אשר הוריד לנו זה הנחל ומקור החכמה, הנובע ומפיע למודים שרשים לחכמת הקבלה, ומקורושים ונקבאים אותה, ועוד דברים ככלם ישפר ויטהר שמים [למוד הנסתר], גם מעבים ומגשמים, לכלי התקבות על כל פנים קאלה הלשונות, הנקראים בדברי חז"ל (תויגה י"א):

(ביאור הליקוטיו, הקדמה)

את הדברים האלה כותב רבי אברהם ב"ר נחמן, לאחר שמבאר את חובת לימוד הנסתר ומאידך את העובדה שבדורנו אנו ספק אם נמצא אחד ממאור' שראוי ללימוד תורת האר"י (וכפי שהובאו דבריו לעיל), ואו את מסיים בדברים אלו, בהם הוא נוהג שבח והודאה על כך שזכינו לתורתו של רבינו, אשר מצד אחד הם "לימודים שורשיים לחכמת הקבלה ומפרשים ומבארים אותה", ומאידך אין בהם את סכנת "העבים והגשם", הלא היא סכנת ההגשמה הקיימת בתורת האר"י ז"ל.

והנה מבאר מדבריו הקדושים שיעור הסגלה להצלחת הנפש הוא בלימוד הנסתר, אלא שבלימוד הקבלה לא כל אפין שיון בזה, ובאמת להקראיים לזה מאד מאד מקרהים ללימוד הנה אכל תקבלתו ראוי מגיע לקולל חס ושלום ... אכל למוד התורה שבנסתר שיוכני על ידי רבנו הקדוש ננמ"ח ז"ל, זאת התורה אשר שם רבנו הקדוש לעיני כל ישראל, ותורתו הקדושה היא דבר השוה לכל נפש, ונתנת לכל איש ואיש די מחסורו אשר יחסר לו, והיא התכלין להיצר הרע אשר עומד בקל יום ויום על נפש איש הישראלי לעקור אותו משלש הקדשות, ובגדל כח אור התורה הקדושה מה שגלה רבנו הקדוש והנורא, וכולין לזכות לצאת מאפלה לאורה, לזכות לשבר את כל המאורות ועדות רעות ולעבד את השם יתברך באמת ביראה ואתנה.

(קונטרס תורה אור, את ב)

ובעוד שבלימוד הקבלה, ישנה הנבלה לגבי גילו של הלומד - גם לאלו הראויים לכך - הרי שבלימוד ספרי רבינו לא קיימת אף הנבלה זו, וניתן לטעוק בה כבר בימי הנעורים והבחורות.

וכפי שכותב גם רבי אפרים"ל בעל ה"עונג שבת" זצ"ל:

מוכא בדברי רבנו ז"ל בלקוטי שפא סימן י"א סיף קטן וי: "זה בחינת הלכה וקבלה, קבלה היא בחינת השמתו ליה בחינת קידוש - ראשי תבות קבלה, עין שם, וקבלה היא בחינת קידוש ליה כ"ל תארין - ראשי תבות הלכה". יש לזכור, אפאי האותיות 'קבלה' מקוים למפרע, ותאומות 'קבלה' מקוים כסדרן, אה יש לומר, כי מוכא במסכת תניגה דף י"ג: "אמר ליה רבי יוחנן לרבי אלעזר, מא ואגמך במעשה מוכבך, אמר ליה לא קשאי, ופרש רשי" ז"ל, לא זכנתו וכו', יצן שם, הרי כי סתרי תורה צריכו ללמד בימי זגנותו, כי אז לבו דואג, ותיש"ד ז"ל כתב בשלחו ערוך יורה דעה סימן רמ"ח בזה הלשון: "יש שמתבו שילא ללמד קבלה עד שיהא בן ארבעים שנה וכו'" יצן שם, ולפי זה יש לומר, דמשום הכי נרמו הקבלה למפרע, להורות שצריכו ללמד חכמת הקבלה כאשר הוא בן ארבעים", ולתקן גם על השנים ותימים הקורמים שיעלה ללימוד בדרך האמת, אכל 'הלכה' הוא כסדר, ללמוד מנעוריו כסדר.

אולם עד ידי, יקירי וחביבי, כי למוד רבנו הקדוש ז"ל, אף שיש בתוכם חכמת הקבלה, סתרי תורה, ריון דריון - אה על פי כן אין שום חשש כלל ללמד בתוכם גם בימי הנעורים, להתקרב לרבנו וללמד ולשתות בעצמ דבריו ז"ל... כי רבנו ז"ל הלביש הקבלה ונתקטר בלושים וצמזומים רבים,

יט כאשר יתבאר א"ה במאמר הבא.

כ כ אברהם אינו מסתפק בזה שתורתו של רבינו 'מפרשים ומבארים' את תורת הקבלה, אלא מוסיף וכותב שהם לימודים 'שורשיים' לתורת הקבלה, כי באמת, תורות רבינו אינם רק 'ביאורים' לחכמת הקבלה בדרך העבודה, אלא הם תורות גבוהות מאד, והם גבוהים יותר מחכמת הקבלה, כדלהן.

כא ביאור דבריו, ראה ספר "ביאור הליקוטיו המבואר" עמודים קכו-קכז.

כב של רבי אברהם ב"ר נחמן, אותם מוצט רבי שמואל ציציק זצ"ל בתחילת דבריו.

כג כשכל אחד לומד כפי מדרגתו כמובן, ואינו הורס לעלות למדרגת המבוארם חכמים ממנו, ופשוט.

כד בימינו, רווחת הדעה בין המקובלים שאין צורך להתמקד עד לגיל זה, וכמבואר בספרי גדולי המקובלים לדורותיהם.

דבר איש אל רעהו

שיחת ידיים מתייב התבודדות

נתן פלדמן

להחזיר חובות...

פיזיה, אני ממש מתנצל, אך איני יודע מהיכן להשיב לך את החוב.⁴ במחורו של העשירי התנצץ רעיון - "תשמע, אני לא זקוק לכסף שלך, הסכום שלך פעוט לעומת הסכום הכולל של ההלוואות המרובות, אך יש לי רעיון אתה תלך, תסתובב בין כל הלויים ותזכיר להם שהם צריכים לשלם את החובות שלהם כלפי... ואתה יודע מה, אפילו אם הם יחזירו רק חלק מהחוב, בחשבון מצטבר זה יגיע לסכום שעולה אלפי פעמים על החוב הבודד שלך"⁵

הגמטל מוכן - אומר רבינו. לפעמים אנטון מגיעים לה, מתנצלים עם כל שאין בידינו להחזיר את החובות שלנו כלפיו, אבל יש דרך שעל ידה אנטון יכולים להחזיר להשם יתברך חובות גדולים פי כמה, על ידם בעצם גם אנטון נחזיר את החוב האישי שלנו.

כאשר אנטון מעוררים אחרים, משכנעים אחרים לעבוד את ה', להתקרב אליו, לעשות את רצונו, על ידי זה אנטון מחזירים חובות גדולים פי כמה.

הגענו לשרה, ובמחוי עדיין מתגלגלת השיחה על החובות. איך מחזירים חובות לה - שאלתי את עצמי - האם מתחייב לעשות את זה רק אם אנשים אחרים, או שאדם יכול לעשות את זה עם עצמו?

זה ברור (אני מדבר עם עצמי ועם ה') שאין החזרת חובות גדולה יותר מהתבודדות. התבודדות זה לא פרט של החזרת חובות, כלומר התבודדות היא בעצם מהותה החזרת חובות, ולכן כל התעוררות להתבודדות, בין אם מדובר כאשר מעוררים אחרים להתבודד, ובין כאשר אני מעורר את עצמי להתבודד, מחזירים חובות להשם יתברך. בכל פעם, שאני לוקח את עצמי, מתוך הזמנים שקשה לי להתבודד, מתוך המקומות שבהם נראה לי שעכשיו זה פשוט בלתי אפשרי, הרי שזה פעולה של החזרת חובות. כי כמו שכאשר יהודי מחזק את חברו להתבודד או לעשות כל דבר אחר שבקדושה, זה נקרא שהוא פעל להחזיר חובות לעשיר הגדול, גם כשהוא לוקח את עצמו בזמן עליו הוא חשב כאבוד, והוא התעורר באתגרותם דלתתא, התאמץ והביא את עצמו להתבודד, זה גם נקרא להחזיר חובות.

אם לרוגמה יום שיש הוא זמן שקשה להתבודד, יש טרדות שמקשות עוד יותר עלים להתבודד באותו יום, הרי יום שיש הוא זמן שבעצם מהותו הוא 'חוב', אבל כשמתאמצים דווקא ביום שיש להתבודד - החזרת חובות... אשרינו...

וּמִשִּׁישִׁי זֶהוּ אֶחָד מֵהַזְּמַנִּים הַמִּיּוּחָדִים שֶׁבָּהֵם יֵשׁ לִי הַשְׁתוּקוּת מִיּוּחָדוֹת הַתְּבוּדָה. יוֹם שִׁישִׁי זֶהוּ גַם אֶחָד מֵהַזְּמַנִּים שֶׁבָּהֵם הַגִּי' - וְכֵנֵי־אָה עוֹד הֵרְבָה כְּמוֹתַי מִתְקַשֵּׁים לִמְצוֹא זְמַן הַתְּבוּדָה.

ובכל זאת, בכל יום שיש מתנהל מרוץ, שבו עושים כל מאמץ לסיים כמה שיותר מהר את ההכנות לשבת, ולחטוף התבודדות. ביום שיש המדובר סיימתי בסייעתא דשמיא את המשימה די במהירות ופניתי לצאת לשרה. רגע לפני, חינתי לידידי הטוב הצעתי לו בנדיבות לפרוש לשעת שיחה עם ה'. "תשמע, חזקי - מנסה לשכנע אותו - אפילו שזה קצת קשה, זה גם עדין לצאת עכשיו לשרה... הוא חושב כמה רגעים, מתלבט משהו, ובסוף משתכנע 'בסדר, עוד שתי דקות אני מתחת לבית'."

לא עברו חמש דקות ורלת המכנית נפתחה, חזקי מתיישב לידי ופולט משפט טיטוס. אשריך, אתה מחזיר חובות... זה דבר גדול! חובות? מה?

כן, אתה מחזיר חובות להשם יתברך... לא הבנתי על מה הוא מדבר, איזה חובות ומה זה קשור. אחרי כמה שניות של חוסר הבנה נופל אצלי האסימון, הוא מתכוון למשל ההוא, כן המשל של החובות. למי שלא מכיר, מובא בחיי מוה"ר"ן משל על עשיר גדול, שראה את גדול עשירו והחליט לפתוח גמ"ח בו יוכלו כולם לקחת הלוואות לצורך עסקיהם. השמועה פשטה והציבור בא בהמוניו והתדפק על דלתותיו של העשיר, הכספים זרמו, אך דבר אחד כולם שכחו, שיום אחד צריך גם להחזיר את הכסף...

יום אחד יושב העשיר, מתבונן ברשימות עסקיו, וקולט שהקלה המלווים פשוט שכח אותו, כולם לקחו ולוו, אך תאריך הפירעון פרח מזיכרונו. יושב העשיר ולבו דווה, מה יהיה על כספיו האבודים, כיצד הוא יוכל עשיו לעבוד ומכותבו לכתובת ולעורר את ציבור הלויים להשיב את חובותיהם.

לפתע הוא שומע נקישות על דלתו. לנהמתו הגדולה - כאשר הוא פתח את הדלת - עמד כנגדו אחד הלויים, בא בפנים מתנצלות ומתחיל לבקש את סליחתו. "תשמע, אני הלויי ממך סכום לפני כמה חודשים, אמנם התאריך עבר, אין לי פנים, לעמוד מולך אבל הכסף הלך לאיבוד בהשקעה

ואת ועד: כדי לרכוש את ההקדמות הנצרכות להגבת דברי רבינו, אין צורך בהכרח להיות 'מקובל' הבקי בכל שערי העץ חיים ושאר כתבי הארז"ל, אלא די ע"פ רוב בידיעה כללית ביסודות הקבלה, מה שניתן לרכוש בקלות - כיום יותר מתמיד - באמצעות ספרים נפלאים המתמצנים את יסודות תורת הקבלה בשפה ברורה ונעימה".⁶

ובכל מקרה שהוא - גם מי שאינו יודע את חכמת הקבלה, לא בכללית ולא בפרטיות, ואף אינו מוצא לעת עתה מי שביטוהו - יכול גם הוא לשאוב כששון ממעיני הישועה, ואין להפוך את חסרון ידיעת הקבלה למניעה מלימוד והגבת תורת רבינו.

וכדבריו הבהירים של הרה"ק מטשעהרין:

החדושי תורה של רבנו אור האורות זצ"ל, הקשיכם וגלה אותם באופן קוה אשר הם מוללים באמת מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין. מי אפילו תהם הגדול שבגדולי ישראל לא יוכל להתפאר בקוה שזקה לעמוד על תקן פגנת דבריו ויל בתקלית תשלמות.

וכן להפך, שאפילו תהם שבקשונים, אם הוא רק איזה בר אורן ויש לו איזה דיעה קצת בלמוד התורה הקדושה באיזה מדרגה שהוא, יוכל לשאב מים בששון מפעני הנישועה ולתורה צמאנו ולהתחיל את נפשו בהם. ולא עדי, אלא אף גם יכול לתחיל גם נפשות אחרים רבים וגדולים מקנהו, באשר ראינו בחוש פקמים נה"ך אין מקפיר.

(פרימראות לחכמה, הקדמה)

ולאידך גיסא, נציין בקיצור נמרץ: אותם שנכנסו לעולם הקבלה, מתוך רצון להבין טוב יותר את דברי רבינו, לא זכו לכך בהכרח, לפעמים, נשארו 'מקובלים' גדולים, אך להשגה יתרה בדברי רבינו לא הגיעו... ובמקרים גרועים יותר, אף הכפיפו את דברי רבינו לידיעותיהם בחכמת הקבלה, ולא נפקחו עיניהם לראות את האור החדש, הגבוה עד לאין שיעור... ועליהם המושל רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל את משלו הנפלא:

היה היה סנדלו אשר נצרך למרצע חדש לצורך ייצור הנעלים, הוא יצא לשוב ולא מצא את מבוקשו, ולשם כך פנה ללמוד את מלאכת ייצור מרצעים.

בסופו של דבר הפך אותו סנדלו ליצור של מרצעים, והפסיק לייצר נעליים... וזה מה שקורה גם עם אותם חסידים לבביים שהפכו לימקובלים גדולים...

במאמרנו הבא מתייחס בס"ד לאותם הראויים ללימוד הקבלה, ונבאר כיצד עליהם ללמוד אותה; באיזה צורה, ולאילו משרה עליהם ללמוד את דעתם ולבם, וכיצד משתלב לימוד הקבלה עם תורתו של רבינו הקדוש.

מקובל בקוטי קמא סימן ל': 'וצריה קל אקד לבקש מאד מלמד נהגו קוה שישלם להסביר שקל גדול קוה על ידי השכל התפתחו פניו כדי שייקלו קטנים להבין' יצ"ע ש"ס.

(שנ"ש שבת, עמוד שטו)

וממוצא הדברים אתה למד לגבי 'חובות' לימוד הקבלה, כי כל הנאמר בדברי המקובלים על עצמם גודל חובת לימוד הקבלה, מתקיים למהדרין מן המהדרין על ידי לימוד תורת רבינו הקדוש. וכפי שמקובל בידינו:

על המוצא בקפריים קענון גדל תחייב של למוד השקלה - אקרוז אג"ש, שאלה שאינם מקבלים לזה, יוצאים ידי חובתם בלמוד בפשיטות בספר הוה"ר וקפרי רבנו.

(שי"ש ד, קח)

הסנדלר שהפך ליצור...

לסיים נציין:

רבינו מזכיר בתורתו מושגים רבים מאד מעולם הקבלה, ועל אף ש'כרובם ככולם, ישפד וישוד שמים גם מעבים ומגשם, לכלי להרבות על כל פנים באלה הלשונות הנקראים בדברי חז"ל בשם 'מעשה מרכבה' שאין דורשין' (לשון רבי אברהם כה"ל) ואינו מדבר כמעט בשפת הפרצופים והייחודים - הרי שאחרי ככלות הכול, תורתו מלאה וגדושה בציטוטים ומושגים מכתבי הארז"ל.

כך שלצורך הגבת התורות לאשורן, נדרש המעיין לעינים תכופות, לדרוש ולחפש בכתבי הארז"ל אחר פירושים של דברים, ואכן, אחד מכללי העיון בליקוטי מוה"ר"ן הוא:

קלל השמונה עשר: שבקדקדים הגדולים ומבארים בדברי וז"ל או בספרי השקלה, שנקצא כפה פקמים שאינו מןידי קהם וזלת בקראי פקקים, וסוקף את עצמו על המעני שיוצע מקם או שיקדש אקריקם.

(ביאור הליקוטים, הקדמה)

אמנם, פשוט וברור, שאין הדבר מותר את לימוד הקבלה בצורה גורפת גם למי שאינו ראוי. ודי באותם הראויים, הליקוטים וידעיים, לסקק את המידע החסר לכל שאר המעינים שאינם ראויים ללימוד הקבלה.

כך שגם אחד שאינו ראוי ללימוד הקבלה, ובבואו למושגים קבליים הנזכר בליקוטי מוה"ר"ן אינו 'יודע מהם', יכול גם הוא 'לדרוש את הוה"ר' אצל יודעי דבר, והם יביטוהו. אך אין לו להתייר לעצמו מפני כך ללמוד את כלל חכמת קבלה, כשאינו ראוי לכך, ולגרוע לעצמו לקולקל ואיבוד הלב וחיל.

כזה חלק הפשט שבו - בהבנה, וחלק הסוד שבו - אף בבידאס, כו אשר בהם קיימת בעיקר סכנת ההגשמה, והבאת האדם לידי הרהורים מנושמים רחיל.

כו כשכמוכמו, ככל שהידיעה גדולה ורחבה יותר ניתן להזמין יותר, אך אין בכך הכרח אשר בלעדי לא יבנו דברי רבינו.

כו ואכן, ישנה דעה רוחות אצל הרבה מאנשים, שאין איסור לימוד הקבלה [לשאינם ראויים] כולל הכרת יסודות הקבלה בצורה כללית.

בהקשר לכך ניתן להסמין סיפור נאה המסופר על הרה"ק מצאנו בעל הדברי חיים: 'פעם באחד התנים כנגד והיו יושבים שמה חסידים חשובים וממה מנבדרי, ושאל אותם על איזה ענין בטעמי המצוות אשר התעם הוא ע"פ נסתר, והנבוכים לא ידעו להשיב, רק שניים מהם השיבו כדונן, אחד הרהיב עוד בנפשו אחד מתוכיהם ושאל את פי קדשו: הלא אין דעת רבינו נוחה שנלמד חכמה זו, כי צריכין לעסוק רק בגלות התורה, על זה ענה הרה"ק בחכמה: אמת שאין לעסוק בה, אבעי קיין קעלבענבעט קאם דארף מען דאך גישט האבך' [- אבל ראש בקי הרי לא צריך להיות] "שפתו יון פחה השער, פרק א', כ"ט

כ"ט הריהו נדויב על כך במאמר הבא.

קול הנער

ליבי ער

שיחות מלב אל לב
בדרכי ההתבודדות

מ. אומנין |

פרק ה'

הכניעה השקטה

פרק זה נפתח בקורותיו של הרובע היהודי שבעיר העתיקה בירושלם לפני שבעים ושתיים שנים בשנת תש"ח. בהנה נציץ לרובע העתיק ותושביו היקרים.

אלף נפשות מישראל נצורים ברובע זה מספר חודשים, הלגיון הירדני פרש את כוחותיו שכלל חיל רגלי וחיל התותחים על פסגתו של הר הזיתים. ירושלים העתיקה פרושה לרגליהם על חצרותיה ומבואותיה. יתר הרובעים שבין ההומות כבר נמצאים תחת שליטתם מנחם.

הרובע היהודי נתון במצור מכל עבר, משפחות שלימות על טפן ועולליהן חווים ימים ולילות קשים של הפגזה מאסיבית המפילה חללים על ימין ועל שמאל.

פגזים רבי עוצמה פוערים חורים ענקיים בקירות העבים של בתי מחסה ומותירים מאחוריהם הרט וחורבן, החללים הולכים ומתבררים ולא מתאפשר להוציאם לקבורה כדי.

בלית ברירה קוברים אותם בקבר אחים גדול שנכרה באחת החצירות, ועד היום נותרה תמונה היסטורית כיצד הרה"ח ר' שמאל הורביץ והרה"ח ר' משה בורשטיין משתתפים בקבורתם.

מפה לאוזן עוברות שמועות קשות על אכזריותם של הכובשים הירדנים ועל גורלם המר של אלו שנפלים לידם. "מדוע לא נקיים את נבואת ירמיהו הנביא וניכנע לאויב" - שאל ילד חכם את אביו, מהי העקשנות להילחם כנגד אויב העולה עלינו בכוחותיו ובמספר חייליו. "הנחש הכרוך על החבית אינו מרשה זאת" - השיב האב במשלול הידוע של רבי יוחנן בן זכאי בו הגדיר את הבריונים שגררו את ירושלים למלחמה אבודה מול צבא רומי וגרמו לאבידות מיתרותיו ובפס. אף במקרה דגן השתלט מנהיגי הציונות על דלת העם ואסרו את הכניעה לירדן. מה הם ביקש להשיג בעיקשותם, לצעירנו התשובה ידועה, הם ידעו שאין להם סיכוי להציל את העיר מידי הירדנים, אבל כיון שבעיר העתיקה הונדרו אך ורק אנשי הישוב הישן, צדיקים וראי שמים, העדיפו אותם רשעים שיערכו בהם הישמעאלים טבח איום, על מנת שהדם הנשפך ישמש להם להקמת מדינתם דוגמת דמם של קדושי השואה אותם הם מרבים להעלות על נס בו כומן שהם ננקט מהם כל אפשרות הצלה.

הדגל הלבן שהונף הוציל

אותו היום בו עבר הרובע היהודי לידי הירדנים ערב שבת היה, בוקה ומבולקה שררו בעיר ובחצרותיה. משפחות משפחות יצאו את הבתים

לבני הנעורים

ההסתדר בינות העצים העבותים ולצעוק בכל כוחו שבעים קולות ולפעמים אף מאה ארבעים (תלוי באיזה תורה בליקוטי מוה"ר' הוא עוסק). מדוע לא יישן הנער או האברך די סיפוקו בשעת לילה מאוחרת זו שינה שהגוף והנפש כ"כ זקוקים לה, מה תשובה נשיב להם.

הסכימו למה ששח לי אבי מורי ז"ל מה שמעמ מפיו של הצדיק ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל המשגיח של ישיבות מיר ופונטובי' שבאותו משיחותיו ציטט את דברי האורחות צדיקים "כמו שמצינו באחד מהחסידים שפגע באנשים הבאים מן המלחמה ושללו שלל גדול, אמר להם: שבתם ממלחמה קטנה ועדיין אתם עתידים למלחמה גדולה, אמרו לו מה היא המלחמה: אמר להן הייצר וחילותי".

הציג המשגיח את השאלה המתבקשת מדוע קורא החכם למלחמת הייצר "המלחמה הגדולה", לעומת מלחמה של ממש, המצחק הוא מהם, במלחמה של ממש מועדפפים חיצים וכדורים, פצצות וטילים, גנות קורסים ובנינים מתמוטטים, ואילו מלחמת הייצר מי חש בה בכלל כיצד הוא מכנה אותה 'המלחמה הגדולה'? וכאן הרעים המשגיח בקולו "כשנכנעים לאויב ומניפים דגל לבן - אכן אין חשים במלחמה" אולם הנסחה רק לגלות התנגדות קלה כנגד הייצר הרע ופיתויו, אז תתחיל לחוש את המלחמה ומוראותיה, ותבין מדוע מכונה מלחמה זו המלחמה הגדולה.

ולענינו, מי שלא עמם את היין ההונגרי כפי שרבינו הקל מכנה את דרכו הקדושה, מי שלא התרגל לשוח את ליבו לפני השם יתברך בכל יום, ולגלות לפניו את כל ליבו, מי שלא הרגיל את עצמו בהודאה על כל חסד קטן וגדול רוחני וגשמי שהשי"ת מט"ב עמו בכל יום ובכל עת, מי שלא דרך בדרך הרצון ולא הוציא בפיו מעולם את כסופיו הטובים ושאיפתיו הטהורות, העיקר העיקר מי שלא חי עם חשבון נפש תמיד וטורק בכל יום מחדש את כל מעשיו ומחשבותיו דיבוריו ופעולותיו האם לרצון הם לפני השי"ת או ח"ו להפ"ץ, מי שלא מתוודה בכל יום מחדש ומחיל דמעה או לוחש תחינה לפני קוננו שימחל עליו על כל מחשבתו דיבורו ומעשה שאינה על פי התורה הקדושה, ומתחדש בכל יום כתינוק שנולד, דומה הוא לאותם תושבי הרובע שמשרו מרצונם הטוב ובליטת ברירה את בתיהם ומרביטו רכושם, בתי המדרש על ספריהם, הרובע היהודי כולו על חצרותיו ומבואותיו מאות שנות חיים של טהור שפעמו בו היישר ליד העוקבים צנאי הדם וחדלי אנוש שיעשו בהם כרצונם, ללא רעש ובלי מלחמה, לא נשמעה שריקת כדורים ולא נראו כתמי דם, אולם בשונה מאותה כניעה להצלת הגופים שנעשתה ע"י גדולי התורה עפ"י ציווי התורה הק', הרי שהאדם החי ללא התבודדות, מפקיר הוא את עצמו ואת ביתו את ימיו ולילתיו את דיבור פיו ומחשבות ליבו והעיקר מכל את עתידו הנצחי לאחור מאה ועשרים כשיבא למנוחתו וישוב למקומו, ואף את מעמדו לנצח לעתיד לבא ולאחר תחיית המתים.

כל אלו הוא מפקיר לידיו של הייצר הרע מבקש רעתו ומתמסר אליו ללא שום סימני התנגדות ואף הייצר ישיב לו כגמולו ויעניק לו שקט רוגע נפשיים, חייו האומללים יתנהלו על פי מנוחות כאותו דג השט לו בשלוה ביאור של מים עכורים, ואף הוא יוכל לעטרו במשרה תורתית ורבינית ועוד שלל תפקידים נכבדים בהם דרוש לו לייצר

נציגים נאמנים.

אחד שכזה בשום אופן לא יצליח להבין מה עובר על אותם בחורים ואברכים שצועקים ונאנחים ונאבקים בגבורה עילאית מול משברי הים האימתניים המבקשים לבלוע אותם.

רק בטופו של סיבוב, כשיבוא יומו ויעמוד לפני בית דין של מעלה, כשהוא רועד כעלה נידף, שם יקבל פירוט של כל מה שהפסיד בזה שלא התבודד והתוודע עליו בימי חייו. אי אז יתחיל להתאנה ולצעוק לשוע ולזעוק אך יהיה מאוחר מדי.

הוא עוד יספיק לראות את השכן המשוגע שהיה צועק בלילות בשדה שמאחורי הבית בצעקות מרות ממש כמו אלו שבוקעים כעת מליבו. כיצד מקבלים אותו בכבוד ומוליכים אותו למקומו אותו קנה בהרבה צעקות שועות ודמעות.

וכפי שמציין מוהר"ת כי עתיד האדם לקבל שכר על כל דיבור ודיבור שדיבר לפני השי"ת, ומהנחת רבינו הק' כי כשיש דין למטה אין דין למעלה, אף אם עבר עליו מה שעבר כיון שהתוודה לפני השי"ת דבר יום ביזמו וריצה ופיסח אותו יתברך מעונק הלב בדיבורי חן, שוב אין מזכירים לפניו עוונותיו ואף נתפחה לו עוונותיו לזכות כמאמר רבותינו ז"ל.

ההצלה היחידה - ההתבודדות

לעומתם מי שמבקש להיות איש כשר ולזכות לכל הטוב הצפון לאנשים כשרים, עליו מתגבר הייצר וממדר את חייו בעליות וירידות חדות השלכות ונפילות קשות, מתחין הוא לו בכל צומת ובכל פינה וטומו מוקשים לרגליו, ותהי המלחמה פנים ואחור בבית ובשדה, בפרנסתו ובשלום ביתו, בגופו ובנפשו, ואין שום דרך לפניו להנצל לשלום, אלא אם יעשה כעצת רבינו הק', וירבה להתבודד ולשפוך שיחו לפני קונו. יצעק וישוע ויאנו ויתחור ויבקש ויתעקש וידבק בצדיק ויאחו בו ובעצותיו כמי ששנו אל עיד מוקט מפני מבקשי נפשו, ואם יחזיק בעצמו בלא כל מצב מולט הוא באחרית טובה בזה ובבא, וכלשונו של מוהר"ת: "הוה יסוד הכל שכל עבודתו יהיוותו תלוי בזה כמבואר אצלנו כמה פעמים, ויותר ממה שכתוב ששמענו מפיו הקדוש בעל פה כמה וכמה פעמים מנה שיחות נוראות בענין זה שא"א ללא הכל בכתב ואמר שכל הצדיקים והכשרים לא זכו לבוא למה שבאו כי אם ע"י זה ע"י שיחה בינו לבין קונו בלשון אשכנז שמדברים בו (ליקוטי הלכות פקדון ג).

כיון שהזכרנו את אותו יום בו נכבשה העיר העתיקה בידי הישמעאלים, מענין לענין באותו ענין יש לציין את העובדה המופלאה שאירעה בסופו של אותו יום: כששבת קודש פרושה נכפיה על המשפחות הגולות בשכונת קטמון עברה בהשוואה בין הבתים כי החסיד השיש רבי אברהם שטרנהארץ זקן חסיד ברסלב הכין מראש מנעד יום יין או תלות לקידוש וכל הרוצה יכול להגיע לביתו ולצאת ידי חובת קידוש היום, לכשהגיעה הידיעה לאוזניו של רבה של העיר העתיקה רבי וועלול מינצבערג, הפטיח אמר: לישוב הדעת כזה בתוך יום מבהול שכזה יכול לזכות רק מי שמתבודד בכל יום כעצת מוהר"ן הק'.

מי שמבקש להיות איש כשר ולזכות לכל הטוב הצפון לאנשים כשרים, עליו מתגבר הייצר וממדר את חייו בעליות וירידות חדות השלכות ונפילות קשות, מתחין הוא לו בכל צומת ובכל פינה וטומו מוקשים לרגליו, ותהי המלחמה פנים ואחור בבית ובשדה, בפרנסתו ובשלום ביתו, בגופו ובנפשו, ואין שום דרך לפניו להנצל לשלום, אלא אם יעשה כעצת רבינו הק', וירבה להתבודד ולשפוך שיחו לפני קונו. יצעק וישוע ויאנו ויתחור ויבקש ויתעקש וידבק בצדיק ויאחו בו ובעצותיו כמי ששנו אל עיד מוקט מפני מבקשי נפשו, ואם יחזיק בעצמו בלא כל מצב מולט הוא באחרית טובה בזה ובבא, וכלשונו של מוהר"ת: "הוה יסוד הכל שכל עבודתו יהיוותו תלוי בזה כמבואר אצלנו כמה פעמים, ויותר ממה שכתוב ששמענו מפיו הקדוש בעל פה כמה וכמה פעמים מנה שיחות נוראות בענין זה שא"א ללא הכל בכתב ואמר שכל הצדיקים והכשרים לא זכו לבוא למה שבאו כי אם ע"י זה ע"י שיחה בינו לבין קונו בלשון אשכנז שמדברים בו (ליקוטי הלכות פקדון ג).

נפשו בשאלתי

מתלוצים לפני הנעורים בשבילי הכיסופים והחיפושים

איך לצלוח את מבול המחשבות הטורדים את התפילה? ובאיזה דרך נזכה להתפלל כל יום בחיות והתחדשות מתמדת?

אם את הרעיונות הקדושים האלו, תשים מול עיניך, כבר מלכתחילה בבוך כל בוקר להתפלל, יקל מעליך קושי המלחמה המתחדשת עליך כל יום להחזיק את המוח ואת הלב בעת התפילה כלשונך.

ולעובדא ולמעשה העצה היעוצה היא שאל תנסה להעמיס עליך בתחילת התפילה לכוון את כולה, אלא תראה להתמקד כל פעם בקטע קטן של התפילה - אותו קטע בו הנך אוזח כרגע - ותסיר מעל כתפיק את העול הגדול של תפילה כבונה 'מתחילתה ועד סופה', וכעצמו של רבינו לאותו אחד מאנשי (ליקוטי) מוהר"ן תנינא ק"א, ואו תוכל בסייקתא דשמיא, לזכות ברוב הימים לקבל עליך בנעימות את עול 'העובדה הגדולה שבגדולות' זו (ראה חיי מוהר"ן תקנ"ח).

ובכללית על דרך ואופן המלחמה עם המחשבות זרות, יש לנו כבר הדרכה ברורה מרבינו:

"על המחשבות זרות הבאים בתוך התפילה, היה מצווה לבלי להשיג עליהם כלל, רק עשה את שלו ויתפלל כדרכו, ואל ישיג כלל על שום בלבול, ואל יחזיר פניו ומחשבתו אליהם כלל" (שיחות הר"ן ע"ה).

כידוע שאחד הדברים הקשים ביותר בעבודת התפילה שהיא לא תיהפך חלילה להיות כמצוות אנשים מלומדה, וכל זאת עקב כך שאנו חוזרים ומתפללים את אותם המילות בכל יום, באותו מקום ובאותו זמן קבוע, איך זוכים להינצל מהשיגרה שהתפילה תהיה בהתחדשות ובחיות כל יום מחדש, ולא כעוד תפילה?

בטרם נחפש ונעלה עצות להכניס חיות והתחדשות מתמדת בתפילה, הבה נתוּן הבטח קצרה, כמה שסיפר רבינו על עצמו, ובמוסר השכל, אותו הסיק מן תלמידיו האנאן (חיי מוהר"ן י):

"סיפר, שבכל יום כשעומד בבוקר ורוצה להתפלל, אינו יכול לפתוח פיו כלל, ואין לו במה להחיות את עצמו, ואז הוא רוצה לזכור לעצמו על כל פנים איזו ניגון, כדי להחיות את עצמו באיזו ניגון, וגם זה נמנע ממנו, כי אינו

יכול להזכיר את עצמו שום ניגון, עד שאינו יודע כלל איך לעמוד ולהתפלל, ואף על פי כן הוא עומד להתפלל, אחר כך כשבא בתוך התפילה, אז מזכיר את עצמו איזו ניגון שבא על דעתו ממילא, הכלל שכל דבר שרוצה לעשות, קשה עליו מאד ומוכרח לעשות במסירת נפש.

"ומזה נתעורר לבי, והבנתי מוסר גדול לעצמנו, ללמוד קל וחומר ממנו, כמה אנו צריכין להתחזק, ולהכריח עצמנו בכל הכחות בכל הדברים הנוגעים לה, בפרט על התפילה, הלא אם צדיק קדוש וגורא כמוהו, היה צריך למסור נפשו כל כך על התפילה, ועל כל דבר שבקדושה, והיה לו מניעות, וכבודו כל כך, קודם שעשה איזה דבר כ"ל, קל וחומר ונבו של קל וחומר, כמה וכמה אנו צריכים לטרוח ולהתיגע ולמסור נפשנו בכל יום, בפרט בשעת התפילה, שהיא בתחילה כבידה מאד על האדם, וצריכים יגיעות הרבה, ולהכריח עצמו בכמה אופנים ועצות, אולי יזכה לדבר איזה דיבור בתפילה, כי בשביל דיבור אחד של התפילה כדאי למסר נפשו, כי תפילה היא דברים העומדים ברזמו של עולם".

ומכאן נבין ונשכיל עד כמה עלינו להתאמץ לעודד את הלב ולהכניס בו עניין ותשוקה והתחדשות לתפילה, כל יום מחדש, שכן, ההתעוררות וההתחדשות לא יבואו מעצמם, ורבינו כבר 'היה מתלוצץ מאד מאד מאותו האומרים שאין צריכין להכריח עצמו לתפילה' (שיחות הר"ן עה).

אחר דברי האמת הללו, נציין אי אלו עצות מעשיות, שיכולים לסייע, להכניס חיות והתחדשות בתפילה, [וחלקם נביים על היסוד המבואר בשיחה ע"ז: 'לפעמים אין להאדם שום התלהבות בהתפילה, וצריכים לעשות לעצמו התלהבות וחמימות ולב בעיר להתפילה, כמו למשל שנמצא לפעמים שהאדם עושה לעצמו רגז עד שבא ככעס ונתרגז, כמו שאומרים העולם בלשון אשכנז 'ער שניצט זיק א רגז' עיין שם]:

לקום בוריות מתוך מחשבה: הנה התעוררותי ליום חדש, בו אוכל להכיר מחדש את בוראי, המחודש בכל יום כטוב מעשה בראשית וכו', ובמחשבות התחדשות אלו, תמשיך ללכת למקווה בוריות, ולרוץ לשיבה (שו"ע סימן צ"ב), ולחפון את התפילין והסיידור בשמחה וכו' (ראה רש"י במדבר כ"ג,

כ"ד), [נאם תשים עיניך ולבך בין בתרי עלי התרופה של מכתבי מוהר"ת, תראה ותחוש, שכן היה חי אותו לב העולם' החי והמחיה את כל הבריאה והברואים].

הליכה למקוה לפני התפילה: לכוון היטב בשעת הטבילה במקווה 'להיעשות בריה חדשה'.

לימוד לפני התפילה: מוהר"ת ז"ע בליקוטי הלכות (השכמת הבוקר ג' עמוד) מבאר, שיעקר התחדשות המוחין בתפילת שחרית, הוא על ידי העבודה שלפני זה, היינו הלימוד בקימת חצות ולפנות בוקר. בבחינת מסוימת, גם בחוד המשיכים ומקדים קצת לכוא לשיבה, ולומד לפני התפילה - יכול לזכות לכך, [גם בתורה ב' מבואר שהלימוד לפני התפילה מאידה את התפילה, בבחינת 'השמים' - התורה, 'מספרים' - מאירים, 'כבוד א-ל' - התפילה, ראה איפה לקום מוקדם, ולבוא לשיבה מעט או הרבה לפני התחלת התפילה, וקבע על עצמך סדר לימוד כלשהו.

שמירת הדיבור לפני התפילה: להיות כל הזמן מההשכמה עד התפילה, במצב של 'היכון לקראת אלוקיך', ולא דיבר קודם התפילה, וגם הדיבור המוכרח מאד יקצר, כי אין להחליש ולהפסיק הרצונות של נפשו המתגעגעת לשפוך שיחה לפני קונה' (ר' יצחק ברייטער בסדר היום).

להסתכל בכל בוקר על השמים, מתוך מחשבה על גדולת הבורא, אשר השמים ושמי השמים לא יכללוהו, ולפניו אני בא לעמוד ולהתפלל - ובהזת תזכה להמשיך עליך דעת מחדש בעת התפילה (ליקוטי מוהר"ן קמ"ט).

נענוע, דיבור וניגון: לעמוד בתפילה מתוך נענוע הגוף ותנועות הידיים (שיחות הר"ן ע"ה), ובמחיתא כפיים, ולומר את תיבות התפילה בקול רם, 'הדיבור בקול רם מביא הרגש ותנועה בכל האיברים' (ספר המידות תפילה כט), ולהתפלל בניגון (כלומר: בנוסח ותנועה) של שמחה (שיחות הר"ן שם). **ללמוד את אותיות התפילה:** לקחת כל תקופה חלק אחר מהתפילה, וללמוד מתוך הספרים הקדושים את פירושה, עניינה ומשמעותה.

להתפלל עם תורה: אם זכית ללכת עם תורה מסוימת, אזי תנסה להתפלל ולפרש לעצמך את דיבורי התפילה על פי התורה הזמנית הזאת. בהצלחה!

בחוד יקר! ניתן לשלוח שאלות, התלבטויות, בענייני עבודת ה', בדרכי רבינו הק', וכיצ"ב, באמצעות הקלטת השאלה בשלי המערכת: 02-539-63-63 שלוחה 5, או בשליחה לפקס: 077-318-0237.

זדהיה פליטה

כאשר עלה צורר היהודים לשלטון בגרמניה והפיץ את ספרו האיום ברבבות עותקים, ראו בכך רבים מאנשי שלומנו רמז ברור כי הגיעה העת לקיים הלכה למעשה את דברי רבינו הק' בהכרח ונחיצות העליה לארץ הקודש. אחד מאלו שזכו להוציא חשקם לפועל ולעלות לארץ קדשנו, היה החסיד ר' יוסף יצחק הרשנבויים מלודז'. בשיחה עם בנו הרה"ח ר' נחמן ועוד מבני המשפחה, הם מגוללים את התקרבותו לברסלב ועלייתו ארצה שנים ספורות בטרם עלה הכורת על יהדות אירופה

דוד דגן

מתוך הספר 'אש תמיד תוקד' לזכר חסידי ברסלב בפולין העומד לראות אור אי"ה בקרוב

שירי למחנה. יהודים בפולין לפני המלחמה

חמיו ניסה להניאו מהדבר, "הרי שם מדבר שממה, כאן גרה כל המשפחה, ושם תהיו בודדים לנפשכם בארץ מלאה ערבים עוינים". אך ר' יוסל אמר כי את ביתו החדש הוא בונה על מנת כן, שידורו בארץ הקודש

התנאי לשידור

זאב לשלוש-סעודות ולומדים ליקוטי מוהר"ך.

"באותה שנה היתה התעוררות גדולה בין יהודי אירופה לעליה לארץ ישראל. אז כבר היטל ימח שמו עלה לשלטון ויהודי גרמניה הרגישו על בשרם את הרדיפות. ארוז מה שניתן לארוז. מכרו מה שניתן למכירה ועלו לארץ ישראל. בתור בעלי הון ממשלת המנדט אישרו להם את זה. רק מפולין היו זקוקים לטרנזיט ולזה היתה מכה, ולא נתנו ליחידים, רק לקבוצות שעברו הכשרה וחברים במפלגות... לא היה בית יהודי שלא דיברו מעליה, וגם עלו. אמנם לא הרבה וחבל..." (ספר 'להקים לאחיו שם')

ואמנם כך מספר לנו הר"ח ר' נתן הרשנבוים, בנו של ר' יוסל: "באותה עת התגלגל לידי אבי ספרו האיום של האשדמאי הנאצי ימ"ש מרחפת מעל יהודי אירופה והבין שיחיד לא יכול להמשיך לגור שם".

מגיע היום, ור' יוסל בא בביתו האירוסין עם בתו של ר' מרדכי פרץ קופערזאסקער, מחשובי חסידי גור בלודז'. בעיני רוחו ראה החתן את עצמו יושב בארץ הקודשה אשר הנחיל ה' לאבותינו. כה עז היה חשקו להתאבק בעפרה, שהנתה את השידור בכך שלאחר נישואיהם יעלו ארצה. יותר מכך לא היו לו תנאים מיוחדים.

ביתניים, בשנת תרצ"ג שוב מגיע ר' לייבל מארץ הקודש. וכך מתאר ר' משה אהרן בר יוסף (שאטין), את בואו ללודז': "היו לו קרובים הרבה יחידים מבין החסידים. כמו מלאך היה נראה בבגד המשי הארוך עם פסים בלי צווארון, עם אבנט מאותו הבר כמנהג יושבי ירושלים. מבטעת עם שוליים רחבים, זקן ארוך, לכן כשלב פיאות מסולסלות. דמותו כמו לא מן העולם הזה. פניו חיוריים, עיניו רטובות וכולו אמר כבוד.

"בבית החסידים של הברסלובר היה חג ממש, בבואו כולם עמדו סביבו, כל אחד רצה לדעת על ירושלים, על קבר רחל, מערת המכפלה והכותל המערבי, ואם הוא היה בצפת על קברו של הא"י ז"ל? כולם הסתכלו במין קנאה. ר' יודל אמר: 'אתם זוכרים איך שהרבי ז"ל מסר נפשו בכדי להגיע לארץ ישראל, והוא ר' לייבל גם זכה. הביאו בקבוק משקה וכמה עוגיות וישבו סביבו. ור' לייבל את כל המקומות הקדושים, 'כל פסיעה ופסיעה בו קדוש, הולכים כל לילה לכותל לערוך תיקון חצות. ולפני זה הולכים למקוה טוהרה, וכלילה ש שמירה של האנגלים ולא מפחדים מהעריבים. יש גם בית חסידים של ברסלב בירושלים, וגם בתל אביב ישנם ברסלובר, ומתאספים אצל ר' זרק כשסיים להשיא בכבוד, חזר ליישיבה.

אחד ומיוחד שפעל בכל כוחו ומרצו למען עליית אנשי ארצה, היה החסיד ר' לייבל הרזנפלד-פרומפולר, שהיה בן דודו של יוסל הרשנבוים (אמותיהם היו אחיות). ר' לייבל עלה לארץ כבר בתרפ"א, ומאו ערך כמה נסיעות לפולין, כשהוא מטובב בין קיבוצי אנ"ש ומשפיע עליהם לעלות ארצה, ואף מסביר להם איך לשבר את המניעות בפועל.

בשנת תרפ"ט, הגיע ר' לייבל ללודז' והלהיב את לבות אנשי לארץ הקודש, ובן דודו יוסל נדבק מהתלהבותו. באותו זמן יזמו אחידים מאנ"ש בארץ ישראל את תכנית 'עיר גנים' - ישוב לחסידי ברסלב בארץ - ורבים מתבריהם שבפולין הצטרפו לרעיון, יוסל נמנה גם הוא בין החותמים על נוסח ההצטרפות בהאי ליטנא:

ובנפש, עסק בספרי רבינו והתבודד בינו לבין קונו ושפך שיח לפניו.

נהלני לציון

בקרוב רוב ככל חסידי ברסלב בפולין המו ליסופים נסותרים לארץ הקודשה אשר הרבי סה הרבה להפליג במעלתה. אך שתי מניעות עיקריות עמדו בדרכם, האחת, הם הורגלו לחיים בפולין והארץ נראתה רחוקה ועניה ומלאת ישמעאלים. והשניה, האנגלים שלטו בארץ לא רצו שהמוני יהודים ינהרו ארצה, בתאונה שהדבר יגרם למלחמה עם השמקאליים, והקרימו קשיים לקבלת טרנזיטקטים - אשרות עליה, (בהתחלה בסתר, ואחר כך בגלוי כשפרסמו את 'הספר הלבן'). יהודי חרדי שרצה לקבל אשרת עליה, יכל לזכות לכך בדרך כלל רק על ידי שיוכר כרבי.

אחד ומיוחד שפעל בכל כוחו ומרצו למען עליית אנשי ארצה, היה החסיד ר' לייבל הרזנפלד-פרומפולר, שהיה בן דודו של יוסל הרשנבוים (אמותיהם היו אחיות). ר' לייבל עלה לארץ כבר בתרפ"א, ומאו ערך כמה נסיעות לפולין, כשהוא מטובב בין קיבוצי אנ"ש ומשפיע עליהם לעלות ארצה, ואף מסביר להם איך לשבר את המניעות בפועל.

בשנת תרפ"ט, הגיע ר' לייבל ללודז' והלהיב את לבות אנשי לארץ הקודש, ובן דודו יוסל נדבק מהתלהבותו. באותו זמן יזמו אחידים מאנ"ש בארץ ישראל את תכנית 'עיר גנים' - ישוב לחסידי ברסלב בארץ - ורבים מתבריהם שבפולין הצטרפו לרעיון, יוסל נמנה גם הוא בין החותמים על נוסח ההצטרפות בהאי ליטנא:

"ע"פ החלטת אנ"ש די בירושלם ד' עליהם יחיו, ליסד נקודת ישוב ע"ש רביה"ק בתור "עיר גנים" בארצנו הק' בשם כפר ברסלבי, בכדי לכבוש דרך סלולה שיוכלו במשך הזמן לעלות כמה וכמה משפחות מאנ"ש לארץ ישראל, כפי שהודיע רבינו הק', אשר אי אפשר להיות איש ישראל, כי אם על ידי ארץ ישראל וכפי שהציעו לנו החברים שבירושלים אשר יש דרך ומציאות להתפרנס גם בארצנו הקדושה והיא גם התייענו וחקרו ומדדו ויעצו עצה נכונה וישרה האין לסדר את הדבר בכדי שיוכל כל עולה לחיות על אדמתנו אדמת הקודש במושב בטוח מגיעי כפוי א"ה בפרנסה

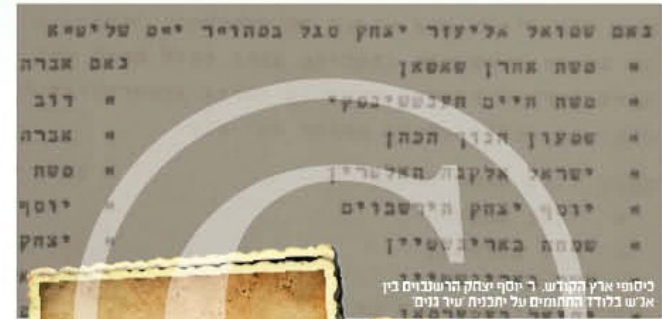
משהחלו ידיו לרעד קמעא, הגיח את סכין השחיטה מידו ושוב לא שחט עוד. מקרעשוב, עבר ר' קאפל להתגורר בלודז' הגדולה, שם גדלו ילדיו שהצעיר שבהם יוסף יצחק. בן שש עשרה היה יוסל כשהתייתם מאביו. חפץ הבורא יתברך שנפש יקרה זו תתקרב אל הנולד נובע, באחד הימים בעודו מהלך ברחוב, שמע קריאות 'צענטער' (עשירי) לתפילת מנחה. מדוע לא להשלים מנין? אמר ונכנס לשטיבל.

מיד הרגיש בחמימות הגדולה השוררת במקום. התפילה היתה בהתלהבות מיוחדת כמוה עדיין לא ראה, ולאחריה אמר לעצמו הנער בהתפעמות: "אויב דאס איז א וואקעדיקע מנחה, איז דא מיין פלאץ?" (אם כך נראית מנחה של ימות החול, כאן הוא מקומי!). מאז המשיך לבוא אל השטיבל של חסידי ברסלב, שהיו שכינו אותם בפולין 'טויטע חסידים' - חסידי הרבי שאינו בחיים. אך יוסל למד עד מהרה, כי חיות כמו זו שיש בקרב חסידים אלו, אין בשום מקום אחר, ולא ארכו הימים והוא נעשה ברסלב כל

מ יקירי חסידי ברסלב שזכו ועלו לארץ הקודש שנים אחדות לפני החרבן הגדול ובכך ניצלו ואף זכו להעמיד דורות מבורכים, היה החסיד ר' יוסף יצחק שנקרא בחיבה ר' יוסל הרשנבוים.

אביו ר' קאפל, מחסידי לובלין היה והסתופף בצילו של הגדיל רבי צדוק הכהן בעל 'צדקת הצדיק', הוא התגורר בעיירה קרעשוב, ליד חמיו רבי פנחס אליעזר נאכטראג - ר' פנינע שוחט, יהודי מורם מעם שרבים החזיקו ממנו וביקשו שיעתיר בעדם.

כל חתניו של ר' פנינע שימשו כשוחטים וכך גם ר' קאפל הירשנבוים, אשר ידא רחיל היה ואת מלאכתו מלאכת הקודש עשה בריאת שמים מופלגת ובקדוק הלכה. פעם הראה בידו אל הגג, שם עמדו יונים, ואמר לילדיו: "הרואים אתם את היונים האלה? אלו הם שוחטים שלא נהוהו כדבעי במלאכתם (כלומר שבאו בגלגול)", ואף הוא עצמו עשה מעשה וכבר בגיל ארבעים

ר' יוסף יצחק הרשנבוים בצעירותו

ר' פנינע שוחט סבו של ר' יוסף יצחק

ר' יוסף יצחק בעת שמהה משפחתית

בשכונת ל' אפרים'ל

כסלו שנת תרצ"ז, ותעקב שם לפי בקשת רבו כדי לשמש כמשגיח רוחני בישיבת קרלין בעיר לויניץ. ביקש ממנו אבי, אם יוכל לנסוע ללוד' למטור זרישת שלום חיה להורים, והוא הסכים. שם בלוד' פגש ר' זלמן את סבי וטכתי והם עשו במיוחד תמונה משפחתית בשביל המשפחה שארץ, כשחזר ר' זלמן בנס לפני פרוץ השואה, הביא עמו את התמונה, וזו התמונה היחידה שנשארה מהם".

בתחילה שהו תקופה קצרה בדירה זמנית, אחר כך עברו לשכונת 'בית ישראל' שם התגוררו יחד עם החסיד רבי אפרים'ל קראקובסקי מפשעווד'ן. לבתו של ר' יוסף יצחק, הרבנית אלבום, זכורה היטב תקופה זו: "כעוד רבים אז, גרנו בדירה משותפת. נפלה בחלקנו הזכות והתגוררנו עם ר' אפרים'ל ומשפחתו בדירה אחת, כל משפחה קיבלה חדר, וחלקנו מטבח משותף. אבא ור' אפרים'ל היו בקשר אמיץ והדוק, בתם הרבנית שושנה יוד, עזרה הרבה לאמא וטיפלה בנו במסירות כמו זודה. ר' אפרים'ל היה עניו ונחבא אל הכלים, לא עשה מעצמו כלום. תמיד שמורה היתה בפיו מילה טובה. כשהיה נכנס למטבח וכשראה שמכניס משהו, אמר 'הו, זה טוב מאוד'. כשיצא את הבית, תמיד היה הולך עם מטפחת ביד לחציצה" (במקרה שיאלץ לעבור בין שתי נשים, כמוכא בפוסקים). אחר כך, מלכת ישראל עברנו לגור בשכונת 'בתי מילנר' הגובלת עם האונגרישע פעלד" ליד שער מגדלבוים".

המכתב האחרון

מעט לעת היו ר' יוסל ובני ביתו מקבלים מכתבים מההורים בפולין, במכתב האחרון שהגיע מהחותן ר' מרדכי פרץ קופערוואסער, כתב כי לבו התמלא רגשי גיל ושמהה כשקרא במכתבם שהם לקחו את בתם אל הכותל המערבי, והפליג בגדול שמחתו על הזכיה העצומה שנקדוהו גרה בארץ הקודש חוכה להתרפק על אבני הכותל.

זה היה המכתב האחרון. לא חלפו אלא ימים מועטים ומוסדי תבל נדדועו. "יום אחד אבא הגיע הביתה נסער ובוכה", מספרת הרבנית אלבום, "זה היום שבו הוא שמע את בשורות האיוב מפולין. מאז, בכל ליל שבת בקידוש היו דמעות יורדות מעיניו. אבי ואמי היו שניהם ממשפחות גדולות ונשארו שרידים יחידים ממשפחתם, בזכות עלייתם ארצה.

"החורבן הנורא שהכחיד את כל משפחתו, הותיר עליו את רישומו. כל ימי זכר את יקיריו ואת ידיו שנספו. תמיד סיפר בעגנונים על החמימות והרצנת היראת שמים שהיתה בשטיבל של חסידי ברסלב בלוד'.

"אבל למרות צער האובדן הגדול, תמיד התעלה והתחזק בשמחה. זמירות השבת שלו היו משהו מיוחד, בעימות גדולה זמר כל שיר והרים את כולם יחד אותו לגבהים של דביקות

בתחילה לא היה קל לחזות לקבל את הרעיון. הוא קרא לחזון הצדה, שוחח עמו וניסה להניא מהדבר, "היש שם מדרב שממה, כאן גרה כל המשפחה, והיש תזיו בודדים לנפשכם בארץ מלאה ערבים עוינים". אך ר' יוסל עמד על שלו, ואמר כי את ביתו החדש הוא בונה על מנת כן, שידורו בארץ הקודש. משראה החזון את דבקותו במטרה הקדושה, נענה: "כשם שכשיהי' לומד תורה, לא מפריעים לו. כך כשיהי' רוצה לעלות לארץ הקדושה, לא עומדים בדרכו".

מיד לאחר החתונה, החל ר' יוסף יצחק מברך מהי הדרך הטובה ביותר לקבלת אשדות עליה מממשלת המנדט. התברר לו כי בפני רבנים הדרך טלולה. כיוון שהיה בעל צורה, הציג את עצמו כרב, ובעזרת אנשי מעשה שארץ ישראל הצליח לקבל טרטיפיקטים לו ולזוגתו.

היינו כחולמים

בשנת תרצ"ה זוכה ר' יוסף יצחק להגשים את חלומו הגדול, בלב הולם הוא ירד מהאוויה בגמל יפו ורגליו דורכות על אדמת הקודש. הוא מביט סביבו ושואל את עצמו האם הוא חולם, האמנם שמע ה' לתפילותיו הרבות והביא לארץ הנכספת? ופתאום מבחין הוא בהחסידי יקר ר' זאב (וולול) ליברמנש העומד ברצפי וממתין לו. הוא הכיר היטב מהשטיבל בלוד' עיר מגוריהם, ר' זאב הזמין אותו ברוחב לב לבוא לביתו שבתל-אביב, "אצלי תגורו עד שתמצאו מקום".

בגל-אביב התגוררו כנתיני מחסידי ברסלב והיה להם בית מדרש בו למדו והתפללו ורקדו. ר' יוסל התגורר כשנה בתל אביב, ואז, נהניו כי הסיבה אינה מתאימה לגידול ילדים בדרך ישראל סבא, אמר לזוגתו "לא על מנת כן באתי לארץ ישראל", ולא ארכו הימים והוא קם ועלה ירושלימה.

עזרה.

"בעת ההפגזות בשנים תש"ה - תש"ח, ברחנו לרחוב 'שדי חמד' שם שהינו בביתו של ר' יהושע נח בינקא שהיה קרוב משפחתה של אימא, גרנו אצלו כל הגברים בדירה אחת, ואצל השכן כל הנשים. אמנם הפגזים הגיעו עד לשדי חמד מיות יעקב מאיר, אבל הרחוב בו היינו היה קצת מוסתר מהצלפים הירודנים. אבי היה מנוג יחסית ובכל זאת רצה להתנדב ולעזור. ביקשו ממנו להיות 'צופר' בבנין האחרון בבתי מילנר,

ומספר: "פגשתי פעם בבני-ברק יהודי הונגרי שעבד כחיט והגיע מיפו לגור בעיר. כששאל לשמי ועניתי, נדלק ניצוץ התרגשות בעיניו, 'הרשנבוים?! אתה הבן של ר' יוסל?' אמנם כך אמרתי, הוא היה נרגש כולו 'אתה יודע מי היה אבני? היה לי בית ברחוב 'בני יהודה' בירושלים. זה נחשב למקום של עשירים. אבל למעשה המצב הכלכלי שלי היה קשה ולא היה לי מה לאכול בבית, לא רק לשבת. אני מדבר גם על יום חול. פתאום מגיע מלאך לביתי, מביא לי הכילת מזון והולך. כך חזר הדבר על עצמו פעם אחר פעם. לא ידעתי מי הוא, רק אחרי כמה פעמים כששאלתי, הוא אמר לי את שמו: זה היה האבא שלך... אבי גר בבתי מילנר' והוא לבן יהודה המרוחקת, ועם כל זה הוא ידע שהוא צריך

ושמחה. אחרי טעות שבת היה קם לרקוד ומתאף כא אל כך.

להרנין לבוח ושברים

"הוא הרנין לב עניים ונדכאים ואף הביאם לביתנו. כשראה מישהו שאין לו מטה, היה אומר לו 'בוא אלי'. במוצאי שבת היה עורך בביתנו טעות 'מלוה מלכה' עם הזמירות של ברסלב. הוא היה אדם שדואג לאחרים. את כספי הגדוניה שהביא עמו מפולין, הלווה לחבר שקנה בהם קרקע בתל-אביב, ממנה התעשר כעבור שנים, בעוד אבא עצמו נשאר לגור בפשטות".

בהקשר למעשי החסד שלו, מוסיף ר' נחמן

תמונה יחידה מהמשפחה המיו של ר' יוסף יצחק. קופערוואסער, ערב השואה

מלוה מלכה עם זמירות. ר' יוסף יצחק הרשנבוים בברוך ימי

ידידי בלב ונפש. ר' גבריאל ספקל

ידי קרוב. ר' בנימין אפרס בערוב ימי

הליכה את לבוח איש לארץ הקודש. ר' ליובל רוזנפלד-פרומסלר

גור בשכונת ר' אפרים'ל מפשעווד

מיד הרגיש בחמימות הגדולה השוררת במקום. התפילה היתה בהתלהבות מיוחדת כמזה עדיין לא ראה, ולאחריה אמר לעצמו הנער בהתפעמות: "אם כך נראית מנחה של ימות החול, כאן הוא מקומיז"

בחצרות ה' ר' יוסף של חבור הטוב הרב בירמחאק על די הכותל המערבי

מהומה גדולה עד שהייתו יד המפרק, כיון שכך, אמרו המבי"ח שאם לא מנתנים אותו, מציאים אותו מכאן, ר' בן ציון העובד לאסותא ושם היה כמה ימים, שלאחריהם יצא בריא כאחד האדם והי' עוד שנה וחצי.

וביום בו יצא ר' בן ציון מ'תל השומר, לא הרחק משם, עלתה נשמתו של ידידו ר' יוסף יצחק הרשנבום למרומים. היה זה בט' שבט תשל"ב. הוא נטמן בירושלים עיר הקודש ועל מצבתו נחקק "מחסידי ברסלב".

אבא כל ימיו השתוקק להיות בציון של הרבי" מספר לנו ר' נתן, "היו אנשים שנסעו לאומן בזמן הקומוניסטים ועשו כל מיני פעולות לשם כך, אבי, אפילו שהייתה לו כוז תשוקה, לא הסכים לעשות את הפעולות האלו, בגלל שלא האמין בקומוניסטים ודעתו הייתה שרוסיה היא מקום סכנה.

"ברוך ה' זכותי והייתי באומן בראש השנה בזמן שגם ר' בייך רובינזון היה. ר' בייך אמר לי: נתן, אתה הגעת עכשיו בשביל אבא שלך, היתה לו כוז תשוקה לבוא לציון של הרבי, כשתבוא פעם נוספת - זה יהיה בשבילך..."

תודות למשפחות הרשנבום, אלבום, קופוטניצק.

תשר"ח להאברך היקר ר' אהרן אייזנבך, על הטרחה והזמן שהקדיש כדי שפרק זה יצא לאור. רוב הסיפורים המובאים כאן סופרו ע"י הרה"ח ר' נתן הרשנבום שיח', בימי השבעה על אחיו הרה"ח ר' קאפל שלב"ע ביום כ"ד מנחם אב תשלע"ט. יהיו הדברים לעילוי נשמת ר' אברהם משה יעקב קאפל ב"ר יוסף יצחק ז"ל.

ר' יוסף יצחק בשמחת שבע ברכות, לצדו בנו ר' קאפל

לולא תורתך שעשועי

אבי שאל אותי מדוע הוא לא מוותר על העבודה בחול-המועד, והוא ענה שהוא מפרד שיחשבו שהוא מתירשל בעבודה ויפטרו אותו. יעץ לו אבי 'אתקשר ותגיד שאתה לא כל כך מרגיש טוב', חה הצליח. היהודי היה כל כך שמח שהוא לא חייב לעבוד, ומאו לא עבד יותר בחול-המועד.

ר' יצחק אייזיק אלבום (מאנ"ש מפולין, שהיגר לארה"ב) שהיה חזן ובעל הפילה, היה נוהג לפרנסתו לעבוד בימים הנוראים לפני התיבה באחד מבתי הכנסת באיסט-סייד. יום אחד אבי שאל אותו 'אתה הרי ברסלב'ר חסיד, איך אתה מוותר על הקיבוץ של אנשי שלומנו? דבריו נכנסו בלבו ומאו עזב ר' יצחק אייזיק את משרת החזנות שם והתפלל בקיבוץ דברסלב. לא לפני העמוד.

"מרגו תקופה באמריקה, ואחרי זמן אבא אמר: 'היינו מספיק כאן בחו"ל, הגיע הזמן לחזור, עורתי להם לארץ. הם חזרו לבני-ברק, ואני נשארתי בארה"ב לתקופה ניכרת, עד ששכתי גם אני ברבות השנים לארץ הקודש.

היה זה בחודש שבט תשל"ב. החסיד ר' בן ציון אפרט ידידו של ר' יוסף יצחק, חלה מאוד ולקחו אותו לב"ח. אדהכי באו וסיפרו ל' מוטל גלינק כי "ר' בן ציון בתל השומר", הוא מיד מיהר ורץ לשם ואמר לו שמחר הולכים לנתח אותו. "מה טיבו של ניתוח זה?" חקר ר' מוטל, "דוצים לכרות את ידו מחוש לנמק", ענו לו. ר' מוטל נחרד, כחסידי ברסלב אמנתו ברופאים שאפה לאפס, כיוון שידע שר' בן ציון עלול למות תחת ידם, אמר לרופאים שר' בן ציון הוא דודו ואינו ממסכים שינתחו אותו, הוא עשה

בין שולמי דמי קדימה - ליקוטי תפילות ונרשא תר"צ בהוצאת ר' אהרן לייב ציגלמן

סעד. ר' גבריאל היה יהודי צדיק. הם היו לומדים בצוותא ושחים שיחת חברים בעבודת ה' בכל עת מצוא. בשבת בבוקר הם היו יושבים יחד בחור צדי ברסלב'ר קלוי שקראו לו 'דודוביץ שטיבל' (עוד לפני בניית בית המדרש הגדול במאה שערים), ולומדים 'סיפורי מעשיות' (ר' גבריאל קפלר ז"ל נלב"ע ב"ב אלול תשי"ז).

דביקותו של ר' יוסף יצחק ברבינו ומוהר"ג הייתה באמונת אומן. "פעם אחת בעשרה בטבת" מזכר ר' נתן, "ישבנו אבא ואני בשמחת 'שבע ברכות' ואבא ביקש מבעלי השמחה שני נרות, כדי שגוליקס לכבוד נשמת רבי נתן. משום מה לא הצליח לקבל את מבוקשו, כנראה לא היו להם נרות, אבא לא ויתר, ואמר לי: בוא, הלכנו לברסלב'ר קלוי במאה-שערים, הדלקנו נרות וישבנו בסעודת האיציט, ורק אחו כך חזרנו לשבע ברכות.

"אבא עמל קשה לפרנסת המשפחה ולא בתל בשום מלאכה. בירושלים עבד זמן מסוים במכירת נפט, הייתה לו עגלה עם סוס והוא סבב ומכר.

"בהמשך, עברנו להתגורר בבני ברק ברחוב ר' עקיבא, אז, לרחוב שבו היה בהכנס' ברסלב'ר בבני ברק קראו 'רח' העבודה פינת רח' ירושלים' ולא מיידו, אבא דאג לענייני בית המדרש, שיהיו שם כיבוד ושתייה. הייתה שם תורה ולבנת של ברסלב'ר חסידים מפולין, ביניהם ר' יעקב זעליג אורלנציק, ר' מוטל גלינק, ור' וולול ליברמנש - שעבר בינתיים מתל-אביב לבני ברק, ועוד חסידים יקרים. בנו של ר' וולול, ר' נתן שיבלח"ט, היה עומד בפניה וזועק בתפילה בקול רם, היו כאלו שרצו להקיע לו, אך ר' וולול אמר להם 'אל תפריעוהו, הוא שמח שיש לו כזה בן.

"ר' בן ציון אפרט שהתגורר בחור מוחת לבית הכנסת ברסלב, היה מאוד מיוחד עם אבי והיה מבקר בביתו לפעמים. כשאחותי התארסה עם הרב שמואל צבי אלבום ז"ל שהיה יחסן, נכד החידושי הרי"מ, אמר ר' בן ציון לאבי: 'וסל, אתה לא צריך להתבייש בייחוס שלך, שאל אותו אבי בחיוך 'חוץ מהסבים הקרובים שהכרת, מי עוד הסבא שלי?' הוא הרי היה יתום מגיל צעיר ולא כל כך הכיר את שורשי משפחתו. אמר לו ר' בן ציון: 'אתה נכד של הוטספות יום טוב'.

"ר' בייך אמר לי: נחמן, אתה הגעת עכשיו בשביל אבא שלך, היתה לו כוז תשוקה לבוא לציון של הרבי, כשתבוא פעם נוספת - זה יהיה בשבילך..."

צדקה שלום

"אני זוכר את החסידים מפולין שהתפללו בראש השנה בקיבוץ בירושלים שהתקיים אז

ר' יוסף יצחק עם בנו ר' נתן שיח' בחתונה

הפסוק 'זהו מעשה הצדקה שלום, ישעיה ל"ב). ר' גבריאל התמסר מאוד לדבר, אסף כסף והדפיס ספרי רבינו, בפורים היה עוטה על עצמו מלבוש שרשום עליו 'צדקה שלום' ורוקד על השולחן... עם ר' גבריאל קפלר, שיסד את אגודת 'צדקה שלום' להדפסת והפצת ספרי רבינו, (על שם

בהיכל ישיבת 'חיי עולם' ותקופה מסוימת ב'עץ חיים' בעיר העתיקה. היו מהם שבאו מתל-אביב, ביניהם ר' זאב ליברמנש. במיוחד היה אבי מיוחד עם ר' גבריאל קפלר, שיסד את אגודת 'צדקה שלום' להדפסת והפצת ספרי רבינו, (על שם

40
שנה
לעלותו למרומים
כ"ג חשוון תש"מ-תש"פ

הקדל'ה בכחה!

הנסיעות למירון באוטובוסים המקרטעים, התיקוני חצות הנלבבים במערת רשב"י, הזעקות שבקעו מלב יוקד ובוער בכלות הנפש והדהדו בהרים הנישאים | שיחה נלבבת לקראת יום השנה לפטירתו של החסיד הגדול **רבי הירש לייב ליפל זצ"ל** בכ"ג חשוון תש"מ, עם הרה"ח **ר' אהרן דוד הכהן ברזסקי**, שזכה לשמשו בשנותיו האחרונות | מתרפק על זכרונות מאביו החסיד **רבי יעקב זאב הכהן ברזסקי זצ"ל** ושאר זקני אנשי שלומינו | **זכור אהבת קדומים**

הרה"ח ר' אהרן דוד ברזעסקי שליט"א
על רקע חנוכת החסיד הגדול רבי הירש
לייב ליפל זצ"ל (מאחור)

רבעים שנה ימלאו בימים אלו לפטירתו של החסיד רבי הירש לייב ליפל זצ"ל, עובד ה' מופלא מהאריות שבחבורה באומן, אשר בנטי נסים זכה לעלות לארץ הקודש מבעוד מועד, כדי להבעיר בה - בשלהבת עבודתו את בראו שיקדה כתנור בויע - את בני העלייה המקורבים החודשים, עולי הימים, שראו את האש הגדולה ונמשכו אחריו לשדות וליערות לילות ארוכים, שם שאגו ונהמו כחיות ביער מרוב תשוקה ועגעועים, להתקרב אליו יתברך ולהתדבק בנועם העליון של אור האורות.

גיבור ואיש מלחמה היה רבי הירש לייב, ועקסף גדול בעבודת ה' יתברך בכל מהותו. כל ימיו כפף והכניע את כל מאווי אל מול רצונו יתברך, והלך התעצם בגדרי וגינותי קדושה וטהרה מופלאים עד הקצה האחרון.

לכדו נותר כאור מוצל מאש גיא ההריגה. מסבב כל הסיבות הותר אותו לפליטה ולמחיה גדולה מחבורת עובדי ה' הנודעת. להראות לבני הדור האחרון דוגמה חיה ומאירה מעבודת התפילה בקולות וכוחות עצומים, במתיקות וערבות כפי שזכו לה אנשי הבעל תפילה במשך הדורות.

אור הירשניו של תוקף עבודתם, והתלהבותם שאנתה ונסקה עד לב השמים, הותרו במתבוננים ורשם עד כל ימחה. בעניין זה תיאר גיסו הגדול החסיד רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל:

"אין שום אפשרות להבין בשכל אנושי, אך יכלו בני תמותה קרצוי חומר לעשות עבודות

מירון בימים ההם, מנט מקבר שמיא הוק

ר' הירש לייב שומד בפתח מנחת אליהו, לבידו פנימה נראה תלמידו, ר' שמואל שפירא, בחזית התמונה נראה ר' אהרן ב"ר' הרובין (אחיו) (54)

שלא יכבה נרו

באותן שנים התחלתי להכירו יותר ולהתבונן בעבודתו בכלות הנפש, אך הזכות לשמשו התגלגלה לידי בעקבות מעשה שיהיה ר' הירש לייב רצה מאוד שמלכד נר התמיד הדולק בקביעות בבית מדרשו, יהיה דולק גם נר תמיד משלו - שהשמן והפתילות יהיו מכספו והוא דליק אותו. הוא תיקן לעצמו מקום להעלות נר תמיד בהיכל הכולל, שם היה קובע מקום לתפילתו. כיון שכבר לא היה צעיר, ולא תמיד היה בכוחו לבוא ולהשיגו שהנר ידלק כראוי, ביקש מהרה"ח ר' שמואל שפירא זצ"ל שיהיה אחראי לכדוק שהנר אכן דולק בכל עת. הוא חבר בו לתפקיד זה כיוון שר' שמואל היה נמצא בבית המדרש בקביעות - הוא היה בא כל יום להתפלל עם בניו, וכמו כן בצהריים היה יושב ולומד עמהם בספר ליקוטי מוה"ר"ן ולפני הבר מצוה הכין אותם בלימוד משנה-ברורה הלכות תפילין ועוד. ר' הירש לייב סמך על ר' שמואל שיכור לטפל בנר התמיד, והיה לו ארון מיוחד בו היו מונחים השמן והפתילות שרכש מכספו כאמור.

מאחר ולפעמים אירע שלא היה ביכולתו של ר' שמואל לטפל בנר התמיד, ביקש ממני ר' הירש לייב שאהיה הגבאי משנה לשים לב להסתכל על הנר, ואם נכבה - כאשר הפתילה הייתה עבה מדי וכדומה - לדאוג להדליקו. הייתי בא כל יום מהישיבה בצהריים ב'בין הסדרים' לבית מדרשו ללמוד בספרי רבינו, ובאותה הזדמנות הייתי בודק שהנר אכן דולק כתקנו.

בעיצומו של ליל חורף מירוני קר היה מתעטף בשמיכה ויורד להיכל רבי אלעזר, שם היה נעמד ליד המדרגות, לכיוון הרי מירון ומערת בית שמאי, חזק בקול את פרקי התיקון. בראש חודש אומרים אמנם רק את תיקון לאה, אבל גם זה היה אצלו כמו שצריך להיות אצל ברסלבי חסיד... הוא היה יוצא מהכלים, בצעקות ושועות, עד שכל ההר נרעד

כל ערב ראש חודש מירון הוא מבקש שהבחוור ברזקסי יהיה לו לעזר. המשגיח היה מופתע והגיב: "הרי אפילו באופן חד פעמי צריך לחשוב אם ניתן לאשר זאת, ואילו הנכם מבקשים בקביעות מדי חודש?". מה גם שאז ארכה נסיעה כזו יומיים, כי ר' הירש לייב היה נשאר לישון במירון, קם חצות וכלי וחוזר רק למחרת המשגיח הביע אפוא את התנגדותו לרעיון, כשהוא מוסיף שכפי הנראה גם ביום שאחרי הנסיעה לא אוכל לבוא בזמן וממילא ישתבשו לי כל סדרי הישיבה. אולם ר' הירש לייב היה עקשן, והוא הפציר שוב במשגיח באומרו: "הבני אומר לך שהוא בחור מסודר והוא יגיע בזמן. הבה ננסה חודש אחד ונראה".

ואכן, בערב ראש חודש שלאחר מכן נסעתי עם ר' הירש לייב למירון, ולאחר מכן חזרתי לישיבה - בזמן כשראה זאת המשגיח הסכים שאסע באופן קבוע מדי חודש. הייתי אז בערך בן עשרה.

איך הייתה הנסיעה?

בערב ראש חודש הייתי בא לביתו ולוקח את החבילות היינו נוסעים באוטובוס עירוני עד לתחנה המרכזית ומשם באוטובוסים. אגב, ר' הירש לייב היה משלם עבורי את דמי הנסיעה, כתמורה לסייע שהענקתי לו. כיון שידעתי שהדרך תארך שעות

עם הזמן, כשר' הירש לייב נוכח לראות שניתן לסמוך עלי בהיותי מטבעי מסודר בזמנים, הוא החל לקחת אותי כמלווה בנסיעותי למירון. רבים מאנ"ש נהגו לנסוע מדי ערב ראש חודש למירון להשתטח על קברי הצדיקים, וכידוע היו נוסעים או באוטובוס של חברת 'אגד' מירושלים לתל אביב ומשם לחיפה וכו', כך שהנסיעה עד למירון ארכה כחמש-שש שעות. היית שר' הירש לייב כבר היה אז באימים, הוא נוקק לכן-לוויה שיעזור לו בדרך הארוכה. היו לו חבילות עם ספרים שהוא לא היה יכול לשאתן לכדו מתחנה לתחנה והיה צריך מישהו שיהיה לו לעזר, ולשם כך ביקש ממני שאבוא ללוותו בנסיעה הארוכה מדי ערב ראש חודש, מירושלים לגליל העליון.

מובן שהתרגשתי ושמתחי מאד לשמע ההצעה לזכות להיות אתו ולשמשו, אולם נאלצתי לסרב, שכן הייתי משועבד לסדרי הישיבה בה למדתי באותה עת ולא יכולתי לנסוע בלי אישור המשגיח. כשר' הירש לייב שמע כי זה הדבר העומד בדרכי, נענה כי יבוא בעצמו לישיבה וישוחח עם ראש הישיבה, הרעיון גרם לי אי-נעימות מטרימת, אבל סיפירתי לו היכן אני לומר. לא האמנתי שאכן יבוא לדבר עם ראש הישיבה.

ביקור מפתיע בישיבה

למרבה הפתעתי, בבוקרו של אחד הימים הפיע פתאום ר' הירש לייב בשערי הישיבה, הוא ניגש אל המשגיח והסביר לו שהוא צריך לנסוע

ר' יעקב זאב ברוסקי בריקור אחר התפילה בבית מדרשו במא"ש (ארכיון נדי רומל)

שחרית כוותיקין, בכוח, כמו לפיד אש ממש. הלב שלו היה משהו מיוחד, הוא ליבב אותו והצית אותו יפה. יש דיבור כזה מרבינו, שמי שעושה התבודדות הוא בוער תמיד להשי"ת.

היה מרבה לשבת במערת הרשב"י. בגילו נבצר ממנו לצאת לשהות שמטביב, שכן כבר התקשה לטפס על ההרים הגבוהות והאבנים כדי לרדת לבית הלל או לעלות לבית שאמי. כפי שעשה בשנים מוקדמות יותר. בציון היה עורך את עבודתו בקודש.

מה עוד זכית לראות בעבודתו של ר' הירש לייב?

כל העסק סביב 'הר ציון' וקבר דוד המלך, לשם היו באים אנשי שלומינו בליל שישי, היה בזכות ר' הירש לייב. ר' אלי ברגר למשל היה בא לשם וצועק צעקות לה'. רבים זוכרים עוד את הצעקות שלו באומן על ציון רבינו הקדוש. בתקופה ההיא כל הגישה לעיר העתיקה היתה רק עד שם, כי בסמוך היה עובר הגבול עם הירדנים.

בחג השבועות, יום פטירת דוד המלך ע"ה, וכן בשביעי של פסח, ציבור גדול היה מגיע להתפלל שם יחד עם חברת עובדי ה'. ביניהם היה ר' שמואל שפירא, ר' שמואל הורביץ ור' הירש לייב, שהיו מתפללים בתעורת אש קודש שאין לשער. הצדקנות מרת גיטלה הייתה מביאה קפה לאנשי שלומינו להחיות את נפשם לאחר עבודת הלילה, ולאחר מכן היו עולים על הגג לראות את מקום המקדש ולומר: 'זמפני חטאינו וימלך רחמך, הערבים היו אז ממש ממוול, והמבוגרים היו מזוהרים את הילדים לא לעשות כלום, רק

יכולנו לרדת בדרך להשתטח על קברי הצדיקים. רק בשנים מאוחרות יותר החל הר"ח ר' מנדל שפירא שיבלחטי"א, שהיה אז אברך צעיר, לארגן סנדר למירון. אז היינו יורדים לכל קבר. בנסיעות אלו השתתפו ר' שמואל שפירא, ר' מאיר שמעון זילברמן ועוד מאנשי שלומינו. אגב, בכל פעם שהיו יורדים לקברי הצדיקים היה ר' שמואל שפירא מקפיד מאד לשמור על העיניים, מרגע שירדו מהרכב עד שעלו בחזרה.

במהלך הנסיעה היה ר' הירש לייב מלהיב את לבי בספורים מרבינו הקדוש ומאנשי שלומנו עובדי ה' באומן. אפשר לומר כי לשם כך בלבד כבר היתה כדאית כל הנסיעה.

בהגיענו למירון היינו מתפללים מנחה ויום כיפור קטן ואחר כך טועמים משהו. לאחר מכן היו מתפללים מעריב והיינו עולים לחדר לשנת הלילה. החדר שלו היה ליד חדרו של ר' שמואל שפירא. בחצות הוא היה מעיר אותי בנעימות: "אהרן, צריך לקום חצות חצות אצל רבי שמעון!". ידעתי שהוא לא יניח לי עד שאקום, אך גם אני עצמי רציתי לקום לחטוף חצות לילה אצל העיר קדיש. יחד ירדנו לציון ואמרנו 'תיקון חצות'.

כחית הנוהמות ביער

ר' הירש לייב היה אומר את סדר התיקון בחמימות רבה ובכחיות. בעיצומו של ליל חורף מירוני קר היה מתעטף בשמיכה ויורד להיכל רבי אלעזר. היכן שהיו מתפללים בראש השנה ויום כיפור. שם היה נעמד ליד המדרגות, לכיוון הרי מירון ומערת בית שאמי, וזועק בקול את פרקי התיקון. בראש חודש אומרים אמנם רק את 'תיקון לאה', אבל גם זה היה אצלו כמו שצריך להיות אצל ברטלבר חסיד... הוא היה יוצא מהכלים, בצעקות ושועות, עד שכל ההר נרעד, בקולות כאלה, כאילו עומדים עליו עם סכין ואומרים להרגו חס ושלום... אצלו היו רואים באמת מה זה 'חצות' של ברטלבר. כאשר אנו זוכים לומר תיקון חצות, הרי זו זכית מיוחדת גם להתאנח לפעמים. אבל אצל ר' הירש לייב כל תיקון חצות היה עבודה שלימה. אמירת סדר 'תיקון לאה' הקצר ארכה לו כשעתיים.

בגמר אמירת התיקון היה ממשיך וצועק כל מיני סוגי קולות, אוי, אוי... כמו שרבינו אומר (תורה ל"ו) שצריך לצעוק שבעין קלין. אחר כך היה הולך למקווה. כך היה צועק מחצות הלילה, שבלילות החורף זה עברך בשעה אחת עשרה, עד לפנות בוקר, אז כבר התחילו אנשים לבוא לתפילת שחרית והיו ממש המומים מהקולות. [אגב: גם שאר אנשי'ש היו נוהגים לפעמים לקיים עבודה זו של שבעין קלין. את ר' שמואל מרדכי קורנבליט למשל היו שומעים בשולי למטה לפנות בוקר, בחדר של ר' מרדכי אלעזר (כיום "בית צבי") כשהוא בתמימות צועק וסופר: אוי, אוי... אוי, שתיים... אוי, שלוש... אוי, ארבע...]. לאחר מכן היה ר' הירש לייב מתפלל תפילת

ר' הירש לייב בבית מדרשו במאה שורים (ארכיון נדי רומל)

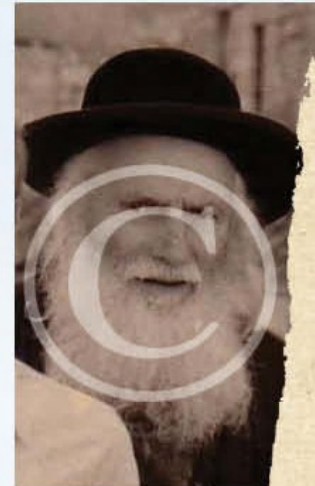
בגמר אמירת התיקון היה ממשיך וצועק כל מיני סוגי קולות: אוי, אוי... כמו שרבינו אומר שצריך לצעוק שבעין קלין. כך היה צועק מחצות הלילה, שבלילות החורף זה בערך בשעה אחת עשרה, עד לפנות בוקר, אז כבר התחילו אנשים לבוא לתפילת שחרית והיו ממש המומים מהקולות

רבות הייתי לוקח אתי צידה לדרך לשנינו, בדרך כלל פיתות של 'קרישבסקי'.

קדושת הנרות

מטעמי יראת שמים וקדושה, שלא לישיב אחורי אשה, היה מנהגו של ר' הירש לייב לשבת תמיד במושב מאחורי הנהג, כך גם היה יכול ללמוד ולומר תהלים בלי הפרעות. הוא היה משתדל לבוא מוקדם ולעלות ראשון על האוטובוס כדי לתפוס את מקומו הקבוע, אולם גם אם היה מאחר ובמקום זה כבר ישב מישהו, הוא היה עושה כל טצדקי כדי לקבלו. היו מקרים שהייתי ממש נבוך בשבילו, אך הוא עצמו לא שם לב לסובבים. העקשנות שלו בעניין זה היתה משהו מיוחד, כמו גם בכל דבר שרצה לעשות. הוא היה עקשן גדול בעבודת ה'.

כאשר היינו עוברים בדרךנו ליד 'מוצא', היה אומר כמה פסוקי תהלים כשהוא מטיביר שיש שם קבר של צדיק. כיון שנסענו עם 'אגד', מובן שלא

ר' הירש לייב בעיר הודחא (ארכיון נדי)

חדרו של ר' הירש לייב במירון

הייתה טובה, או האם שמעו אותו וכדומה. התפילות שלו היו בלב נשבר כזה שריגש והלהיב מאד את המתפללים.

כן היה שוהה בקביעות במירון מערב ראש השנה עד אחר יום כיפור. דרכו הייתה לעמוד מדי יום בהיכל הציון ולבלות את היום בתורה ותפילה, מאחרי תפילת ותיקון עד תפילת ערבית.

ר' הירש לייב אמר לי פעם: "כבר הייתי בציון שעותיים, והלכתי לפקח את הדעת, כמה אני יכול לומר? אחר כך הלכתי לציון רבי יוחנן הסנדלר, ור' יעקב זאב עדיין ממשיך לעמוד בדציפות. מתי שאני בא, ר' יעקב עומד בציון ככזה התמודד..."

כן היה מנהגו ללכת מידי יום בימיו אל הכותל המערבי. ר' מגדל גפני ניהל שם כולל לתורה ותפילה, והיה אומר לאבי בהתפעלות: "אתה בא לכאן בקביעות, וכל יום אתה מתלהב כאילו אף פעם לא היית כאן!"

תמיד כאשר היה משתטח על קברי הצדיקים, וכן בכותל המערבי, היה מתקשה מאד להיפרד ממקום הקודש. כשהיינו יוצאים מהכותל היה אומר לי: חכה דקה, והיה חוזר וניגש לנשק... לא היה יכול להיפרד, הוא נישק שוב ושוב, כמו ילד שקשה לו להיפרד, נישק ונישק ונישק...

נזיר לראות מחזות מעין אלו. ברוך ה', רבים הם הזוכים להתפלל כדאור, אבל אני ז"ל היה בוועד באש כמו דוד רותח שמבקע הרבה זמן, אף לאחר שמכבים את האש... (ועוד חזון למועד לייחד פרק נפרד על הליכותיו של רבי יעקב זאב צ"ל).

הלוחא ונזכה גם אנו בני הדור הזה, ללכת בדרכו של הבעל תפילה ואנשי, ולקיים את רצון רבינו הקדוש בתמימות ופשיטות.

נמא. לא היה לו חדר צדדי לשבת לבדו ביישוב הדעת, אז הוא ישב באותו חדר עם כל הילדים שהיו משחקים במשוכות נערים, וכשפנו אליז היה עונה: אהה, אהה, וממשיך הלאה בתורתו ותפילתו. ואף על פי כן היה מספיק ללמוד ולהתפלל הרבה. היינו יושבים לידו והיה בוועד כדור רותח המבקע ועולה מתמימות האש.

בהתקרב יום הילולת הרשב"י ב"ג בעומר, היה מזדרז לעלות למירון יום או יומיים קודם. בליל ב"ג בעומר עצמו היה ממהר לעלות על יצועו כחודר שהיה בחזקת ר' אברהם יעקב גולדרייך (חודר מספר 01) מיד אחרי תפילת מעריב, והיה מתגבר כארי לקום בתצות הלילה ואז נשאר ער עד מוצאי ל"ג בעומר. במשך כל היום לא פסק פומיה מגירסא כפשוטו, היה מרבה לומר תהלים, תיקוני זוהר ועוד. הוא היה עומד בהיכל הציון, בפניה של הדלקת הנרות, ובמוצאי ל"ג בעומר הייתה החליפה שלו 'ותחיתת חלבי' מרוב הנרות שהחלוקו שם לכבוד התנא האלוני ונטפו על בגדיו. זה היה מקום קטן, מלא אנשים, שנרות רבים דלקו בו. או לא היינו מסוגלים לעמוד שם יותר מרבע שעה, והוא היה נשאר על עמדו שעות על גבי שעות, כשכלל אינו חש בחום הכבוד... ניסיתי פעם לעמוד על ידו ולומר את התפילה של רבי נתן, אך לא יכולתי לעשות זאת בשום אופן מרוב חום, ואילו הוא לא הרגיש בכך כלל.

עבודתו הייתה בתמימות ופשיטות. למעלה מחמישים שנה שימש כשליח ציבור בתפילת המוספין של ראש השנה ויום הכיפורים, וכמו כן היה ניגש לפני העמוד גם בימים טובים, אולם מעולם לא שאל לאחר התפילה אם התפילה

נמא. לא היה לו חדר צדדי לשבת לבדו ביישוב הדעת, אז הוא ישב באותו חדר עם כל הילדים שהיו משחקים במשוכות נערים, וכשפנו אליז היה עונה: אהה, אהה, וממשיך הלאה בתורתו ותפילתו. ואף על פי כן היה מספיק ללמוד ולהתפלל הרבה. היינו יושבים לידו והיה בוועד כדור רותח המבקע ועולה מתמימות האש.

בהתקרב יום הילולת הרשב"י ב"ג בעומר, היה מזדרז לעלות למירון יום או יומיים קודם. בליל ב"ג בעומר עצמו היה ממהר לעלות על יצועו כחודר שהיה בחזקת ר' אברהם יעקב גולדרייך (חודר מספר 01) מיד אחרי תפילת מעריב, והיה מתגבר כארי לקום בתצות הלילה ואז נשאר ער עד מוצאי ל"ג בעומר. במשך כל היום לא פסק פומיה מגירסא כפשוטו, היה מרבה לומר תהלים, תיקוני זוהר ועוד. הוא היה עומד בהיכל הציון, בפניה של הדלקת הנרות, ובמוצאי ל"ג בעומר הייתה החליפה שלו 'ותחיתת חלבי' מרוב הנרות שהחלוקו שם לכבוד התנא האלוני ונטפו על בגדיו. זה היה מקום קטן, מלא אנשים, שנרות רבים דלקו בו. או לא היינו מסוגלים לעמוד שם יותר מרבע שעה, והוא היה נשאר על עמדו שעות על גבי שעות, כשכלל אינו חש בחום הכבוד... ניסיתי פעם לעמוד על ידו ולומר את התפילה של רבי נתן, אך לא יכולתי לעשות זאת בשום אופן מרוב חום, ואילו הוא לא הרגיש בכך כלל.

עבודתו הייתה בתמימות ופשיטות. למעלה מחמישים שנה שימש כשליח ציבור בתפילת המוספין של ראש השנה ויום הכיפורים, וכמו כן היה ניגש לפני העמוד גם בימים טובים, אולם מעולם לא שאל לאחר התפילה אם התפילה

ראה פניו מאידם. ר' הירש לייב בערוב ימיו

מה תוכלו לספר על אביכם הגדול ר' יעקב זאב? אבי היה מרבה לעלות מירונה להשתטח על ציון הרשב"י ושאר קברי הצדיקים, מערת בית הלל ועוד. אני זוכר שילדה אחד הלכו כמה מבני החבורה - ר' שמואל הורביץ, אבי ועוד אדם אחד - למערת בית הלל, והחליטו שלא עוזבים את המקום עד שגומרים את הליקוטי תפילות (איני זוכר אם החלק הראשון או השני). והם אכן לא חזו משם עד שאמרו את כולו...

תהילים בחמימות

אבי היה אומר בכל יום את כל ספר התהילים. זה לקח לו כשעה ורבע. בשבת קודש היה גומר שלש פעמים את כל התהילים. אני זוכר שהיו עולים אליו בשבת אחר הצהריים להתברך בברכת 'גוט שבת', והוא היה יושב בבית ואומר תהילים בחמימות. לאחר מכן היה ממשיך לומר ליקוטי תפילות בהשתפכות ואחר כך למד

מרכינו, או כימי רצון, לבו הגדול היה מתעורר פתאום, והוא היה מתלהב ובוועד באש קודש כמו אברך צעיר. למשל בימי ספירת העומר, כאשר התפללו בבית מדרשו במא"ש, הוא בער כאש והיה חוזר וצועק זמן ממושך "תתיר צרורה", "תתיר צרורה"... ראו עליו אז את האש שיקדה בקרבו בעודו אברך צעיר, זה היה מחזה פלא לראותו כך.

ר' שמואל שפירא היה משוחח אתו הרבה והתבטל אליו. הוא אמר תמיד כי העובדה שהוא חסיד ברסלב נזקפת לזכותו של ר' הירש לייב, ושמונו קיבל את החמימות וההתלהבות בעבודת ה'.

מה עוד זכור לכם מהנסיעות למירון?

בנסיעות של ער"ח ניסן וער"ח אלול הצטרף גם הר"ח ר' לוי יצחק בנדר צ"ל. פעם אחת בערב ר"ח ניסן ישנו במירון כאמור, וגם ר' לוי יצחק נשאר ללינת הלילה במירון. בבוקר אחרי תפילת מוסף של ראש חודש סח רבה של מירון הגר"מ שטרן שליט"א כי בחצר ביתו יש עצים שאפשר לברך עליהם 'ברכת האילנות'. בשמחה של מצה ירדו אנשי שלומינו אל חצרו לברך את הברכה. מה נהדר היה המראה לראות את זקני אנשי שלומינו הולכים יחד עם הרב שטרן ופניהם מפיקים נוגה בחדוות המצוות.

גם לשבת חנוכה היה ר' לוי יצחק מגיע למירון בקביעות. אז לא היה עדיין מקום קבוע לאכול, והוא היה מביא אתו מפה לשים על השולחן, וכן מפה לשים על החלות. היה מכין לעצמו את היין, החלות, המלח והסכין ביישוב הדעת כזה, כמו שיהיה צריך להתנהג. בסעודה שלישית של שבת חנוכה היה ר' שמואל הורביץ אומר תורה, כאשר הוא עומד ומחזיק את הליקוטי מהר"ן בידו, והיה מדבר כשעתים, בתבערה כזו... הרגישו את הדיבור של רבינו: האש שלי תוקד עד ביאת המשיח.

יעקב שמואל אל ה'. ר' שמואל מרדכי קורנבלית בשמחה משפחתית מברך על הבוס

להסתכל על מקום המקדש ולרדת.

בשנת תשכ"ז, כאשר נפתחו הדרכים, היו נוסעים בליל שיש גם לקבר רחל, שם היו אנשי עובדי ה' בוועדים באמירת תהילים ותפילות. לר' הירש לייב היה המפתח לקבר רחל. זה היה מפתח גדול ועתיק. אם קרה שלא היה ביכולתו להגיע, כולם היו מוכרחים להישאר בחוץ.

גם לרבי משה מרדכי צ"ל, האדמו"ר מלעלוב היה מפתח לקבר רחל. ביארציט של רחל אמנו הוא היה עושה סעודה גדולה לכבודה והיה יושב ומדבר בגדולת רחל אמנו, שפנתות את שערי הרחמים ואצלה אפשר לפעול הכל. הוא היה יהודי גדול והיה קשור גם לברסלב, כמו שכר סופר באבקשה. בכל ליל תשעה באב אחר אמירת מגילת איכה היה מגיע לבית מדרשו במא"ש לראות מהגג את מקום המקדש. אחר כך היה ניגש לכיסא רבינו והיה מסתכל עליו בערגה וכיסופים זמן ארוך. היה אומר שרבינו היה צדיק אמת. ר' לוי יצחק היה נהנה לקבל את פניו, ועל אף שנהג בדרך כלל להודו לישון כדי לקום תצות, בכלל ת"כ היה נשאר במיוחד לחכות לו עד שיעלה לגג ויוד לראות את הכיסא. שאו היה נעמד על ידו כשדיבר בשבח רבינו.

לחדש נעורי

בשנותיו האחרונות של ר' הירש לייב הוא נחלש ולא היה בכוחותיו כמו בשנים עברו. הייתי בא אליו לביתו לבקר. למרות מצבו הבריאותי, כשהיו מדברים לפניו דיבורים חמים

בבוקרו של אחד הימים הופיע פתאום ר' הירש לייב בשערי הישיבה. הוא ניגש אל המשגיח והסביר לו שהוא צריך לנסוע כל ערב ראש חודש למירון והוא מבקש שהבחור ברזסקי יהיה לו לעזר. המשגיח היה מופתע והגיב: "הרי אפילו באופן חד פעמי צריך לחשוב אם ניתן לאשר זאת, ואילו הנכם מבקשים בקביעות מדי חודש?". אולם ר' הירש לייב היה עקשן, והוא הפציר שוב במשגיח באומרו: "הנני אומר לך שהוא בחור מסודר והוא יגיע בזמן. הבה ננסה חודש אחד ונראה"

רבי שמואל גילה לו את ענין ה'עי"ן קל"ן, זכורני כשהייתי ילד
אבי לקח אותי עמו ליער סנהדריה שהיה שטח הפקר של ירדן
שם הוא זעק הלוך וזעוק וקולו היה כשאגת ארי

עי"ן קל"ן ביער סנהדריה

הרה"ח ר' חיים זילברמן
בשיחה לאנטיקה

"הוא אמר לאבי: 'תשמע מאיר שמעון,
מצאתי חסידות, שאתה יכול ללכת
בדרכיה וגם להישאר עם כל המנהגי אבות'
והוסיף 'בברסלב הולכים בראש ובראשונה
בצמוד לשולחן-ערוך' | לקראת יום
היארצייט של החסיד **רבי מאיר שמעון
זילברמן זצ"ל**, ב"ג מרחשון, מעלה בנו
הרה"ח ר' **חיים זילברמן** שיחי' זיכרונות
ספוגי יראת שמים מבית אביו ומגולל
את התקרבותו לברסלב על ידי בן דוד
החסיד הנודע **רבי שמואל שפירא זצ"ל**
יחד עם סיפורי קודש על יתר החסידים
שבמחיצתם זכה להסתופף בימי עלומיו |
בינו שנות דור ודור

ד. ברסלב

צילום: אריכון גנדי הנחל, בני המשפחה

וצר בלום הוא ר' חיים, מלא וגדוש בזיכרונות מפעמים מאנשי שלומנו בדור העבר, ובסיפורי צדיקים וחסידים המעוררים את הלב מתרדמתו ומלהיכים אותו לעבודת הבורא. אנ"ש בעיה"ק צפת זוכים ליהנות מאוצרו הטוב ואף אני בתוכם. וכך, כיום מן הימים בעת שיחת חברים נולד היעיון לטפר על אביו, החסיד רבי מאיר שמעון זילברמן, ועל התקרבותו לברסלב.

"אבא ז"ל היה אדם צנוע ונחבא אל הכלים, לכן לא נולם הכירוהו", פותח ר' חיים. "היה זה בשנת תרצ"ט לערך, אביו היה עדיין בחור וכעוד רבים מבני הישוב הישן בירושלים למד בישיבת 'נורה ויראה' במאה-שערים. היתה לנו קרבה משפחתית לחסיד הנודע רבי שמואל שפירא זצ"ל, כיוון שהוא אביו ונכדים של רבי שמואל הומינר זצ"ל (הראשון), שעלה ארצה מברעין, והיה מבאי ביתו של המהר"ל דיסקין זצ"ל. רבי שמואל הומינר השני, שהתגורר בשכונת 'בני ינין' חיבר ספרים, היה נכדו).

חסידות של שולחן-ערוך. ר' מאיר שמעון זילברמן בבקופת התקבות

סנהדרין רביה. ביתו של הסבא ר' ישראל לייב בטבריה

התלמידים יעשו תלמידים

באותו זמן כבר היה רבי שמואל שפירא מקורב לברסלב. באחד הימים הוא אמר לאביו: "תשמע מאיר שמעון, מצאתי חסידות. אתה יכול ללכת בדרכיה וגם להישאר עם כל המנהגי אבות" והוסיף "לברסלב הולכים בראש ובראשונה בצמוד לשולחן-ערוך". אביו היה ליטאי שורשי, מצד זקנו רבי שמואל הומינר, וגם מצד סבו השני, רבי ישראל שאדיקער, אחד מחמשת האחים הנודעים בצדקתם. אולם בעקבות רבי שמואל שפירא, התקרב גם הוא ונעשה חסיד ברסלב.

רבי שמואל שפירא נוהג היה לשאול את אביו "מאיר שמעון, אתה לומד שולחן-ערוך עם הפירוש של היידע (הסבא)?" וכשאלו היה שואל למי כוונתו, היה עונה: "הסבא היטב", הוא רבי זכריה מנדל אב"ד בעלזא ששניהם היו מיוצאי חלציו. אומרים שהוא היה כה עני, שכתב את חיבורו על השו"ע עם שברי גחלים על פיסות נייר. אביו נקרא על שם דודו, ואודות לכן עובר במשפחתנו סיפור נורא. כחודש לפני לידתו, באמצע הלילה קמה הסבתא כשהיא זועקת בבילה. בעלה, סבי רבי שבתליל זילברמן, קם מיד מהמיטה ויצא את החדר, ואז ראה לפתע את אביו רבי אברהם ואת אחיו ר' מאיר שמעון - שזה חמש עשרה שנה שניהם אינם בעולם - עומדים בלונגאן - חדר המבוא, ואז פנה אליו אביו ואמר לו באלו המילים: "הערך זיך איין שעפסיל, דער קינד וואס וועט גיבאן ווערן, זאלסטו א נאמען עקבן 'מאיר שמעון', און אז נישט - וועסטו זעהן וואס וועט זיין" (הקשב שבתליל, הילד שיוולד, תקרא לו 'מאיר שמעון' [=על שם האב שנפטר בלא להשאיר ילדים] ואם לא - תראה מה שיהיה). הוא רצה להוסיף ולדבר איתם, אבל הם נעלמו ויותר לא ראה אותם.

רבי שבתליל חוגגו היו נרעשים ממה שראו ושמעו. עם בוקר הלך רבי שבתליל אל הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל רבה של ירושלים. זה ארע בתרע"ח, וסיפר לו ברטט: "אביו הגיע עם אחי מעולם האמת ואמר לי שאקרא לבני על שמו". אמר לו רבי יוסף חיים בזה הלשון: "מיט נפטרים הייבט מען נישט אן", עם נפטרים לא מתחילים. ואכן כעבור חודש נולד אביו ובביתו נתנו לו את השם מאיר שמעון על שם דודו שלא זכה לשי"ק.

אחרי חודש, כשגדל אביו מעט, נעשה חולה והיה לו חום גבוה. הסבא רבי שבתליל הלך להר הזיתים לקב"י אביו ואחיו ר' מאיר שמעון להתפלל על בנו, אמר תהילים, ולאחר מכן פנה אל אביו כהאי לישנא: "אבא, עשינו כדברך וקראנו לו מאיר שמעון, אז מדוע הילד חולה?" ובאמת כשהוא בא הביתה ראו שמתחיל שינוי לטובה אצל התינוק, עד שהבריא לגמרי. לאחר שאביו התקרב לברסלב, הוא סיפר זאת לרבי שמואל שפירא, רבי שמואל יצא מכליו מהתפעלות ואמר: "שמענו סיפורים כאלו

הדפנות שאבא ירש מאביו סבו רבי שכנא זילברמן ונקראו 'פאראבאנעס', שקלו כל אחת עשרים וחמשה קילו! את התענוג הרוחני שהרגשתי בסוכתו הקטנה של אבא, שהיתה בסך הכל שני מטרים על שני מטרים, לא הרגשתי בשום סוכה אחרת

בחתם ר' חיים, לידו עומד ר' שמואל שפירא, וצדו ר' אהרן ב"ר שמואל הרביעי

ר' נפתלי דובינסקי בשיחת חברים עם ר' יעקב זאב ברוסקי

בעיר הקודש טבריה

בעת מלחמת תש"ח, כשהפגמים הגיעו אפילו לשכונת 'שערי חסד' וקטמון, היתה סכנת נפשות להישאר בעיר. הרבה עזבו את ירושלים לכל מיני מקומות. אבא קיבל את ההחלטה לעבור לגור בעיר טבריה, שם התגורר סבי רבי ישראל לייב שוויץ, שהיה מחסידי בויאן. האפשרות לגור בטבריה היתה רק למי שיש לו משפחה בעיר. כך שמכיוון שסבי גר שם, יכולנו לשכור דירה ולגור שם. גרנו ברחוב ד', היכן שכל גדולי טבריה התגוררו. להתגורר בביתו הקטן של הסבא לא יכולנו. היה צריך לשכור דירה, אולם אביו תמיד היה

רוחק מלהיות עשיר וגם כאן לא היתה הפרטה מצויה בכיסו. אז מישהו אמר לו שאצל הגה"ח רבי אשר וורנר הוא יוכל לקבל הלוואה של עשר לירות, וכך אכן היה, הוא הלווה לו ואבא שב דירה ברחוב ד' ושם גרנו. עברה תקופה, אביו עדיין לא הסתדר בפרנסה ולא יכל להחזיר את הלוואה, הוא בא אל רבי אשר ואמר לו "אני רוצה להשיב לך את החוב, אבל בקושי יש לי ממה להתקיים". רבי אשר אמר לו על אתר "אני מוחל לך בלב שלם, אינך צריך להחזיר לי כלום". רבי אשר, מחסידי סלאנים ולימים רבה של טבריה, היה יהודי צדיק גדול ובעל חסד מופלג.

בטבריה, עבד אביו במשך תקופה קצרה בחקלאות בכפר הערבי 'טמרדין' שהיה מעל ציון רבי עקיבא, במסיק עצי זית. הוא קיבל ארבע עשרה לירות לחודש, משכורת גבוהה בימים ההם. הוא סיפר לי שכשהיה גומר לעבוד בעצי הזית, היה הולך לציון רבי עקיבא להתפלל עלי שתהיה לו נחת ממני. אך בגלל שלא היתה אפשרות בעבודה זו לשמור על אורח חייו כיהודי ירא ושלם, נעבור זמן קצר הוא עזב שם. צורת העבודה לא תאמה את עולמו. לבסוף אבא התקבל בישיבת 'אור תורה' שעל ציון רבי מאיר בעל הנס, מיסודו של הג"מ קליערס. הוא קיבל מהישיבה שלוש וחצי לירות לחודש, וברוך ה' חיינו מזה בכבוד. איך הוא התקבל שם כחסיד ברסלב? בישיבת 'אור תורה' הוא ישב ליד האריות' של חסידי סלאנים, כפי שקראו להם, הברכת אברהם, רבי ממתיהו ואחיו רבי אהרן יוסף חשון תשי"ג אבקשה, 39

מעין עולם הבא. מירון תשי"ח (מסביב ר' יצחק חתומל)

רק בשבתות זה היה לפני שרבי אליהו חיים רחין בנה את ה'שול' בשנת תשי"ז. באותה דירה מרווחת שעברה בירושה מהסבא רבי אברהם, התגוררו עד תשכ"ה, שאז נלקחה ממנו ובמקומה קיבל אבי דירה קטנה בדמי-מפתח בתוך מאה-שערים, בבנין בו התגורר רבי שמאל שפירא.

אבא היה כל כך עניו, תמיד אמר: "אתם יודעים

שזה היה סכום שהיה אפשר להתקיים ממנו תקופה.

בטבריה התגוררו שנתיים וחצי, שלאחריהם חזרו לירושלים ואבא שכר דירה בכתי מילני. לפרנסתו עסק בכתיבת סת"ם. אבי עבד הרבה על שני דברים: התבודדות, ושמיירת עיניים. לכן הוא לא רצה לעסוק בפרנסה אחרת, מלבד מלאכת הקודש של כתיבת סת"ם. יש לי עד היום מגילת-אסתר שנכתבה על ידו, שיקרה לי עד מאוד.

רבי אפרים'ל מבקר חולה

בשכונת אלינו גר ר' נתן גרינוואלד, בנו של ר' יחיאל. הוא חלה ברגליו ונפטר צעיר. היה איש פשוט. כשהוא שכב חולה בביתו, מי הלך לקיים בו מצוות ביקור-חולים? היחיד שהלך לבקרו היה רבי אפרים'ל. הוא, שהיה גאון הגאונים בדרו, הלך לבקר את ר' נתן גרינוואלד, שהיה כבן עשרים, ורבי אפרים'ל כבן כששים.

בהמשך עברנו לגור במאה-שערים בבית מרווח בן ששה חדרים עם חצר גדולה. היכן שהיום מכולת ברסלב' מול השול. הבית הזה היה ירושה מהסבא רבי אברהם זילברמן.

לוריא, ועוד, והיה אומר בתמימות 'ליקוטי תפילות'. היה לו תמיד בתיק הטלית ותפילין שלו ליקוטי תפילות. אבי סיפר לי, שיום אחד ניגש אליו הברכה אברהם' מסלאגים, ואהו אומר מתוך ספר ושאל "מה זה?" "זה ליקוטי תפילות של רבי נתן מברסלב" ענה אבי. "זאג, זאג, קענסט זאגן" (אמור, אמור, אתה יכול לומר), השיב לו הברכה אברהם'. הייתי אז ילד בן חמש, למדתי אצל המלמדים ר' הערשלה ור' מרדכי בוימעל זצ"ל. בתלמוד-תורה בטבריה שהיה למטה בעיר העתיקה.

אגב, היה יחודי בטבריה, שלא נמנה עם ציבור היראים, שהתגורר גם הוא ברחוב ד', וכעבור שנתיים מבואנו, הופתעתי לראות אותו באחד הימים מגדל זקן, התברר שהוא חזר בתשובה והתקרב לברסלב, בשנים הבאות הוא בא למירון לראש השנה והיה לבוש כאחד החסידים.

בשנת תש"ט, לא היה אפשר להגיע למירון, אבי סיפר לי שעוד שכבו גוויות הלגיטרים המתים בחצר ציון רשב"י. בראש השנה לא היה ניתן להתפלל שם. התפללו אז בטבריה והגיע מנין. אבי היה חלק מהמנין ורבי אברהם שטרנארץ העניק לו, כפי שהעניק לשאר אנשי, שתי לירות מהוקרה למאמצם לבוא. כך סיפר לי אבי והוסיף

מתין לשמאל ר' נתן ברשטיין, ר' נתן צבי קעניג (מניח ידו על מצחו), ר' אלעזר רחנפלד, ר' אלעזר קניג אחי הצעיר של ר' ר' ר' מאיר סטנצקי, ר' אליהו ויינברג מאוש בפולין-חל אביב (מסתיי פניו), עומדים ר' מר שטרנפלד (מסתיי פניו בבובעו), ר' אלטר הורביץ, ר' איציק רחנפלד, ר' יחזקאל קענטיין, ר' מרטיאל קלצק, ר' עמרם הורביץ, ר' חיים בורשטיין, ר' משה יצחק רביץ (מסתיי), ר' אהרן ב"ד שמואל שפירא.

ירא ושלם, ר' שבת'ל זילברמן אביו של ר' מאיר שמואל, היגיע לבקר את החולה, ר' אפרים'ל מפשרגדה במירון

באחד מעשרת ימי תשובה כשהלך אבי להתבודד ליד מערת רב המנוא סבא, בקרבת מעיין 'מגידו' שקראו לו רבי שמעון'ס מקוה', הוא איבד את הארנק שלו, שהיו בו שלוש או ארבע לירות. זה היה כל כספו שגם היה צריך לכסות את הנסיעה חזור

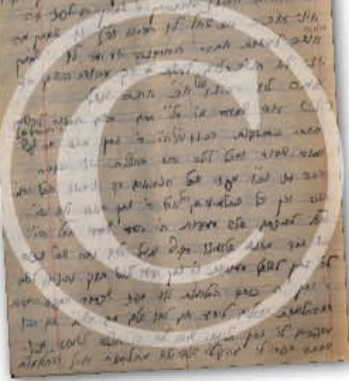
כמוכן ללילה השני בשביל ברכת 'שהחינו'. אולם באמצע הסעודה היה יורד ר' משה ברגמן מ'שיבת רשב"י כשהוא לבוש בגדי שיראץ ובזיו מגש מלא בכל הסימנים, 'שימתו שואני' 'שיכרתו', היה שם הכל. רבי יונה לבל, דאג שיהיה לבאים מה לאכול, בתנאים של או. כך גם יכולו להישאר כל עשרת ימי תשובה במירון.

לרבי שמואל הורביץ היתה דירה במירון, בכפר. זוגתו הצדקת היתה מכינה קוגל וטשולנט במיוחד לאנשי שלומנו, ובניו אהרן, שבתי ולאטר הביאו את הסיידים לחדר שבחצר הציון, ועמדו עם צלחות וחילקו לכל דכפין.

בתפילות שהתקיימו בהיכל רשב"י ורבי אלעזר בנו, ישבו ליד השולחנות: רבי יעקב ברוסקי, רבי משה ברושטיין עם הילדים, רבי נתן שותק, אבי, רבי יוסף ראנין מקטמון, רבי בצלאל בן-הך (כלומברג) עם בניו. רבי ישראל בער אדסר היה אף הוא בא באותן שנים למירון.

לראש השנה, הוא היה יהודי מאוד שמח, והרבה לטפר על רבו רבי ישראל קרדונר. בקיבוץ היה גם רבי ראובן שפנייר, שעבד במירון ב'שיבת רשב"י' שבראשה עמד רבי משה ברגמן יחד עם רבי יצחק מקצביץ. רבי ראובן היה ברסלבר כבר בעיר העתיקה והתפלל עם יחד עם רבי שלמה וקסלר ורבי נפתלי כהן.

היום גם רבי יעקב מלמד ואחיו רבי דוד - תלמיד חכם גדול, שקראו להם 'האחים הקדושים', רבי דוד שכטר ונו רבי יעקב מאיר שליט"א, ועוד. הגיע גם ר' אליעזר עקשטיין שהתגורר בכפר-שמאי, ישבו שנוסד סמוך למירון על ידי חסידי ברסלבר שהשתוללו אצל הרשויות שייקרא על שם שמאי הוקן הטמון לא הרחק ממנו. ר' אליעזר היה לפנינו מחסידי רבי שלמיה זוויעהלער זצ"ל וגם קרוב משפחתו, בהיות זוגתו ורבי שלמיה בני דודים. ר' אליעזר היה חקלאי שם, ובא עם בני לקיבוץ במירון. (אב, בתש"ט כשאבי ז"ל היה במירון ב'לג' בעומר, היתה לו מיטה באחד

לראש השנה היינו נוטעים יחד עם רבי שמואל ועוד מאנ"ש למירון, שם ראיתי את רבי אברהם שטרנובראץ, בשנים תשי"ב-ט"ו, והייתי לשמוע את תפילתו הנלבבת לפני התיבה שלוש שנים.

היינו יוצאים ברכבת מירושלים לחיפה, שיצאה בשבע בדיוק, אב ר' צבי לסקר-ירושלמי מאנ"ש, עבד אז ברכבת, ומה היתה העבודה שלו? כשאחרון הנוטעים עלה, מיהו נתן שריקה שהדלתות סגורות ור' צבי שעמד למטה לבוש בבגדי עובד רכבת, הרים זגל דיוק וסימן לקטר שאפשר לנסוע.

היתה התעוררות מיוחדת, כשאבי היה מרים שם קולו בתפילתו בשאגה - הקירות רעדו. מה אנשי שלומנו יכלו להביא איתם? חלה, רימון, וקצת יין. אפילו לא בקבוק שלם. באותם ימים לא קנו בקבוק יין שלם, אלא רק לפי מידת 'אנסע'. ר' מוטל קורלנסקי, מוכר היין הירושלמי, היה שואל: 'כמה אתה רוצה, אחד אנסע או שני אנסע?' שני אנסע היה קצת יותר מחצי בקבוק.

זה היה יין שהוא הכין בעצמו, ויצק לכלי הקונים מלבד דבר אחד, חלה. אם תהיה חלה בהכשר הקדוה-החרדי, אוכל, ואם אפשר גם כוס תה". אבל שאר אנ"ש סעדו בלא לפקפק.

בביתו של העיר וקדיש בצילו של השנה במשך שנים. הן שכנו כל השנה ב'מקאף - מרתף שמתחת ביתנו, איך טבח אותן בכל פעם במדרגות? איני יודע. הייתי ילד ולא יכולתי לעזור לו להרים אותן מפאת כובדן עד סמוך ללונאן, חדר הכניסה לבית, שם הקים את הסוכה. בניית הסוכה ארכה לו למעלה משבוע והוא החל בה עוד לפני ראש השנה. הוא רצה לבנותה דווקא בעשר בבוקר, כשהשמש זוקדת, ולא בלילה, כדי שתגמר לו זיעה של מצוה שהיא תיקון גדול (בלקוטי) מהר"ן גניאז תורה ו': 'על ידי זיעה טובה, כגון כשמייעל על ידי דבר שבקדושה, על ידי זה נעשה שמחה, בחינת ושמתח בהק"ו'.

הסכך היה קרשים זקים, ומעליו ענפי אקליפטוס שקטפנו אני ואחותי ליד שוק מא"ש. אבל את עיקר העיקרים אני רוצה להגיד: את התענוג הרוחני שהרגשתי בסוכתו הקטנה של אבא, שהיתה בסך הכל שני מטרים על שני מטרים, לא הרגשתי בשום סוכה אחרת. אני הבנתי שזה בגלל הקדושה המיוחדת שהיתה

ספונה בדפנותיה, ובפרט כשאבי עמל כה קשה בהקמתה. ההרגשה העילאית היתה לא מהאוכל, לא מכלום, רק מעצם הישיבה בסוכה... אבל אני חושב שהיתה שם השראת השכינה. אני מאחל לעצמי שאני ארגיש היום בסוכות תענוג כזה.

רבי שמואל מתחמק מסנדקאות

בהקשר לידדות ששרדה בין משפחתנו לרבי שמואל, אספר משהו. רבי שמואל היה תדיר בורח מהכבוד, בעת לידת בני ישראל לייב, בתשל"ב, כשרבי שמואל עדיין לא היה חולה, באתי אליו וביקשתי ממנו שיהיה סנדק, "מדוע דווקא אני?" שאלני, "תיקח את רבי אברהם הריס, הרי הוא יותר קרוב מבחינה משפחתית". רבי אברהם הריס היה אח של סבתי, תלמיד חכם מופלג ומצניע לכת. (היה נשוי לכתו היחידה של רבי בן-ציון הערש מיכלס זצ"ל, מצדיקי ירושלים שמימיו לא יצא מהעיר העתיקה).

אבל אני לא וויתרתי. רבי שמואל לא היה אדם שאפשר לשכנעו בקלות. אבל לבסוף הוא נעתר, רק מסיבה אחת: בשל הקרבה המשפחתית. הבנתי היתה בשכונת 'בית ישראל', בביהכ"ס 'דבנו יוסף חיים'. הוא בא ושימש כסנדק, גם רבי הירש לייב ליפל הגיע ממאה שערים להשתתף בבית. מה שאני רוצה להדגיש בעבודה זו, זה כמה רבי שמואל היה איש אמת.

הסעודה היתה בביתו שנמול לבית הכנסת, ברחוב רבי חיים עזר. רבי שמואל אמר לי: "בתוך סנדק אבא גם לסעודה", בהוסיפו: "אני יודע שהבית שלך כשר הרבה בסדר. אין לי כלל ספק בזה. אבל אני אוכל בשום מקום מחוץ לביתי, מלבד דבר אחד, חלה. אם תהיה חלה בהכשר הקדוה-החרדי, אוכל, ואם אפשר גם כוס תה".

אבל שאר אנ"ש סעדו בלא לפקפק. בצילו של העיר וקדיש

לקירות הבית, אבא רצה לשבת דווקא במחיצת הפ'אראבאנעס' האלו שספנו הרבה תורה ותפילה וקדושה במשך שנים. הן שכנו כל השנה ב'מקאף - מרתף שמתחת ביתנו, איך טבח אותן בכל פעם במדרגות? איני יודע. הייתי ילד ולא יכולתי לעזור לו להרים אותן מפאת כובדן עד סמוך ללונאן, חדר הכניסה לבית, שם הקים את הסוכה. בניית הסוכה ארכה לו למעלה משבוע והוא החל בה עוד לפני ראש השנה. הוא רצה לבנותה דווקא בעשר בבוקר, כשהשמש זוקדת, ולא בלילה, כדי שתגמר לו זיעה של מצוה שהיא תיקון גדול (בלקוטי) מהר"ן גניאז תורה ו': 'על ידי זיעה טובה, כגון כשמייעל על ידי דבר שבקדושה, על ידי זה נעשה שמחה, בחינת ושמתח בהק"ו'.

הסכך היה קרשים זקים, ומעליו ענפי אקליפטוס שקטפנו אני ואחותי ליד שוק מא"ש. אבל את עיקר העיקרים אני רוצה להגיד: את התענוג הרוחני שהרגשתי בסוכתו הקטנה של אבא, שהיתה בסך הכל שני מטרים על שני מטרים, לא הרגשתי בשום סוכה אחרת. אני הבנתי שזה בגלל הקדושה המיוחדת שהיתה

ארח קבוע לליל הסדר. ר' הירשקע (אייזיקל יצחק חושני)

בחנות ר חיים מימן לשמאל. ר שמואל שפירא ובנו ר' אהרן מסכים פניהם. בבובנו למצלמה ר יחזקאל מרליית ר אליהו ייבברג בקוץ לבן, ר מנדל צובנר, הרוקן, אבי החותן ר מאיר שמעון מסתיר פניו בידו, ר אברהם הריס, ר הירשקע פסח רבינוביץ.

ישיבת אור הנעלם. בטור הימני: ר יוסף בלדי, ר נתן גרינולד בן יחיאל, ר חיים מן, ר נתן לבל עזר. ר צבי פסח פראנק חתנו של ר א"ח רוזין. בטור השמאלי: ר חיים זילברמן, ר חנון שמעון לבל, ר יהודה לייב פראנק, ר שמחה קדמר, מסוטר - ר אביגדור גרינולד, אחרון: משה יענטש נכד ר יחיאל גרינולד.

אחרי שחזרנו מהר-ציון, לפני שהחל בעריכת הסדר, אבי היה נוהג ללכת לטבול עצמו במקווה בבתי-אונגריין, לפני כן היה קורא לי ואומר: "חיים, לך לביהכנ"ס ישועות יעקב, אולי תמצא שם יהודי אחד או שניים, שאין להם היכן להיות בסדר, תביא אותם לביתנו"

למה זכיתו לבוא לכאן? כדי שאולי מעלי ניח צדיק את ראשו, מכיוון שבקומה מעליו גר רבי שמואל. עם רבי שמואל היה אבי בידדות עד סוף ימיו, והכיר לו טובה על שקירב אותו לרבינו. בדידה זו גר אבא עד לפטירתו ב'לג' חשוון תשנ"ו.

עוד בתחילת התקרבותו, אמר לו רבי שמואל: "רבי נתן חידש דרך נפלאה להתקרב לה' ותרך על ידי התבודדות ושירה בינו לבין קונו". הוא גילה לו את הענין של העי'ין קלין, לצעוק לה' שבעים קולות כדי להינצל מכלליות התאוות. אבי לקח את העצה הקדושה הזאת ברצינות סטודרית, שאז היה שטח הפקר בשליטת ירדן.

שם הוא עקע הלון חזקו, לאבי היתה גלי נחמא שאנת ארי. כנראה רבי שמואל לימד אותו שכדי לשבת את היצר צריכים לצעוק הרבה לה'. על רבי שמואל עצמו מספרים שיהיה מרויח לכת במירון עד 'בית שמאי' חזקו חזקו עד שיצא דם מגונו. רבי שמואל, כשראה אברך שאינו צועק לה', לא התפעל ממנו. הוא היה אומר "מדאריף הירשזן וי א אקס פאר די שחיטה", כשלוקחים את השור לבית השחיטה. הוא עדיין אינו מבין, אבל כשמתקרבים הוא מתחיל להבין להיכן לוקחים אותו, והוא משמיע צעקות כאלו שנקראות הירשזן. ככה צריכים לעוקו לה' כדי להינצל מהיצר. היה אומר רבי שמואל.

הייתי בן שמונה, כילד, היה קשה לי לשמוע את אבי צועק כך, וגם לא הבנתי בטיב העוקו. וביקשתי ממנו: "אבא, בבקשה אל תצעק".

במקומותיהם. מה מצעדי גבר כוננו. כך שרבי חיים אלטר ניצל הוא הנרג, הי"ד. באוטובוס נסע גם ר' אביגדור גולדשטיין מאנ"ש, כיום בארה"ב, שאף הוא ניצל בנס'.

על האהבה בינינו

בתוך כך נזכר ר' חיים בעוד אחד מאנ"ש שהיה בא מירנוה. "קראו לו רבי יוסף מאיר ויגוט, הוא נולד באפטא שבפולין, וכאן בארץ היה רב בחיפה ולימים עבר לגור בנתניה וגם שם שימש כרב. ברצוני לספר סיפור נאה בהקשר אליו. אבי כזכור היה רחוק מלהיות ממוסס כלכלית, הלידות הנודדות ושכנו בארנוקו היו בדרך כלל כל רכושו. באחד מעשרות ימי תשובה הוא הלך להתבודד ליד מערת רב המנוח סבא, בקרבת מעיין 'מגיד' שקראו לו 'רבי שמעון מקוה', שעמוק היה כשני מטרים והיינו טובלים שם. המקום היה מבוטה בעצים סביב. אנשי שלומנו היו מתבודדים במקום זה, במיוחד זכורני את רבי דוד שכטר שנהג להתבודד שם.

באותו יום כשאבי התבודד שם, הוא איבד את הארנק שלו, שהיו בו שלוש או ארבע לירות. זה היה כל כספו שגם היה צריך לכסות את הנטיעה חזור. ככל שחיפשו לא מצאו, והוא נשבר מאוד. מזה, אבדה היא דבר שמשב לאדם צער רב. על הר"ק הישימה ששה' מספרים שאיבד פעם את מפתחותיו והרגיש בכך באמצע אמירת 'נשמת' וזה כלבלב את תפילתו, 'חחחה' מלובלן הרגיש בזה ברוח קדשו ואמר לו: "מפתח שיוכל לבלבל את הנשמת?!"

אני הייתי בדרך כלל ילד עליו ושמתי, אבל בגלל אבדת הארנק נשבתה שמחתי. רבי יעקב מאיר שכטר סיפר לי אחר כך, שרבי שמואל שפירא אמר: "עד שהיה לנו אחד שהיה בשמחה, גם הוא עקשני בעצבות"

רבי יוסף מאיר ויגוט ניגש לאבי: "ר' מאיר שמעון, אמור לי באיזה מקום היית בדיוק". אבי ענה: "מה הנפקא מינה, במה תוכל לעזור לי?" אבל ר' יוסף מאיר לא היתור, עד שאבי אמר לו "היכן שהולכים למגידו, ליד רב המנוח סבא. נו, אין תוכל לעזור לי?"

רבי יוסף מאיר הלך וחיפש שם לאורך השביל הזה מספר שעות. עד שמצא. הוא חזר לציון ואמר לאבי: "ר' מאיר שמעון מצאתי את הארנק שלך". ברוך ה' הכל היה מונח בפנינו. היים זה נשמע אולי דבר של מה בכך, אבל באותם ימים, לפני שישים וחמש שנים, הוא כאילו הכניס בו נשמה חדשה. משום שעד שאבי כתב מחזה ומכרה, זה עלה לו בטרחה זמן רב. בשעתו התפעלתי מאוד מכך שרבי יוסף מאיר, שלא היה נער צעיר, כיהן כרב בחיפה וסיפק תלמיד חכם מופלג שזמנו יקר ומוקדש ללימוד תורה. הקדיש כל כך הרבה זמן וטרחה, חאת על צד של ספק אולי ימצא את האבדה.

לימים, כשרבי יוסף מאיר התגורר בנתניה, ולמדנו בשישה בקרית צאנז קבוצת בחורים ואבן

ר מאיר שמעון זילברטן וצלו רב ר' חיים שילב"ט בשמחה משפחתית

ר מאיר שמעון בשמחה משפחתית

מאנ"ש: ר' נחמן רוזנטל, ר' ליפא מרגלית, ר' כתיאל קלצקי, ר' נחמן שמעון לכל ור' אברהם שלמה ראניק. היה זה בשנת תשי"ח, היינו באים לביתו של רבי יוסף מאיר במוצאי שבת לסעודת מלוה-מלכה והוא היה לומר אתנו ליקוטי הלבנות. ואם הזכרנו את הקיבוץ במירון, ראוי לציין את העובדה הבאה. כפי שכולם יודעים, היו שני 'קיבוצים' של חסידיו ברסלב בראש השנה, בירושלים ובמירון. אחרי הימים נוראים, בח"י תשרי, אירגן רבי משה ירוסלבסקי בסוכתו המרווחת סעודה גדולה לכבוד הארצייתי של הרבי. הפרט שאני רוצה להדגיש: היו שם רבי אברהם שטרנהארץ, רבי לוי יצחק בנדר, רבי אלחנן ספקטור, רבי איטשע מאיר קורמן, רבי דוד שכטר ובנו רבי יעקב מאיר שילב"ט, רבי שמואל שפירא. רבי הירש ליב ליפל ועוד, והן אלו שהתפללו בראש השנה בירושלים והן אלו שבמירון - כולם היו בקיבוץ אחד באהבה ואחוזה.

עם מה עוד מוקני אנ"ש היה אביכם בקשר?

מסירת נש להשבת אבדה. ר' יוסף מאיר ויגוט

שעה תקופת במירון. ר' ראובן שפירא

עמנו. אבל אבא לא הסתפק באורח אחד. בכל ליל-הסדר היינו הולכים להתפלל בהר-ציון, רבי שמואל שפירא היה מגיע עם בניו ואנ"ש עשו שם מנין תפילה בכוונה ובחמימות, ולאחריה רקדו ושרו "אדיד הוציאנו ממצרים". קודם לכן היינו עולים למקום גבוה להגיד את 'סדר קרבן פסח' מול מקום המקדש.

כמה שרבי שמואל היה איש מודם מעם, היה חכם מחוכם. אבי קנה לי לכבוד פסח סידור חדש ופירא רבי שמואל אמר לי: "תשאיל לי את הסידור, אני רוצה להגיד קרבן פסח". האמת, בתור ילד לא היה לי כל כך חשק לתת את הסידור החדש שזה עתה קיבלתי... ובדיק כשהוא התחיל לומר מתוך הסידור, החל יודר גשם... אני לא אמרתי כלום אבל הוא הרגיש בתחושתו והציק אלי מאחורי הסידור כשהוא מחיך... החיך הזה שלו. זה אחד הדברים שלא אשכח. הוא מאוד אהב אותי.

ר' הירשקע

הירשקע הזכור לעיל, התגורר בתל-אביב, בהכנסת-אורחים של דודתי אחות אבי, ברוח' אלנבי ליד בית הכנסת הגדול. דודתי ובעלה גרו בחדר אחד ובחדר השני היו ישנים כל המשולחים שבאו מירושלים. עם הירשקע התגורר שם, והתפרנס מקיבוץ נדבות. כאמור, הירשקע היה אצלנו אורח קבוע בכל שנה בליל הסדר, אבל אבי לא הסתפק בזה הוציא עוד אורח. אז אחרי שחזרנו מהר-ציון, לפני שהחל בעריכת הסדר אבי היה נוהג ללכת לטבול עצמו במקוה בבתי-אונגרי, הוא נהג תמיד לטבול לפני עריכת הסדר חוץ מהטבילה לפני כניסת התג. לפני כך היה קורא לי ואומר: "חיים, לך לביכה"ס 'ישועות יעקב', אולי נמצא שם יהודי אחד או שניים, שאין להם היכן להיות בסדר, תביא אותם לבינתנו". הוא נהג לשנן באוזני 'גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני שכניה'. למרות שהבית שלנו במאה-שערים היה קטן, שבביל אורח תמיד היה מקום. היה גם אדם נוסף, גדל-ממדים, שהיה מיטב איתנו. אבי היה 'מספר', בשולחן שבת ובליל הסדר הוא ידע לספר טוב ולהמחיש את הדברים.

להירשקע קראו צבי אפשטיין, הוא היה ליד פוניב' שבליטא. גם בחג סוכות היה בא לירושלים. היו שאמרו שהוא מהול' צדיקים, רבי שמואל שפירא החזיק ממנו. להירשקע לא היו אישה וילדים, ותמיד הוא היה בשמחה. בילדותו הוא למד בחיידו 'עץ-חיים' שבבית הכנסת 'החורבה'. הוא היה ילד 'שמח' ופעם טיפס עם נעליו על מיטתו של רבי שמואל סלטנ רבה של ירושלים, שהתגורר בחדר בתוך התלמוד תורה. רבי שמואל לא רצה שילכלך את המצעות, אז אמר לו: "גיי אראפ מיין קינד, לאנג לעבן זאלסטו" (רד ליד, שתאריך ימים) והא באמת חי עד גיל תשעים וארבע.

בן אנ"ש ידוע היה רבי נחמן 'שותק', שנקרא כך משום שלא דיבר מאומה מלבד בלימודו ותפילתו. עד כדי כך, שפעם במירון בעשרת

חוקט הנג, ר' מילה קניג

ימי תשובה קרה שכשהוא התעטף בטלית לפני התפילה וקירב את הטלית לפיו לנשקה, היה שם עקרב והוא עקץ אותו בשפתים. ואפילו אז הוא לא דיבר, אלא רק השמיע קול מחמת הכאב (לקחו אותו או באוטו לביה"ח זיו בצפת, שם היה כמה שעות וחזר).

ופעם אמר רבי שמואל שפירא: "זה שרבי נחמן שותק לא מדבר לשון הרע, אין זה פלא, (כי ארבעים שנה הוא לא מדבר) אבל זה שהירשקע אינו מדבר לשון הרע - זה חידוש". כי הוא מדבר ומדבר, ומילה אחת לא לשון הרע!

הירשקע ידע בתחילת השנה בדיוק באלו ימים יחול פורים, פסח, שבועות, וכל החגים והימים טובים. זה מה שהוא ידע וזה מה שהוא דיבר כל העת.

חברותא בחנות

אחד ממחזות ילדותו של ר' חיים, קשור בחנותו של רבי אברהם הישרל מאנ"ש. "היתה לנו חנות קטנה במאה שערים, ומה טיבה של חנות זו? היה בה פריז'דרים, מקררים, ומי שעמד לפני חנותנו היה שוכר ממנו פריז'דר, עד שהוגו יסתדרו ויקנו מקרר משלהם. לבחנות' זו גם ניתן היה לשכור תנור חורף. יחד עם רבי אברהם עבד בחנות רבי נפתלי דובינסקי, שעלה מבריה"מ. איך התפרנסו שניהם מהחנות, איני יודע, אבל המחזה שאני זוכר, הוא איך שניהם יושבים שם ולומדים בצוותא בהתעוררות, בתמימות ויראת שמים שאין לתאר.

אביכם היה בציון רבינו הק'?

הפעם הראשונה שהוא נסע לאומן, היתה עוד בשנת תשמ"ה, היה אחד במא"ש שדמה בפניו לאבי, יהודי אמריקאי, קראו לו גם זן זילברמן. הוא נתן לאבי את הפספורט שלו ואבי נסע עם זה לאומן פעמים בזמן מטר הברזל, וכן זכה להשתטח על ציון רבינו הקדוש ולומר את העשרה מזמורים. סיפר לי משהו שהיה אתו באותה הנסיעה, שאבי בכה בציון והוריד שם דמעות כמים. לאחר תש"ן נסע אבי עוד ארבע חמש פעמים.

וכיוון שמדברים מאומן, לא יכול ר' חיים שלא

להיזכר בעוד אחד מהיקרים שבאנ"ש שגדל בה בילדותו, ר' אהרן גליזמאן, בנו של רבי משה טשענסטובנער, שנקרא על שם סבו רבי אהרן קיבלטשער. "ר' אהרן היה גיבור חיל, איש חזק מאוד, אבל נבאך לא היו לו ילדים. הוא ואשתו היו באים בכל שנה למירון לראש השנה. אביו רבי משה, שהיה אחד מרבותיו של רבי שמואל שפירא בעבודת ה', הגיע לארץ ישראל אחרי שהתפלל על כך הרבה בציון רבינו. ה' שלא בלבו רעיון, הוא כתב מכתב לטטאלין ימ"ש: "אני מתגורר ברוסיה הרבה שנים ואני יודע שהדבר הכי חשוב כאן זה 'דאמטה', לעבוד. לחם. אני גם בעד העיקרון הזה, אבל יש לי בעיה: אבי הותיר לי צוואה בה כתב שלא אעבוד, אלא רק אתפרנס מקיבוץ נדבות ומכיון שכאן ברוסיה הדבר אסור ואני לא רוצה לעבור על החוק ומאיך רוצה גם לכבד את אבי, לכן אני מבקש רשות לצאת מהמדינה".

הם לא תפסו את מחתב כאן, ותוך ימים ספורים הוא קיבל אשרות יציאה לו ולמשפחתו ועלה ארצה בתרצ"ד. רבי משה היה הראשון מהחברה באומן שהגיע לכאן. לבנו קראו אהרן והיתה עוד בת. ר' אהרן למד עם אבי בשיבת תורה ויראה'. את כל השיחות שרבי שמואל שפירא ידע, הוא שמע מרבי משה שהיה תלמידו של רבי אברהם ב"ד נחמן.

ורבי משה לא שיקר, באמת פרנסתו כאן בארץ היתה מזה. ולמי שענה שאין לו כסף, אמר "אולי יש לך איזה יוק", וכשענו שגם זה אין, אמר: "נו, אתה לא הפאסט-טרעגער (=דודר) שלי..."

סיפורים מאומן

אחרי פטירת אביו, היה ר' אהרן מאוד מכבד את דודו רבי לוי יצחק בנדר, כבן המכבד אב. המקצוע שלו היה סייד, בשל כך היה הולך לפעמים ללא מעיל, אבל את הכובע אף פעם לא ונתנו ומספר לנו סיפורים מאומן, למשל הסיפור על 'חיים קצב' הבריון שהתקרב על ידי רבי פנחס מקיבליטש וחזר בחשובה ונהפך לעובד ה' גדול. כשהוא עלה ארצה עם אביו הוא היה בן אחת-עשרה, כך שהוא זכר היטב את אומן. הוא סיפר לנו שבקלז'ו היה על הקיר ציור נאה של הכתול-המעריב, וכל אנ"ש היו מסתכלים על הציור בכלאי כיופיים והרבה פעמים ירדו ודמעות מעיניהם "מתי נזכה להגיע למקום שלא זזה שכניה ממנו", כי הם ידעו שהשלטונות לא נותנים רשות לצאת מבריה"מ. עד היום שאני נזכר איך ר' אהרן סיפר את זה עם דמעות בעיניו, עולה בי התרגשות. שהיו הדברים לעילוי נשמתי כי לא השאיר אחריו זש"ק. הוא נפטר בסביבות גיל שבעים. בסוף ימיו גר בבני-יורק ואחרי פטירתו הביאו אותו לכאן, הוא לא שקט על שמו, כל העת פעל בכל כוחותיו למען הרבי, אסף כסף והדפיס את ספריו הק' והפיץ אותם.

בבבל נפישק ובבבל מאודך

רסיסי דמעה ושביבי זכרון אחר מיטתו של האי
גברא רבא ויקירא אבוקה של אש שבער והצית
לבבות רבות באש היוקדת והמאירה של הנחל
נובע מקור חכמה איש האשכולות הרה"ח
ר' אברהם מרדכי פלברבוים זצ"ל | רשימה רצופת
געגועים וזכרון אהבת קדומים מימי ראשית
ותחילת ההתקרבות בימי הנעורים מתוך שיחות
עם מקורביו ושומעי לקחו ובני חבורתו

"הוא בער כמו אש להבה, אני זוכר את התפילות שלו את
הצעקות כשהוא עומד ליד החלון בישיבת פוניבז', הוא עבד
והתפלל כאריה ממש - - -"

טופי תוגה הולומי יגון ליון המוני חסידי ברסלב בחדש אלול האחרון את מחטו של איש האשכולות הרב חסיד ר' אברהם מרדכי פלברבוים זצ"ל, חסיד אמת שהאיר את שמי ברסלב באור יקרות ונעקר בחטף מדרך בית ישראל ועלה בסערה השמימה למגנית כל לב.

זכה רבי אברהם מרדכי ובאש הצדיק שאחזה ולהטה בו משחרן ועדו הביעדי בה נפשות רבות רכות בשנים להתמסר לעבודת הבורא יתברך ולהתנדב באור הצחצחות בכל לבם ונפשם. קיום ראשוני למותו המופלא ולהתנוצצות אור הרשימו שהוריה בימי ראשית ההתקרבות ועבודתו מתהלכות חייו מובאים בזה כפי מסת העובד, מתוך נועם שחיותם של רעי וידידיו ומקורבו משכב הימים הרה"ח ר' בצלאל פרידמן שליט"א והרה"ח ר' שמעון טייכנר שליט"א ומעוד כמה מבני החברה שהתלכדה יחד עמו לעבודת השם יתברך.

אש מתלקחת

נפש שוקקת ומבקשת שכנה בקרבו של ר' אברהם מרדכי, כבר מראשית ימי נעוריו חיפש וודש אחר דרכים ועצות אין לזכות להתקרב להשם יתברך באמת ובתמים. לבו היה ער וקשוב לכל דיבור ואמרה אשר יש כנוחה לעורר לעבודתו יתברך.

היה זה בעת לומדו בישיבת פונוביץ' לצעירים, ביום מן הימים סמוך ונראה ל"ג בעומר, נכנס אחד מתלמידי הישיבה וחזר על התורה "לכו חזו" שגילה רבינו הק' אודות סוד גדולת התנא האלקי רשבי", ללא שהוכיח את שם אומרו, והרחיב בהתלהבות בהסבר המשמעות הגילוי הזה, שדייק על ידי התנא האלוקי והתגלות תורתו הקדושה ההדר הקדוש אנו מובטחים בנצחיות אור קדושת התורה שלא תשתכח מפי דענו אתנו לעולם.

הדיבורים הללו תפסו אותו מאד, והוא לא הרפה מהבורח עד שגילה לו מהיכן שמע ולקח את הדברים הללו. כשהוא לחוש באזנו שהדברים האלו מופיעים בראש הספר "ליקוטי מוהר"ן" שחיבר רבי נתן מברסלב, ואת הרחבת ליברנמש שליט"א.

הנער אברהם מרדכי החל לפקוד את השיעורים ולגמוע בצמא את הדיבורים שהצינו את לבו בשלהבת האש הגדולה של רבינו הק' ותלמידו הק'. הוא החל לקיים מיד כל דבר הלכה למעשה וביצוע דבק בעצת העצות ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו והשקיע כוחות עצומים בעבודת אילולי הכרתי שאותו, יתכן שהייתי יכול

את תקופת הימים הללו של ראשית התקרבותו והשינוי המפעים שחזו עליו עת נגה עליו אור רבינו הק' תיאר ברגש מקורבו הרה"ח ר' משה

בינשטוק שליט"א בדברים מרטיטים שנשא לפני מוסתו: "בישיבה קטנה בהיותו בחור צעיר, פתאום ראינו משהו קורה איתו, הוא העביר את הפאות קדימה, והתחיל לבעור! לא הבנו מאיפה קיבל את הכוחות האלה, אמרו בישיבה יש משהו שקוראים לו ברסלב. לא ידענו מה זה, התפלאנו, בחור בגיל צעיר כזה פתאום מתלהב כל כך בתפילה, מאיפה האש הזאת. הוא בער כמו אש להבה, אני זוכר את התפילות שלו את הצעקות כשהוא עומד ליד החלון בישיבת פונוביץ', הוא עבד והתפלל כאריה ממש ---

"הוא היה אז נער רך בשנים כבן חמש עשרה שש עשרה, והיה הולך לבד בלילות בערות של גבעת שמואל, שאלתי אותו אתה לא מפחד? הוא ענה לי ממה יש לפחד, לא הבנתי מאיפה האש הזאת ---"

עץ עושה פרי

את התבטחה הזאת שהתלקחה כאש בעצמותיו לא הותיר ר' אברהם מרדכי לעצמו, הוא האיר בה את כל סביבתו וביקש לקרב אליה את חבריו ורעי ומכיריו וכל מי שראה שהוא כלי ראוי הגון ומוכן למשכן אור קדושת הצדיק ועצמותיו הקדושים.

וכן, מיום עמדו על דעתו, כל מעייניו היו נתונים להשקאת אילנות ולקרבם לאור הצדיק, כשהוא פועל גדולות ונצורות וזוכה להשפיע על נפשות יקרות וחשובות לקרבם לאור האמת והאמונה, כשרבים מהם עוד צמחו וגדלו לאילנות עושי פרי המפארים ומאירים את שדה היכל המלך נובע מקור חכמה.

בישיבה לאבקשה הרחיב הרה"ח ר' בצלאל פרידמן אודות פעילותו של ר' אברהם מרדכי בעבודת קירוב הנפשות, הוא מחזיר אותנו חמשה עשרים ויותר לאחור ומתפרק בערגה על אותם ימים מלאי אור וכיטופים: "הכרתי אותו לראשונה בימי בחרותו לפני למעלה מחמישים שנה כשלמד בישיבה קטנה בפונוביץ' עוד כשהלך עם סקטל כמנהג בני ישיבת ליטא באותם הימים, היה זה כשנה אחר התקרבותו לרבינו. כבר מאז הוא עשה נפשות רבות לעבודת ה', הוא קירב כל מי שבא עמו במגע, ובמשך שנתיים חולל מהפכה של ממש מתחת לפני השטח. כהרגיש שהאדמה בוערת תחת רגליו, עבר ללמוד בישיבת טשעבין, היה חשוב לו לקרב את המיטב שבמיטב שופרא דשופרא של בחורי הישיבות כרצון רבינו הק'.

"גם בבית פנימה הוא קירב לרבינו. למדתי בישיבת ברסלב בני ברק, ושם הכרתי אותו במשך מספר שנים, הוא היה בא כל יום לישיבה להתחזק ולחזק, על אף שנולדתי בבית של ברסלב אילולי הכרתי שאותו, יתכן שהייתי יכול להעביר כל החיים מבלי לדעת מרבינו באמת. הוא הסתובב בישיבה והאיר בה את האור של הרבי בלב הבחורים והפר אותה מן הקצה אל הקצה.

"הוא היה 'מבין' בבחורים, היה ניתון בחוש מיוחד ונדיד לקלוט ברגעים אחרים את נפש העומד ממולו, לעיתים היה רואה בחור שיראת שמים על פניו ומיד היה אומר 'זוהי צדיק להתקרב לרבינו... ואז היה פועל מיד לקרבו ללא מעצורים של בושה. פעם אמר לי, 'בצלאל, בוא איתי, ניסע ביעוד, יש בכפר חסידיים בחור מיוחד - זאת כשהוא בסך הכול היה בגיל שש עשרה - לא היה לי כוח לנטיעה כזאת ונסייתי להתחמק, ואז הוא אמר לי: אני לוקח מונתי! הוא לקח מונתי, נסע לכפר חסידיים, ושהה שם כמה ימים! לבסוף הוא לא קירב את אותו בחור, אבל אחיו התקרב... הוא השקיע כוחות אדירים למען מטרה זו.

ר' אברהם מרדכי זיל בראשית התקרבותו

פתאום ראינו משהו קורה איתו, הוא העביר את הפאות קדימה, והתחיל לבעור! לא הבנו מאיפה קיבל את הכוחות האלה, אמרו בישיבה יש משהו שקוראים לו ברסלב. לא ידענו מה זה, התפלאנו, בחור בגיל צעיר כזה פתאום מתלהב כל כך בתפילה, הוא מאיפה האש הזאת. הוא בער כמו אש להבה

הקצה. "הוא היה 'מבין' בבחורים, היה ניתון בחוש מיוחד ונדיד לקלוט ברגעים אחרים את נפש העומד ממולו, לעיתים היה רואה בחור שיראת שמים על פניו ומיד היה אומר 'זוהי צדיק להתקרב לרבינו... ואז היה פועל מיד לקרבו ללא מעצורים של בושה. פעם אמר לי, 'בצלאל, בוא איתי, ניסע ביעוד, יש בכפר חסידיים בחור מיוחד - זאת כשהוא בסך הכול היה בגיל שש עשרה - לא היה לי כוח לנטיעה כזאת ונסייתי להתחמק, ואז הוא אמר לי: אני לוקח מונתי! הוא לקח מונתי, נסע לכפר חסידיים, ושהה שם כמה ימים! לבסוף הוא לא קירב את אותו בחור, אבל אחיו התקרב... הוא השקיע כוחות אדירים למען מטרה זו.

שילמדו איתם. את אותו בחור מכפר חסידיים סידר שילמד איתו. אפשר לומר עליו ממש את הביטוי שבקבוצת הקירוב 'השליך נפשו מנגד', וכי משהו חיבב אותו לזה? "כשעסק בקירוב הוא לא נח ולא שקט לא היו לו גבולות של זמן, של אוכל, של שינה, כשהיה מדבר עם בחורים היה יכול לדבר חמש - שש שעות ואת כל אשר לו נתן בעד נפשו של הזולת! לא ראינו אחד שהיה כל כך אכפת לו, אחד שכל כך מסר נפשו לקרב נפשות להשם יתברך כדוגמתו, ואיך שהוא היה מלא שמחה מזה. באותם שנים לא היה אחד שקירב כל כך הרבה, היו פה ושם מקורבים, אבל כבזרמה והיקף זה היה חידוש עצום".

לסיום, בחר ר' בצלאל להקריא באוזניו קטע ממכתב המלצה שכתב הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר עבור ר' אברהם מרדכי המתאר בתמציתיות את דמותו אישיותו הנעלית והמיוחדת, תוך שהוא מקדים ומציין בפנינו את רוב הרגישות וגודל ההזריות של ר' יעקב מאיר להפריז בתארים: "ידיד נפשי, הגאון החסיד, אשר מיום עמדו על דעתו, מפיו תורה ויראת שמים טהורה, זכה ורבים זיכה, והרבה גבולו בתלמידים שמועיל לקחו, העמידם בקרן אורה, בעסק התורה מתוך סברה ישראל, ולעורר בהם את חשקת התורה ויר"ש מתוך טהרת המחשבה, פעל גדולות ונצורות לקרב נפשות לעבודתו יתברך, וממש השליך נפשו מנגד, והשקיע כוחות אדירים למען מטרה קדושה זו".

קדושה ואמונה

אנו מבררים על איזה נושאים בעיקר היה מדבר ומשוחח עם הבחורים המקורבים: הרה"ח ר' בצלאל: "למעשה הוא דיבר הרבה בעיקר על קדושה ואמונה, פעם הוא לקח אותי

ואת ר' צבי חשיך, היינו בגיל שלוש עשרה, זה היה בשנת תשכ"ד כשכנסנו לישיבה, הוא לקח אותנו לשדה בבני ברק, דיבר עם כל אחד בנפרד. "הוא היה אומר לבר שיתו: 'תוכיח לעצמך שאתה מאמין, שאתה שמח באמונה, שאתה סומך על הקדוש ברוך הוא, שאתה חי עם אמונה, הוא דיבר מאוד חזק, ולפני שהיה מדבר, היה אומר, אני מבקש סליחה, הוא היה מדבר עם זה שמולו בכזו רצינות, וכך הוא קנה אותו, ואת זה אני יודע ממני אישית. וכך היה מדבר גם עם שאר הבחורים. כסוג הדיבורים האלו הוא קנה אותם. הוא דיבר דיבורים בצורה מאוד חזקה על קדושה ואמונה, אלו שני הנושאים שהם עיקר הניסיון בעולם. תמיד היה אומר 'העולם לא מתעסק עם אמונה, אילו הייתה לאנשים אמונה, היו הולכים ברחוב ורוקדים, ולמה הולכים עצובים, עם האף למטה, כי חסר להם באמונה וביטחון.

"גם נושא הקדושה בעד בעצמותיו. את האירוע הזה אני לא יכול לשכוח. זה היה ביום הפורים בביתו של יבלחט"א הרה"ח ר' נתן ליברנמש, הוא התבסס כמנהג אנשי שלומנו מאוד חזק, השיכבו אותו על ספסל, ואף שבתפילה הוא לא היה רגיל לצעוק, אלא היה מתפלל בנעימות, עכשיו צעק: ריבונו של עולם זכני למחשבות קדושות, אוי, הצילני, הצילני, וחזר על זה בכאלה צעקות... בכאלה בכיות... המעמד היה מרעידי לבבות, וכך במשך שעה ארוכה תוך כדי שהוא שוכב על הספסל, ר' נתן ניסה להרגיע אותו אולם ללא הצלחה.

"בהלוחיה פגשתי את הרה"ח ר' חיים שלמה רוטנברג שליט"א ושאלתי אותו איך הוא קירב אותו. אף פעם לא שמעתי כיצד התרחשה התקרבותו. מתברר שהקשר שלהם החל עוד קודם לכן, אביו של ר' אברהם מרדכי היה חסיד קאסאן, ואביו של ר' חיים שלמה היה האדמו"ר

מקאסאן. יום אחד ר' אברהם מרדכי הגיע יחד עם אביו שהתגורר בראשון לציון לטייש של קאסאן בבני ברק, ושם פגש אותו חיבר את אמנם לזמן קצר מקדושה ואמונה. ר' חיים שלמה רצה להמשיך לדבר אתו, וקבעו להיפגש שוב בפגישה הבאה הוא המשיך לדבר איתו בעוצמה רבה וזמנה הוא התקרב לברסלב...

"הוא דיבר דיבורים חזקים ומעוררים, בלטה פנימי ושכנע עצמי כה עמוק שפעלו את פעולתם על בן שיתו באופן שלא ניתן לתיאר כלל".

הרה"ח ר' שמעון טייכנר: "הוא היה מחזק אותנו בניסיונות של הדור, הוא ידע לחזק את הנושא של קדושה, אמנם לא בכל הישיבות מדברים על כך בגיל הזה, הוא היה מדבר עם כל אחד באופן פרטי, בצורת רגש שקופה, איך לעמוד בניסיונות שיש על עניין זה ובמעלתם העצומה של הזוכים להישמר בקדושה".

סוד השפעתו בקירוב הנפשות

מה באמת הייתה סוד כוח השפעתו הבדתי מצויה של ר' אברהם מרדכי?

הרה"ח ר' בצלאל: "סוד הקירוב שלו לקרב אנשים להשם יתברך, זה לא היה בסביבתו ותוכן יופי הדיבורים, המעלה שלו הייתה שכל מה שהוא דיבר היה במלא הרצינות והאמת, ואת זה הנשמה מרגישה, אין בזה שום הכמות!".

גם הרה"ח ר' שמעון מדגיש זאת בשיחה עמו: "לבו היה רגיש, הוא היה יכול בתפילתו להגיע עד דמעות, לעיתים כשהיה מדבר דיבורי התחזקות עיניו מלאו דמעות, היה לו ממש לב בשר, כמו שרבינו אמר שברסלב זה לב בשר, והסידורתי מכם את לב האבן ונתתי לכם לב בשר, את זה יכול לראות בעבודתו ר' שלו זה היה סוד כח

בדרכי לחיפה חשוון תשפ"א אבןקשר 51

ביום חתונתו

שמח במשחה של מצוה

בשיחה עם הר"ח ר' יעקב מאיר שכטר

תמיד ראו על הפנים שלו, את הריכוז בתפילה. היה מתרגש ומתנועע וחי את התפילה בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה'. היה מגביה את עצמו, כאילו הוא קופץ, הן כאשר היה מתפלל כשליח ציבור, והן כשהתפלל בפני עצמו, כל כולו היה בתפילה, כל תנועות גופו היו בתפילה

זה כמעט ולא שייך, כי כמה מורא בשר ודם יש לכם?.. לא היה לו כל מגבלות חברתיות. מה שעשה, עשה לשם שמים, היה לו פחד גדול מהקדוש ברוך הוא, וראו את זה על כל צעד ושעל.

ואני תפילה

עבודת התפילה של ר' אברהם מרדכי נודעת בפי כל לשם ולתהילה, בכל השיחות עם מקורביו בכל פעם ששמו עולה, נעימות תפילתו הגלהבת נזכרת יחד עמו. הוא ועבודת התפילה חד הם בבחינת "ואני תפילה".

הרה"ח ר' בצלאל: "היה מתפלל בכונה ובהתלהבות עצומה כאחד הגדולים ממש. כל שחרית, כל מנחה, וכל מעריב, הייתה תחושה כאילו הוא מתפלל בפעם הראשונה. בשעתו היה קם 'ותיקן', והיה רץ לתפילה. הוא לא היה צועק בתפילה, אלא היה עומד על מקומו ומתפלל בנעימות ובמתיקות שאין לשער כלל, כמובן מאיליו שאיחור לתפילה לא היה שייך אצלו, והתפילה לעולם לא הייתה לצאת ידי חובה.

הרה"ח ר' שמעון: "בתפילה שלו לא שמעו אותו צועק, ראו שהפנים שלו מאדימות בשעת התפילה, הוא היה מאוד מרוכז בתפילה, היה עומד על מקום אחד, ותמיד היה מגיע אחרי המקוה הרבה לפני התפילה. את הברכות היה אומר מילה במילה, וכן הקרבנות, ואחר כך 'פסוקי דמזרח'. הוא היה מתפלל בהתלהבות אבל הוא לא צעק מעל כולם. תמיד ראו על הפנים שלו, את הריכוז בתפילה. היה מתרגש ומתנועע וחי את התפילה בבחינת 'כל עצמותי תאמרנה'. היה מגביה את עצמו, כאילו הוא קופץ, הן כאשר היה מתפלל כשליח ציבור, והן כשהתפלל בפני עצמו, כל כולו היה בתפילה, כל תנועות גופו היו בתפילה, הוא לא עשה תנועות משונות, אבל הוא כל כך היה מרוכז בתוך עצמו, שראו שכולו גועש ורועש בתפילה".

יקרת התפילה וחשיבות ההכנה לקראתה תפסו מקום נכבד בחייו ובשיחותיו של ר' אברהם מרדכי, היה חוזר רבות בכל הזדמנות כשידבר והיה משוחח מענין התפילה, על מה שראו אצל רבי אברהם ב"ן ששלושה דברים היה תמיד ממתין בצפייה שיבאו זמנם: זמן תפילה, שבת קודש, נקודת חצות.

והיה נאה דורש ונאה מקיים. לקראת כל שבת קודש תמיד היה מוכן כמה שעות לפני כניסת השבת ולאחר המקוה יושב ולומד בבית ומכין עצמו לקדושת השבת.

סיפר אחד מראשי הישיבות שהיה נוסע ומתלווה עמו פעם בשנה בניסיעתו למען ישיבתו, שתמיד כשהיו עורכים ומכינים את סדר יומם היה מקפיד שבכל תפילה ותפילה כבר היו בבית הנכנסת לפחות רבע שעה לפני הזמן.

ארבע אמות של הלכה

שיחתו הקדושה של רבינו 'תקמטו את ספרי

בשיחה עם חתן לפני חופת מקורבו הר"ח ר' מנחם קירשנבין שיבלמא, עומד מימין החתן הר"ח ר' נתן ליברמנט שליט"א

קורא בקול צלול ובנוח ובדקדוק גדול. ולפעמים היה 'תופס' שם כמה אנשים מדבר עמם בעבודת ה'...

"הדבר המעניין הוא שלא הייתה לו שום התפעלות מאנשים, הייתה לו יכולת להיכנס למקום דו ולדבר בלי שום חן של שקר אלא בעוצמה ובפשטות ודבן של אמת, מה ששבה את לב שומעיו. ההתפעלות מדבריו הייתה מחמת שאלו היו נטולי חן של שקר, מאחר והוא אף פעם לא עשה דבר למצוא חן בעיני אנשים, כי אם לשמו הגדול בשיא תמימות ופשיטות.

"אמרתי לו פעם בדרך צחות על מה שכתוב בגמרא (ברכות כח): יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא רבן. ודון. 'אצלכם אמרתי לו..

הסדרים בישיבה, וגם הקפיד שהמפגש יהיה פעם בשבוע למשך רבע שעה - עשרים דקות, וקבענו שנעשה זאת בשבת הקרובה, בשעה אחת עשרה לפני הצהריים.

"הגעתי אליו בשבת, ונכנסתי אליו לחדר, הוא יצא למספר רגעים מהחדר ואחר שחזר שוחחנו בינינו בענייני יציאת שמים. בהשגחה פרטית בדקות האלה שהוא יצא, נפלו עיני על המיטה שלו בפנימייה, וראיתי שמונח שם ספר 'שבחי הר"ן' שיחות הר"ן, כיון בכריכה יזקה כמו התנהג, אז, ספר סיפורים על צדיק, זה מאוד עניין אותי. מעודי אהבתי מאוד סיפורי צדיקים. ולכן אחרי ששוחחנו שאלתי אותו, אם הוא מוכן להשיל לי את הספר הזה, כמובן שהוא הסכים בחפז לב.

"קראתי את הספר הזה שבחי הר"ן ושיחות הר"ן כל יום עוד קצת ועוד קצת. מרישא עד סיפא, מהתחלה ועד הסוף, ולפתע נגלה לפני עולם חדש, עולם מואר בו למדתי על רבינו כילד, וכנער, שמתאמץ מאוד בעבודת ה', בהתמדה ובשקידה, וכל ענינו רק עבודת ה', ומסגף את עצמו, ומענה את עצמו, העיקר להתקרב להשם יתברך, זה עשה עלי רושם אדיר וחזק.

"זו הייתה ההיכרות הראשונה עם ברטלב. במשך הזמן היינו נפגשים אחת לשבוע ומדברים רבע שעה וממשיכים הלאה. בינתיים הוא הציג לי לבוא לשמוע שיעורים בספר 'ליקוטי מוהר"ן' אצל מי שכינה בשעתו כמשגיח של ישיבת ברטלב, הרה"ח ר' נתן ליברמנט, הוא עשה שיעור מיוחד אצלו בבית ביום שלישי בצהריים, בשביל אותם בחורים שר' אברהם מרדכי פגש והזמין לדבר שיחות חברים.

"במקביל אלי הוא פגש עוד תלמידים משיבה קטנה וישיבה גדולה, ועשה עמם קביעות פעם

השפעתו". מאידך, הרה"ח ר' שרגא לוי בחדר להדגיש בדברו אודותיו את מידת האנושיות והאכפתיות והבין אדם לתכירו שהיו בולטים מאוד בהנהגתו: "כל העניינים הרוחניים האלו, שהזכירו קודמי הם בבחינת 'וראשו מגיע השמימה', אך אלו שהיו סמוכים אליו הזכירו אותו היטב, ראו בו גם את בחינת 'סולם מוצב ארצה', הדבר התבטא כסוב לבו בדברים הגשמיים, כמה עזרה הוא הושיט בענייני פרנסה, כמה ייעוץ והכוונה הוא נתן ביחידות על תפריט או תזונה בריאה, עד כמה שהיה חי בפשטות, היה ביתו פתוח לארח את מי שאין לו מקום ללון, וגם לכבדו בסעודה דשנה".

לשוחח בעבודת ה'

כאשר אנו מבקשים מהרה"ח ר' שמעון שיואיל לפרט לנו מעט יותר אודות אותה תקופה בה החל גל ההתקרבות הגדול, והוא נאות לשותף אותו באותו תהליך התקרבות:

"ההתקרבות שלי הייתה דרך ר' אברהם מרדכי, למדתי יחד איתו בישיבת פוניב' לצעירים - ישיבה קטנה, הוא למד שני שיעורים מעלי, ונמנה על הבחורים הטובים ביותר. כשעליתי לשיעור ב' הוא עלה לשיעור א' בישיבה גדולה, על אף שלא היינו באותו בנין שהינו באותו מתחם וכן המסכנו להכיר את אלו שעלו לישיבה גדולה.

"פעם אחת ניגש אלי והתל לשוחח איתי: 'אני מחפש מישהו לדבר אתו ביראת שמים האם אתה מוכן להיות חברותא לשיחה בעניינים אלו?' כך הוא פנה אלי בפשטות גמורה. זה היה כבוד גדול עבורי שחבור מישיבה גדולה חפץ לדבר איתי, וכמובן הסכמתי מיד.

"קבענו שנעשה זאת בין הסדרים. הוא שמר מאוד על הסדרים. תמיד הקפיד למלא את כל

אין שאתם רוצים, אבל אל תזונו מסעיף שולחן ערוך, הינה אבן יסוד בכל תהולות חייו של ר' אברהם מרדכי. בני משפחתו מספרים כי בימיו האחרונים בבית החולים הגיע אחד מידידיו לבקרו, ור' אברהם מרדכי לא התאונן על מצבו הגופני רק התאנוח בפניו בכאב שהיום היה הפעם הראשונה בחייו!! שהפסיד את זמן קריאת שמע הראשון!! בהפטירו שאולי הקב"ה רצה לרמוז לו בזה כדי שאהיה מסוגל להבין את מי שאינו עומד בכך - - -

פעם בשהייתו בחו"ל עם אחד מבניו, התייסר כל הלילה בכאבי גב עזים וכמעט שלא ראה שינה בעיניו, אולם כשהגיעו שעות הבוקר המוקדמות כבר לא יכול היה להמשיך לישון וצעק עוד מעט זמן קריאת שמע...

הרה"ח ר' בצלאל: "ר' אברהם מרדכי היה ירא חטא באמת לא יכלו למצוא אצלו שום דגדגן ורפיון בהלכה, הוא לא היה יכול לראות שמזלזלים בהלכה, הוא לא היה מסוגל להבלג' והיה צועק מעמקי נשמתו הלוא אני עצמי ראיתי שכן כתוב כאן וכאן, ראו שכואב לו. הוא ידע שיטות של הראשונים בכל הלכה, הלכות התפילה, הלכות שבת, הוא הרי ידע ללמוד היטב והוא היה בקי גדול בכל העניינים שיש לזה שיבות למעשה, הוא ידע היטב, היה לו פחד פשוט מהקדוש ברוך הוא. אני זוכר שפעם היה יוכחו איהו הפטרה לקרא, יש הפטרות שיש בהם כמה שיטות, הוא הפך את בית המדרש, הוא אמר כתוב בפירוש כך וכך. הוא לא היה מתוחכם, הוא רק היה אומר חזק את דעתו והולך.

קיום התורה וקיום ההלכה היה מאוד חזק אצלו, גם כזה הוא היה חיודש, בצורה שאי אפשר לתאר זאת שמענין מאוד שלמדו אתו ב'טשעביך', שבכל ישיבת 'טשעביך' דיברו והפליגו במעלתו כבעל הלכה הזהיר בכל סניף קטן שבשולחן ערוך, ראו עליו שהוא יהודי של תורה, מלא גודוש ביראת שמים אמיתית.

"בהלוחיות זיבר רב מהשכונה שלו בקרית ספר, שהכיר את כל היסטוריה שלו, וסיפר שראה אותו בבית הכנסת בהושענא רבא, וראה שכל מה שעשה, כל פרט היה לפי כל סעיפי ההלכה הקטנים בדיוק גמור, לא היה אכפת לו מה שדיברו, מה יסתכלו. הוא היה גוש של תורה והלכה, זה אני אומר ללא גומאומא".

סיפור מעניין אודות הדקדוק שלו בהלכה מספר הרה"ח ר' שמעון:

"כידוע שימש הרה"ח ר' נתן ליברמנט שליח ציבור בתפילת מוסף ביום כיפור בבית הכנסת בבני ברק, שנה אחת נחלש ר' נתן באמצע חזרת השי"ן, הוא כבר לא היה יכול להמשיך יותר והוא נזרק על הספסל בכמעט עילפון, מה עושים באמצע חזרת השי"ן? לפי ההלכה, מי שכיוון מתחילת חזרת השי"ן מילה במילה, הוא יכול להמשיך כשליח ציבור, ומי שבא באמצע, או אפילו היה, אבל לא כיוון אותו מילה במילה, אינו יכול להמשיך אותו. נוצר מצב שהסתפקו את מי

חשוון תש"ם אבןקישור 53

בשמחה משפחתית עם הרה"ח ר נתן ליברט

ברכה להטת תחת החופה

הרה"ח ר' שמעון: "כל מה שמדברים על מה שאפשר לזכות בברסלב, ראו עלי, עם העקשנות שלו לקום כל לילה חצות, אפילו ביום כיפור! ביום כיפור הוא היה מתפלל שחרית לפני הקמוד, והיה קם כבר מחצות לילה. מחצות לילה הייתה עבודתו, תיקון חצות, התבודדות, הלימוד שלו, כשהיה מגיע לתפילה היה אחרי כמה שעות של עבודת ה', זה לא הפריע לו כהוא זה להתפלל שחרית לפני הקמוד בכל ההתלהבות וההתעוררות שלו."

הרה"ח ר' מנחם קירשבוים, כמי שזכה להתקרב בעקיפין דרכו מספר לאבקשה' כיצד טעם לראשונה טעמה של קימת חצות בביתו של ר' אברהם מרדכי: "מאז שהתקרבת שמעתי הרבה דיוברים על 'חצות', אבל לא ידעתי איך עושים זאת הלכה למעשה, למדתי בישיבה ב'באר יעקב', ושמה ההנהגה הייתה הפוכה, כל מי שלמד עד שעה מאחרות בלילה והלך לישון יותר מאוחר, היה נחשב ביותר, בבוקר אמנם קמים מאוחר לתפילה, אבל העיקר זה לצל את הלילה. כך הייתה האווירה בישיבה. לא ידעתי איך עושים למעשה את עבודת חצות. שאלתי את הרה"ח ר' נתן ליברט מה הוא יעץ לי שאטארא אצל ר' אברהם מרדכי בשבת, ואראה איך מקיימים את זה למעשה."

"ביקשתי ממנו להתארח אצלו בשבת והוא נענה בשמחה. זה היה שבת באמצע החורף, התפללנו בבית הכנסת ברסלב ברחוב מימון, ולאחר התפילה התישבנו לסעודת שבת כהלכתה ושרנו את המזמירות בחיות והתלהבות גדולה. ר' אברהם מרדכי לא האריך מדי כדי שנוכל לקום חצות. בשעת אחת עשרה בלילה הוא החל להקריא אותי, לא הבנתי מה הוא רוצה ממני, הייתי מאוד עייף, ומתוך שינה אמרתי לו שעדיין לא חצות, בקושי אחד עשרה 00:11 בלילה, הוא אמר לי שאצל רבינו חצות זה שש שעות בדיוק אחר צאת הכוכבים ויש ענין גדול לחטוף את 'נקודת חצות', ואם קמים מאוחר מפסידים את זאת. לא הייתי רגיל לישון כל

תפילין. הוא הסביר לי אז, שבתור משיגה אי אפשר ללמוד ברצף כמו שלומדים בכולל, אז לפחות שיהיה לי תפילין על הראש כל הזמן, אם אין לי מצוות תלמוד תורה לפחות שיהיה מצוות תפילין. לא שחלילה הוא לא למד שם, אבל הוא לא למד ככה רצף כמו שלמד בכולל, והניח תפילין למלא את החסר הזה.

הרה"ח ר' בצלאל: "הוא היה תלמיד חכם מופלג ובקי בחרידי תורה, אבל הוא לא הבלט את זה כלל. אבל אפשר היה לראות זאת גם על פי המקורבים שלו, שהיו ברובם למדנים גדולים, ובאם לא היה שקוע בלימוד לא היה יכול לקרוב אותם. וכאמור הוא רצה ופעל לקרוב את הבחורים הטובים הממוצעים של הישיבות, כשהאמת שלו תפסה אותם."

חן של קדושה היה נסוך על פניו כל הימים, ולא בכדי זכה להערכה גדולה בקרב כל גדולי אנ"ש שהאבו להשתעשע עימו בדברי תורה וחסידות. שנים רבות למד עם החסיד רבי בנימין זאב חשין זצ"ל שהוקירו וחיבבו ביותר, ובמהלך לימודם סיימו שלוש פעמים את הזוהר. מעת לעת היה נוסע למירון ועולה לכיתו של החסיד רבי שמואל הרביץ זצ"ל ומשוחח עמו מגדולת רבינו הק' ותורתו הקדושים, ויונק ממנו הרבה מהברכה וההתלהבות, ואף זכה להתכתב עמו רבות. כמו כן היה מהיחידים שזכה לקשר ולקרבה עם החסיד רבי אלחנן ספקטור זצ"ל שהסתייר עצמו מאוד, ותקופה מסוימת אף למדו בחבורתו שולחן ערוך.

חסיד אמת

הרה"ח ר' בצלאל: "היה מקפיד מאוד על התבודדות, ועל תפילה בכות, היה חסיד ברסלב אמיתי דבוק ברבינו הקדוש בכל רמ"ח אבריו וש"ס"ה גידיו, ומלבד עבודת השם יתברך לא עניין אותו שום דבר אחר בחיים."

בשמחה יחד עם הרה"ח אלישיב

שלוחו, עד ששלחו את ר' אברהם מרדכי, מאוחר והוא היה עומד ליד הבעל תפילה, ומהבחינה הראשון, היה כל כולו מכוון בחזרת הש"ץ מילה במילה. הוא לא התכוון לזה שיצטרך להתפלל באמצע, רק ככה היה נוהג תמיד."

ובתורתו יהגה יומם ולילה

הרה"ח ר' שמעון: "בישיבה הוא היה נודע כמתמיד עצום, תמיד היו לו חברותות, הוא לא למד לבד, גם כשלמדתי אותו יחד בכולל, תמיד הוא הגיע בזמן, והיה לומד עם חברותות, וגם היו תקופות שכשהיה מגיע, היה מניח תפילין ולומד עם תפילין, הוא היה יכול לא להסחית את דעתו מהתפילין כל היום, הוא היה מונח כל היום בזה, מונח בדבקות, מונח ביראת שמים."

"הייתה תקופה שהוא שימש כמשגיח בישיבת ברסלב, והיה צריך לראוג שהבחורים ישבו וילמדו בסדר בזמן, ואז הוא התהלך עם תפילין, והיה מדבר עם בחורים ומעיר אותם, ותמיד עם

בימיו האחרונים בבית החולים הגיע אחד מידידי לבקרו, ור' אברהם מרדכי לא התאונן על מצבו הגופני רק התאנח בפניו בכאב שהיום היה הפעם הראשונה בחייו!! שהפסיד את זמן קריאת שמע הראשון!! בהפטירו שאולי הקב"ה רוצה לרמוז לו בזה כדי שאהיה מסוגל להבין את מי שאינו עומד בכך

יושב לצידו של הרה"ח ר' נתן צבי קעניג

לְדִידֵי חֲזֵי לִי אוֹרְזִילָא בַּר יוֹמָא

בימים אלו החלו כלל התלמידים הנאמנים די בכל אתר ואתר הנכספים להיכלל באורו הבהיר של אור הצחצחות לעסוק בתורתו של השר שלום בה תגלות תורתו חסד שעל לשונו

"לְהַמְשִׁיךְ שָׁלוֹם" ליקוטי מוהר"ן קמא תורה י"ד

לעורר באותיות התורה את התנוצצות שרשי נשמותינו ונשמות כל ישראל ליראה את ה' הנכבד להפיץ את מעיינותיו ופנימיות תורתו חוצה לקרב גדחי ישראל לטהרם ולזככם ולהשיבם אל אביהם שבשמים

וביותר ויותר סגולת התורה להזריח בלבינו ובלב כל ישראל את התשוקה והגעגועים להתגלות אורו ורוחו של משיחינו - אורזילא בר יומא - נצר מח' ציו יצא, הנה זה עומד אחר כתלינו מצפה ומייחל יום ויום לגואלינו מגלותינו גאולת עולם ונצחית

בנועם שיח בסוכה

ישב בראש בסעודה של מצוה בהתחברות חברים

לבו היה רגיש, הוא היה יכול בתפילתו להגיע עד דמעות, לעיתים כשהיה מדבר דיבורי התחזקות עיניו מלאו דמעות, היה לו ממש לב בשר, כמו שרבינו אמר שברסלב זה לב בשר, והסירותי מכם את לב האבן ונתתי לכם לב בשר, את זה יכלו לראות בעבודת ה' שלו וזה היה סוד כח השפעתו

הרה"ח ר' בצלאל: בתקופה הראשונה שהוא נכנס לסבך ניגש הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר אלי ואל רבי אליעזר גלנך ואמר לנו: 'אני הולך לדבר עמכם על צדקה שהיא עבור יראת שמים נקיה לגמרי, מהראוי שתענו כל חודש סכום מסוים לר' אברהם מרדכי לחיצו מהמיצ'ר, והוא המשיך ואמר לנו: 'הוא הרי יהודי שנתן את כל החיים שלו לקדוש ברוך הוא'. ונתן לנו להביך שלקחת אנשים ולהשפיע אליהם שיחיו בקדושה שיעבדו את השם יתברך, זה נקרא לתת את החיים לקדוש ברוך הוא, יהודי שנתן לקדוש ברוך הוא כל כך הרבה, מגיע שיעשו את הכל עבורו.

הרה"ח ר' שמעון: אין לנו עסק עם חשבונות שמים אבל כנראה הבעל דבר לא כל כך הסכים לכל המהלך שלו, שהיה מעורר ומחזק ועושה חבורות לעבודת ה', והוא דאג להפריד אותו מאתנו, הוא נקלע לבעיות כלכליות, והיה טרוד להתמודד עמם יומם ולילה שזה כבר פירק הראוי לסיקור בפני עצמו, להעלות על נס את התנהגותו האצילית שהייתה אבן דרך באישיותו המזהירה. אכן כח השפעתו לא נפסק לעולם, בנינו ובנינו קבלנו ממנו הרבה חיזוק, מאותם תקופות שהוא הבעיר את הלכבות בשלהבת האש הגדולה ונצחית של רבינו הקדוש.

לזכרון נצח בהיכל צדיק

תהא חקוקה לעד נשמתו הטהורה של עלם תמודות היקר והנעלה

יהושע דוד

הבה"ח זלחה בן יבדל לחיים טובים וארוכים הרה"ח ר' מרדכי הי"ד ירט

אשר משחר נעוריו נכספה וגם כלתה נשמתו להידבק באל חי וביקש ומצא את שאהבה נמשו בצילו של הנשר הגדול הנחל נובע מקור חכמה ועסק בכל לבו בהפצת אורו וטרח ויגע לפאר ולהדר את בית ציונו הקדוש ובנדיבות לבו נטל חלק ונחלה והשתתף בכל מאורדו בבנין בית "אבקשה"

נודרך ביסורים והשיב את נשמתו לכוראוי ביום כ"ט תשרי תש"פ
תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

וְנִתְּתִי
לָהֶם
בְּבֵיתִי
וּבְחֹמֹתַי
יָד וְשֵׁם

סמכו על כוחי!

אברך בעל משפחה מאנ"ש שמרבה לנסוע לציון הק' במשך שנים רבות, מצא באורח פלא את זיווגו של בנו בחצר הציון הק', ערך מסיבת אירוסין באומן וגולל בפני המשתתפים סיפורים מצמררים שמשמעותם היחידה היא "כי רבינו הקדוש חי וקיים ודואג לאנשיו"

מ. אומינר

דבר השידוך שנסגר באורח פלא בין שני משפחות מאנ"ש בצילא דמהימנותא של רבינו הק' בעיר אומן בערב שב"ק פירשת לך לך, היה לשיחת היום בין מאות היהודים ששהו בשבת זו באומן היו עדים לישועה הנפלאה בזכות האמונה בצדיק.

סופר אבקשה ששהה שם השתתף בשמחת האירוסין שהיתה סעודת הרה"ה פריטית של שני אברכים מאנ"ש שסמכו על כוח הצדיק והביעו את תודתם להשי"ת שקידבם למי שאמר "סמכו על כוחי", כפי שרבי נתן מסביר לבנו בעלים לתרופה מכתב שעל"ט ומדגיש לו שזה תלוי בנו כמה אנו טובים באמת "...אך איך שְׁהוּא, קל מי שְׁשָׂמָהוּ יוֹתֵר עַל כַּף הַצַּדִּיק שֵׁשׁ לוֹ כֶּף אֲמָתִי, כִּפִּי סְמִיכָתוֹ בְּאֲמַתִּי, כִּן הַצַּדִּיק סֹמֵךְ אוֹתוֹ בְּיוֹתֵר".

ובהמשך מופיע "...כְּאֲשֶׁר תִּבְּרֵי מַעֲצָמָה, אֶךְ מַעֲט אֲשֶׁר אֵינִי מְדַבֵּר בְּזֶה הוּא, מִחֲמַת שְׂכַחְמַלְת ה' חֲסִדוֹ גָּבַר עֲלֵינוּ שְׂאֵנָה חוֹסִים בְּכֶח אֲמָתִי אֲמִיץ וְחֻקִּי בְּזֶה עַד אֵין עוֹז וְחֻקִּי, עַל כֵּן וְחֻקִּי לֶךְ לְמַעֲלָה, שֶׁקָּל מִה שְׂמִתְחַזְּקִים בְּיוֹתֵר לְחַסוֹת בּו וְלַחֲזֹק עַצְמָה עַל יְדֵי זֶה, וְהִיא אִיךְ שֵׁיחִיָּה, עַל יְדֵי זֶה לְעַצְמָהוּ מַגִּיעַ עֲלֵיו הַסִּיעוּ דְלֶעֱלֵא יוֹתֵר וְיוֹתֵר".

נגיש לפני הקוראים רשמים מהשטח לצד ההתייחסות הראויה לנושא זה של ישועות ורפאות אצל רבינו הק'.

מוצאי שב"ק בהיכל הציון הק';

מנגל אנשים ניצבים ליד הבימה ומאזינים בהשתאות לדבריו של בעל השמחה שהזמין את הקהל לשמחת האירוסין שתתקיים בעוד שעה בדירה שברחוב פושקיני 27. האומנם נדקם כל השידוך כאן באומן בתוך יומיים? נשאלת השאלה בפעם המי ידע כמה, אכן כך משיב אביו של החתן, הגעתי לאומן כדי לסגור שידוך עם בני הגדול יותר, השידוך הראשון הוצע ע"י שדכן ולבקשתי הגיעה הכלה ומשפחתה לאומן ליום אחד כדי לקבל את ברכתו של רבינו הק' לשידוך וכדי לעשות את שמחת האירוסין בצילא הק' כפי שאני משתדל בכל צעד גורלי להתברך אצל רבינו הק'. ישנם באמתותי רשימה ארוכה

יונה, מציירו בסנדוויצ'ים ומחזירו לבית לאחר תפלת מעריב.

כיצד מסוגל אתה לשהות כ"כ הרבה שעות בציון שאלתי אותו, והוא שיק מאביו הרה"ח ר' שמואל הורביץ זצ"ל את האמונה היקרת ברבינו הק' השיב לי בזה הלשון: אילו היית יושב על פתחו של עשיר גדול שמחלק מאה אלף דולר, האם היית עוזב את המקום לשתות קפה, או שהיית נמתח בפתח עד שתבוא שעת הכושר...? עד שעה מאוחרת ישובו הנאספים ושמעו מפי בעלי השמחה אותות ומופתים נוראים שזכו להם בניסעותיהם לאומן, אבי החתן סיפר באריכות פרק מצמרר ממיו כיצד חלתה אחת מבנותיו והגיעה עד מצב של גטיסה, ובעוד מנין יהודים עומדים הכן לקראת יציאת נשמתה, הקריא באזניהם את לשון הוזה"ק בפרשת וירא על הפסוק "המכסה אני מאברם אשר אני עושה" כי הקב"ה מגלה לצדיק את כל הדינים כדי שיוכל להמתיקם, הכרות בקול כי אנו חוסים בצילו של בעל השדה ומקבלים אהבה כל דין שמים שהצדיק לא ראה לנכון להמתיקו, שתינו לחיים.

התרגשות גדולה אווזת בנאספים כשהמתחזק מקריא מתוך חיי מהוה"ן את לשונו של רבינו הק' "שאלתי מה תהא פרנסתי והשיבו לי שאהיה שדכן", נכנסים אורחים לברך ולהתברך, לא הם לא מכירים את בעלי השמחה, אלא שהם רוצים להשתתף בשמחת השידוך של רבינו הק'. בין המסובים נמצא ר' יונה הורביץ שהגיע לשב"ק עם בני ביתו להתברך לקראת נישואי בתו, הוא מספר על אביו הרה"ח ר' שבתי הורביץ זצ"ל שהגיע לאומן בשנת האחרונה במסירות נפש כשהוא עיוור בשתי עיניו ורתוק לכיסא גלגלים לאחר שנפל ושבך את רגלו, לבקשתו הייתי מוריד אותו לציון הק' בחצות הלילה מספר ר'

עוד ועוד מצטרפים לשיחה ומספרים על ניסים גלויים שאירעו עמם ע"י תפלתם בציון הק', אחד מהחבורה מספר על הרה"ח ר' לוי יצחק בנדר זצ"ל שביקש אצל רבינו הק' על בנו שחייה לפחות עד גיל חמישים, ופעל עבודו כפי שביקש. מזכירים גם את הסיפור הידוע בהרה"ח ר' יעקב דוב זצ"ל שביקש בציון הק' על אנו החרושת חו שבה לפעול במקום. אברך מארה"ב מספר שנודע לו באכסניה בה הוא שוהה כי קבוצה שלילמה של מעוכבי זיווג הגיעה במיוחד לשבת לפעול כאן את זיווגם, והתחזקו מאוד לשמע השידוך המעניין שנסגר במקום.

אני מבטיח לשוב לכאן כדי להודות על הישועה מכריז החותן הנרגש לאחר ששמע את הישועות שמתגלגלות כאן והבין שהישועה קרובה לבוא, כעבור שעה בפושקיני 27 מאזינים הנאספים בהתרגשות לקראת שטר התנאים, צד החתן מאירופה צד הכלה מארץ ישראל, התנאים נערכו ונחתמו פה אומן, צלחת מתנפצת לסיסים והקהל פורץ בריקוד של שמחה "ככה רבינו נגילה ונשמחה בך...".

התרגשות גדולה אווזת בנאספים כשהמתחזק מקריא מתוך חיי מהוה"ן את לשונו של רבינו הק' "שאלתי מה תהא פרנסתי והשיבו לי שאהיה שדכן", נכנסים אורחים לברך ולהתברך, לא הם לא מכירים את בעלי השמחה, אלא שהם רוצים להשתתף בשמחת השידוך של רבינו הק'. בין המסובים נמצא ר' יונה הורביץ שהגיע לשב"ק עם בני ביתו להתברך לקראת נישואי בתו, הוא מספר על אביו הרה"ח ר' שבתי הורביץ זצ"ל שהגיע לאומן בשנת האחרונה במסירות נפש כשהוא עיוור בשתי עיניו ורתוק לכיסא גלגלים לאחר שנפל ושבך את רגלו, לבקשתו הייתי מוריד אותו לציון הק' בחצות הלילה מספר ר'

את הסוד לא לפני שהוא מגולל בפניהם סדרה של ניסים גלויים בכל התחומים שכבר חוה הוא ובני ביתו וידידיו בניסעותיהם התכופות לאומן, וכאן הוא חושף את הקוד הסודי לאותם מופתים שזכה להם, הוא מתאר בפני המאזינים את רבינו הק' בחודשים האחרונים לחייו הקדושים כשהוא התגורר על החר שממול (היום רחוב סחידא), כיצד נשמע בביתו קול אשה הבוכה על קבר אביה וקוראת לו אבא! אבא! וכיצד התבטא רבינו הק' באוזניו בתו כי יתכן שהאב אינו נמצא עלת כעבור מתדד לחדר ושומע הצדיק, אני איני אלא כעובר מתדד לחדר ושומע כל מה שמדברים אלי.

יהודים יקרים! פונה האב למאזינים, הייתם בשבת אצל רבינו קראתם תיקון הכללי, זכיתם להבטחה הנוראה שרבינו הק' יתקן אתכם, יונת זכיתם לזיכרון והתעלות העוליים במעלתם ויונת משכב פעמים תענית משבת לשבת, כמובא בחיי מהוה"ן. אך יתכן שתשובו לבינתם ללא הזכות להתקבל בחירות אצל רבינו הק' ולשפוך את ליבכם לפניו, לא לחינם התבטא מהוה"ר זיע"א שכל מגמתו ותשוקתו היא להרבות בניסעות לציון הק' אולי יזכה לשפוך ליבו ולפרש שיחות לפני הצדיק.

אם חפצים אתם בישועה, יגש נא האברך הזקוק לישועה לציון הק' וישפוך את ליבו לפני הצדיק מתוך אמונה בהידה כי ברגע זה מקשיב לו הצדיק כפי שתיאר לבנו, יספר לצדיק מדוע הגיע לכאן וכמה צער הוא ובני משפחתו עוברים, יקבל על עצמו קבלה טובה ויאמר כל מה שהיה אומר לרבי חי המתנבט בו ומקשיב לרבי, וכדי הוא הרבי הרוחם לסמוך עליו בעת צרה. אור גדול של אמונת צדיקים מאיד בלבבות,

סיפור

מפחד יותר לא לנסע / פרק שני

תקציר: רבי לוי יצחק נוסע בחיירו נפש לאומאן למרות היותו מבקש מספר 1 על ידי השלטונות. הוא מסתפר בספקה הסמוכה לבית ידו לאחר שנתגלה על ידי המלשין. בעצמו של ראש השנה המשטרה מתפרצת לבית בשעה שרבי לוי יצחק עסוק בתפלתו בקולות הגרקים, השוטרים מזכירים להחזיק את מקור הקול ומחפשים בחדר הפונה אל הספה...

- "אפה שומע מה שאני שומע?" פנה אהרן השוטרים לחברו.
- "מה? נראה לך שאני חרש?" התמצו הלה.
- "דווקא כן! אם אפה לא חרש, למה אפה מופש בצד הזה?"
- "נו, ואפה! אם השמיעה שלך כל כך מקלה, מדוע עדין לא גלית מהיכו מגיעים הקולות?"
השוטרים התנפחו ביניהם בעצבנות, הפכו את החדר בכל פינותיו. מתרוצצים אנה ואנה בסערה לגלות את מקור הקול.
אך אפס - כאלו הכו בפטריות - לא מצאו מאומה.
בחתם ועם גברות דלת קולנית עזבו את הבית, תוך שהם מפתירים שלא כל כך מהר ישיכחו מהם וכי בקרוב הם צפויים לבקור חוזר.
בני הבית שחררו אנטח רתה ולא יכלו להאמין לגם הגלוי שהתרחש עמם.
בסעדת היום שחו לרבי לוי יצחק את הצלתו הפלאית ברעג האחרון, ונחד הודו והללו להקדוש ברוך הוא על רב חסדיו שהיטיב עמם.
בעל הבית ש"הבטחת" השוטרים טרדה את מנוחתו, לחש לרבי לוי יצחק כי מעתה עליו להזהר שבעתים מאחר שבמקדם או בפאתר יעלו על עקבותיו...

התחפשות

אתא מוצאי ראש השנה. רבי לוי יצחק מתפונן לשוב לביתו שבמוסקבה, אך יודע הוא שגם בחיורו נדרש הוא לנטק בזהירות ומרה, מכיון שה'מוסר' לא יתור כל כך בקלות על טרפו שגשמת מידו, ובנדאי עשה הכל כדי לתפסו לל הפחות בדרך חזרה.
"ראשית דבר" - אמר רבי לוי יצחק לעצמו - "אסור שימצא ברהיטי מסקר כלשהו המעדי על שהייתי באומאן, כי אם פו לבטח יעלו עקבותי בנקל, ולכו לא אקנה פרטים נסיעה בתחנת הרכבת באומאן אלא ב'חארסינאוקא' עגרה הרחוקה מאומאן, ואז יהיה רשום על הכרטיס: 'חארסינאוקא-קייב' ולא 'אומאן-קייב'."
ואכן כך עשה ובחמלת ה' עליו היה זה אהרן מהתחבולות שהצילו אותו, כפי שגאה בהמשך.
ונעת הפשימה העקורית לפניו - לצאת מן הבית מבלי שאי מי יחשד בדבר זהותו.
גם לזה נמצא פתרון. חובש ממחה נקרא אל הבית והלה חבש את פניו במצעיית כשהוא שם משוחות וסמי רפאה למכביר שריחם נודו למרחוק.
מלזה בידי נפשו רבי חיים בגימיו ברוד עלה רבי לוי יצחק לרכבת, במראה מעורר רחמים קשל חולה פצוע אנוש.
כל הדרך שמע רבי לוי יצחק את החללים הנוסעים מתלחשים

- "אוי! שכחתי למסר לך, רבי לוי יצחק לא יופיע במראה הגליל מוקשש שיהיה. לשם הסגאה הוא יתפוש למשגע, על ראשו ילבש כובע לבן רחב שוליים, ועל גופו יעטה סמרטוטים ועוד כל מיני בגדים שונים ומשונים."
- "טוב מאד שפנתה אחרת לא הייתי צריכה לעשות את עצמי כאלו אינני מכירי, אלא כאמת לא הייתי מכירי". אמרה אשתו בנחוד של. לאחר שעה קלה ראתה את רבי לוי יצחק בתחפשת המצלחת

"אם זה לא היה עצוב כל כך זה היה יכול להיות מצחיק" - חשבה במרידות רבי לוי יצחק היה נראה כאיש תמהוני טפסי שקל קושר בינו לבין רבי לוי יצחק המקורי היה דמיוני לגמרי.

המלשין מופיע שוב

במקסם צעדה אחריו לעבר הרכבת הנוסעת למוסקבה. רבי לוי יצחק הצטנן בפנתו בפרקי הרכבת בהקלה, הוא חשב שקל הספור כבר מאחוריו, אך לפתע חושכות עיניו: בדיק בספסל מפולו התגשב לא אחר מאשר ה'מוסר' המשותת שציו הארכות השיגורו גם כאן...
הברנש האצול דרש בשלמו כשיחיה מרשע נסוד על פניו.
"הי' ידדים אנו משכרם הימים" אמר בצניות.
רבי לוי יצחק התעלם מנפנו לגמרי.

מחו החל לעבד בקדחתנות כיצד להציל מפח יוקשים זה. הוא נגש לאשתו ומסר לה בלחש שבעבר לקרוו אחר וגם הוא יעבר לקרוו אחר, שם יתערה בין ההמונים וקשפעצור הרכבת יקפץ מכי ומיד מפנה והיא תצא כרגיל ולא תספיק לו כלל, אלא תלך מיד לבית הרב ושם יפגשו...

ואכן בסייעתא דשמיא הוהכנית הצליחה פמתכנו, והמוסר נותר משתומם מול קרובו שחמק מידו בפעם השלישית והאחרונה. מאז כבר לא עקב ה'מוסר' אחריו ורבי לוי יצחק נסע לביתו בברכה, מלזה בסייעתא דשמיא על כל צעד ושעל.

כי הרביה טובות אלי

בהגיעו לביתו קדמהו בני ביתו בצהלות שמחה, וספרו לו על הגם הפלאי שהתרחש עם פתו בערב ראש השנה:
כשיצדה פתו של רבי לוי יצחק מהרכבת החשמלית במוסקבה, נתפס בגדה בלדת הקרוו, ולגלל חרדתה החלה להגדר כבדת דרור על פני הארץ.
האנשים המבוללים שראו את הפתחה הפתחיד החלו זועקים וצועקים, והנהג ששטעם קול צעקה גדולה חדל מלנסע ומכר הצלה אז הבת ממנות בטוח.
כשמע רבי לוי יצחק את הגם העצום, שאל מיד:
- "כאיזה שעה התרחש הגם?"
- בשעה שבע בבקר."
- "נו! לא יפלא! הלא באותה שעה בדיק הייתי על הציור הקודש..."

למוסקבה - עירך. כי בנדאי מחפשים שם אחרך. עזיף שתקח רכב פרטי שיסיעך עד לתחנה הכאה של הרכבת ואז תעלה בברכה!"
אך רבי לוי יצחק לא אבה לקבל את עצתו. בהפירו כבר את הלך מחשבותיהם ונדרכי פגלומיהם של רשעים אלו, סבר כי יהיו בטוחים שפתחנה בקייב הוא ודאי לא יעזו לעלות לפיכך לא יחפשו שם אחריו. לעפות זאת בתחנה השניה ידאגו לחפשיים יסודיים. החליט רבי לוי יצחק לעלות דווקא בתחנת הרכבת בקייב...

מחפשים את בנדר...

בינתיים בתחנת הרכבת בקייב, מחקה אשתו של רבי לוי יצחק במתח ובחרדה, היא מחקה לראותו מופיע בשלום ילקדם את פניו כאשר נדררו ביניהם זה מכבר.

אך במקום לראותו יוצא עם זרם האנשים היוצאים מהרכבת, היא שומעת את שמו ושאי כפי אנשי המשטרה כשהם משוחחים ביניהם.
- "בנדר! לחפש את בנדר!"
- "מי זה?"
- "החי שברח מאומאן, הוא בכלל כבר מוקש מפזמר."
- "איפה הוא אמור להיות?"
- "לפי המידע שקבלנו הוא נסע עם הרכבת לקייב ויד כן פתחנה."
- "אבל קל הנוסעים כבר התפזרו: מה נזכרת עכשיו?"
- "לא! כבר עצרנו אותו, חקרנו אותו, אכל לא ידענו שזה היה הוא, לכו שתחברנו אותו!"
- "נו! ומה עכשיו?"

- "עכשו גלה לנו האיש קושר (המלשין) שלשואן שתחברנו מתחת ידיו דג שמו שכזה."
- "איפה לדעתך הוא אמור להיות עכשיו?"
- "לפי המידע שברשימתו הוא צריך לעלות עוד מעט לרכבת לכיון מוסקבה, אז סביר להניח שהוא עדין בקרבת מקום."
- "נו אז למה אנוחנו מחכים? לעבורה!"
אשתו של רבי לוי יצחק שומעת את הדו-שיח המצמרר ולבה שוקע בקרבה, היא מבינה באמת את סבת עכובו של רבי לוי יצחק ואת הסכנה העצומה בה הם שריים.

"היכו רבי לוי יצחק עכשיו? לאו אלה? כיצד פגשו? שאלה את עצמה במבוכה.
אך לא זמן רב נמשכו לבטיה, לאחר זמן קצר נגשה אליה בטה של רב העיר ובטיה שאלה:
"האם הגה אשתו של רבי לוי יצחק בנדר?" שאלה לתור אנה.
- "אכן פו!" הנהנה האשה.
- "דבר סתר לי אלה, נא בואי אחרי ועצרי מאחורי הבית השני בסמטא השלישית."
כשפגשו במקום המיער מסרה בת הרב לאשתו של רבי לוי יצחק, כי רבי לוי יצחק מסתפר בינתיים בביתם, וכי עומד הוא לעלות עוד מעט על הרכבת שנוסעת למוסקבה.
"הוא בשל מוסר שתתעלמי מפניו לגמרי, כאלו אינני מכירה אותו, אך ברנע שתראי אותו מעלי אחריו לרכבת" - אמרה בת הרב לאשתו המסתעת של רבי לוי יצחק.
- "כך אעשה בעזרת ה'! הבטיחה האשה."

המופלט בבית הרב

מוסר ראיות שחררו אותם לנפשם לחיים ולשלום, אבל רבי לוי יצחק לא נרגע, היטב הרגיש כי כל סבת מעצרו וכל ההאשמות ששפלו עליהם, הם פרי באשיו של אותו 'מוסר', וסביר להניח שנמצא הוא בקרבת מקום, ועל פו יש לנהג במשנה זהירות, כצעד ראשון פנה לבית רב העיר שמהר להסתירו.
הוא נבנה מאד לשמע הרדיפות שרודפים את רבי לוי יצחק, ונסה לחשב כיצד יוצאים מהתסבכת.
"שמע רבי לוי יצחק! יש לי עצה עבורך!" - פנה בהשתפפות אל רבי לוי יצחק - "אם תשמע לי, אל תעלה בתחנת הרכבת בקייב בדרךך

הזהיר מאד כמה פעמים להתפלל בכח גדול להכניס כל כחו בדבורי התפלה.

ואמר כמה פעמים, שהאדם צריך להכריח עצמו מאד לתפלה לא כמו שאומרים קצת שאין להכריח עצמו לתפלה, רק אדרבא צריך להכריח עצמו מאד מאד בכל הכחות לתפלה.

שוב אמר: כשאדם מתפלל בכונה דהינו שמקשר המחשבה אל הדבור ומטה אָזְנוֹ וְשׁוֹמֵעַ מַה שֶׁהוּא מְדַבֵּר אֲזִי הַכּוֹחוֹת נִמְשָׁכִין מִמִּילָא לְתוֹךְ דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה כִּי כָּל הַכּוֹחוֹת מְצַפִּין וּמְסַתְּכָלִין תָּמִיד עַל זֶה שֶׁיִּמְשְׁכוּ וַיִּכְנָסוּ בְּתוֹךְ דְּבוּרֵי קְדוּשִׁים. עַל־כֵּן כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכוֹנָה נִמְשָׁכִין וְנִכְנָסִין כָּל הַכּוֹחוֹת שְׁלוֹ מִמִּילָא לְתוֹךְ הַתְּפִלָּה וְזוֹכֶה לְהַתְּפַלֵּל בְּכַח גְּדוּל אֶף־עַל־פִּי שְׂאִינוּ מְכַרִּיחַ עֲצָמוֹ לָזֶה, כִּי הַכּוֹחוֹת נִמְשָׁכִין מִמִּילָא לְתוֹךְ דְּבוּרֵי הַתְּפִלָּה כְּשֶׁמִּתְפַּלֵּל בְּכוֹנָה.

(שיחות הר"ן סו)